Αριθ. αυ. 132902

ΝΕΟΛΟΓΟΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
Π. Α. Ζ.

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Διευθυντής Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΤΟΜΟΣ Α'. — ΤΕΥΧΗ 1 — 52

1891—1892.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπόλιτη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1892.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΝΕΟΛΟΓΟΥ.

ΕΤΟΣ Α΄ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, τῇ 2 Αὐγούστου 1892. ΑΡΙΘ. 41.

ΝΕΟΛΟΓΟΥ
ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ.

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑΙ
ΜΕΤΑ ΤΟΥ "ΝΕΟΛΟΓΟΥ"

Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑτησία . . . Φρ. χρ. 40
Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ . . . . . Μαρ. 16
Ἐν Ἑλλάδι, Αἰγύπτῳ καὶ Κύπρῳ . . . . . Φρ. χρ. 70
Ἐν Ῥωσσίᾳ . . . . . Ρούβ. 25
Ἐξάπαξ τὸ ἔμβασμα.

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑΙ
ΑΝΕΥ ΤΟΥ "ΝΕΟΛΟΓΟΥ"

Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑτησία . Μαρ. 4
Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ » Μαρ. 12
Ἐκτὸς τῆς Τουρκίας » Φρ. χρ. 20
Αἱ συνδρομαὶ ἀρχίζουσι.
Ἕκαστον φύλλον τιμᾶται χρυσοῦν λεπτὸν (2).

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Πολιτικὴ Ἐπιθεώρησις.—(Ἐρνέστου Κουρτίου) **Ἡ Ἑλληνικὴ Ἱστορία** (Μεταφραζομένη ὑπὸ Μ. Ε. Μιχαλοπούλου).—**Ὁ Ἀρριανός.**—**Ἡ κόρη τοῦ Θεοῦ** (ποίημα).—**Ποικίλα.**—**Γνῶμαι σοφῶν.**—**Κοινὰ νόμιμα** (ἢ τὸ παρ' ἀρχαίοις ἕλλησι διεθνὲς δίκαιον).—**Ἐπιγραφαὶ Δράμας.**—**Ἀρχαιολογικὰ** (ὁ τάφος τοῦ Ἀριστοτέλους).—**Ἐπιστημονικαὶ σημειώσεις.**—**Ἡ ἀπόδρασις** (διήγημα).

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Τὸ σπουδαιότερον τῶν πολιτικῶν ζητημάτων τῆς ἑβδομάδος ταύτης εἶναι ἀναμφηρίστως ἡ ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν τοῦ νέου ἀγγλικοῦ κοινοβουλίου, ὅπερ ἀπὸ τῆς παρελθούσης δευτέρας ἐδέξατο τὸ βάπτισμα τοῦ πυρὸς καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐψήφιζε διὰ πλειονοψηφίας 40 ψήφων ἐπὶ 660 ψηφοφορούντων τὴν περὶ δυσπιστίας πρότασιν κατὰ τοῦ ὑπουργείου Σαλισβουρῆ, ἀποχωροῦντος νῦν κατ' ἀνάγκην τῆς ἀρχῆς καὶ παραχωροῦντος τὴν θέσιν αὐτοῦ εἰς τὸ φιλελεύθερον ὑπὸ τὸν κ. Γλάδστωνα ὑπουργεῖον. Τοῦ βαπτίσματος τοῦ πυρὸς προηγήθη ἡ ἀνάγνωσις τοῦ βασιλικοῦ λόγου, γενομένη ὑπὸ τοῦ λόρδου ἀρχικαγγελαρίου, καίτοι ἐν παντὶ συντηρητικῷ ὑπουργείῳ τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν παντὸς νέου κοινοβουλίου ἐκήρυττεν αὐτοπροσώπως ἡ ἄνασσα παρὰ τὴν συνήθειαν αὐτῆς τοῦ ἀποφεύγειν τὰς ἐπισήμους τελετὰς καὶ τὰς θυμηδίας, ὅσαι δύνανται νὰ ρίψωσιν εἰς λήθην τὸ πλῆξαν αὐτὴν πάθημα διὰ τοῦ θανάτου τοῦ πρίγκηπος συζύγου. Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν γενομένων ὁ λόγος τῆς ἀνάσσης, οὐδὲν τὸ σπουδαῖον περιέχων, ἀπέβλεπεν ἁπλῶς εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν ἀναγκαίας διατυπώσεως, καίτοι βέβαιον ἐθεωρεῖτο ὅτι ὁ ἐναρκτήριος βασιλικὸς λόγος ἤθελε ποιεῖσθαι μνείαν διὰ μακρῶν τῆς γενικῆς πολιτικῆς τῆς μεγάλης Βρετανίας ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῶν ἐπανειλημμένων δηλώσεων τοῦ μαρκησίου Σαλισβουρῆ, ὅστις καὶ ὡς πρῶτος τῶν συμβούλων τῆς ἀνάσσης καὶ ὡς ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν ἐν κρείττονι παντὸς ἄλλου διετέλει θέσει νὰ γνωρίζῃ καλῶς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τοῦ ἀνακτοβουλίου τοῦ ἁγίου Ἰακώβου καὶ ν' ἀποφαίνηται μετὰ κύρους ὁποία ἡ τῆς Ἀγγλίας πολιτεία κατὰ τὰ προπαρασκευαζόμενα γεγονότα. Ἐσχάτως ἔτι ὁ τέως ἄγγλος πρωθυπουργὸς ἀγορεύων ἐν τῇ Βουλῇ τῶν κοινοτήτων μετῆλθε γλῶσσαν, ὑπομιμνήσκουσαν τὴν τοῦ Παλμερστόνος, ὅστις, τὸ δόγμα τῆς ἀκεραιότητος καὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς ἰσορροπίας ἀνακηρύττων, συνήσπιζε τὴν Εὐρώπην τοῦ 1856 καὶ σὺν τῷ αὐτοκράτορι τῶν Γάλλων ἔτιθει τὰς βάσεις τοῦ νεωτέρου ἐν τῇ Δύσει πολιτικοῦ οἰκοδομήματος, τοῦ παγιωθέντος μὲν διὰ τῆς παρισινῆς συνθήκης, κλονηθέντος δ' ἐν μέρει διὰ τῆς Φραγκφουρτείου καὶ κολοβωθέντος διὰ τῆς τοῦ 1878. Ἀλλὰ πρὸ τῆς τῶν πραγμάτων οὐσίας οἱ τῆς ἀνάσσης Βικτωρίας σύμβουλοι καλὸν ἡγήσαντο ν' ἀποφύγωσι πάντα τοιοῦτον ὑπαινιγμὸν καὶ νὰ περιορισθῶσιν εἰς τὰ γενικώτερα σημεῖα ὅπως μὴ δοθῇ λαβὴ τῇ νέᾳ ἐθνικῇ ἀντιπροσωπείᾳ νὰ κατενεχθῇ κατὰ τῆς τέως κυβερνητικῆς πολιτικῆς, τῆς ὑπομιμνησκούσης τὸ αἰσώπειον ἐκεῖνο «ἄλλων ἰατρὸς ἑαυτὸν οὐ δύναται ἰᾶσαι». Καὶ ἀληθῶς ἡ ἀγέροχος τοῦ μαρκησίου Σαλισβουρῆ πολιτεία οὐ μόνον τὴν χώραν αὐτοῦ εἰς δυσαρέσκειαν πρὸς τὴν Γαλλίαν περιήγαγεν ἐν ζητήμασιν ἁλιείας καὶ ἀποικιῶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὀδόντας τοῦ ρωσικοῦ ἠκόνησεν ἐλέφαντος, τείνοντος νῦν τὴν προβοσκίδα αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἰνδικὴν καὶ καταβροχθίζοντος βαθμηδὸν τὰ περιλάλητα τοῦ λόρδου Δισραέλη ἐπιστημονικὰ μεθόρια καὶ τοὺς περιπύστους σταθμοὺς τοῦ πιστοῦ αὐτοῦ μαθητοῦ, ὅστις ἐνόμισεν ὅτι διὰ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν ἐν τοῖς μεθορίοις τῆς Ἰνδικῆς ἀσιατικῶν κρατῶν ἐξησφάλιζε τὴν εἰς τὸ μέγα τῆς Ἀσίας ἀποικιακὸν κράτος τῆς μεγάλης Βρετανίας ἄγουσαν. Ἤδη αἱ ἐν Παμείρῳ πρόοδοι τῆς ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Γιάννωφ ἐκστρατείας, ὑπομιμνησκούσης τὴν εἰς Μέρβ θριαμβικὴν προέλασιν τῶν ρωσικῶν στρατιῶν καὶ τὴν ἔμπνευσιν ἀπείρου σεβασμοῦ καὶ μεγάλου φόβου πρὸς τὸν Ἄκ πασσᾶν, τὸν λευκὸν δηλονότι τσάρον, ὡς ἀποκαλεῖται ὁ τῆς Ρωσίας αὐτοκράτωρ παρὰ τῶν λαῶν τῶν τῆς μέσης Ρωσίας κρατῶν καὶ χανάτων, δὲν στεροῦνται σπουδαιότητος καὶ μόνον ἡ τῆς τέως κυβερνήσεως πολιτεία ὅπως τὰ μέρη ἐκεῖνα παραστήσῃ ὡς ὑπαγόμενα ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ἐξαδέλφου τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς σελήνης τεκμηριοῖ οἵαν αἰσθάνονται ἀνησυχίαν οἱ ἡγέται τοῦ συντηρητικοῦ κόμματος καὶ μάλιστα πάντων ὁ λόρδος Σαλισβουρῆς παρὰ τὸ μέγα ῥῆμα τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ, εἰπόντος ὅτι ὁ εἰς Ἰνδικὴν προελαύνων ὀφείλει νὰ πράξῃ τοῦτο οὐχὶ διὰ τῆς Καβούλης ἢ διὰ τῆς Ἑράτης ἀλλὰ διὰ τοῦ Λονδίνου.

Ὑπὸ τὴν ἔποψιν δὲ τῆς ἐνεχούσης γενικὸν ἐνδιαφέρον πολιτικῆς ἀνομολογητέον ὅτι οὐχὶ ἀσήμαντοι τυγ-

χάνουσιν ἔνθεν μὲν ἡ περὶ τὴν στρατιωτικὴν ἀνορνάνωσιν καταβαλλομένη μέριμνα ἐν τοῖς κυριωτέροις τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, ἔνθεν δὲ αἱ φιλικαὶ συμπάθειαι, αἱ ἐνυπάρχουσαι ἐν ταῖς ἀμοιβαίαις τοῦ τε κυριωτέρου ρωμαϊκοῦ τύπου καὶ τοῦ παρισιανοῦ ἐπὶ τῷ κατάπλῳ γαλλικῆς μοίρας εἰς τὸν κόλπον τῆς Γενούης, ὅπου τῇ 8 σεπτεμβρίου μεταβαίνει ὁ τῆς Ἰταλίας βασιλεὺς ἵνα τιμήσῃ τὰς ἐν τῇ πατρίδι τοῦ μεγάλου θαλασσοπόρου, τοῦ ἐκεῖσε ὄντος διπλασιάσαντος, τελουμένας ἑορτάς. Περὶ τοῦ πρώτου τῶν ζητημάτων τούτων παρατηρητέον ὅτι ἡ Γερμανία ἰδίᾳ ἀγεῖται τῆς ὁδοῦ ἐπὶ σκοπῷ αὐξήσεως τοῦ ὑπάρχοντος στρατοῦ κατὰ 173,000 ἀνδρῶν, παρὰ τὴν ἀντίστασιν τοῦ λαοῦ καὶ τὸ πολέμιον πνεῦμα τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ, σκοποῦντων νὰ καταπολεμήσωσιν ἐν τῇ λευκῇ αἰθούσῃ πᾶν νομοσχέδιον τεῖνον εἰς τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ ἀναγκαίου εἰς τὴν συντήρησιν τοσούτων ἀνδρῶν ὑπὸ τὰ ὅπλα ποσοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἡ Ρωσία οὐν ὑποχωρεῖ, ὡς δείκνυται ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν ἐν τοῖς μεθορίοις φρουρῶν καὶ ἐκ τοῦ καταστισμοῦ συνταγμάτων τοῦ πυροβολικοῦ ἐν Φιλλανδίᾳ. Τοὐναντίον Γαλλία καὶ Ἀγγλία μεριμνῶσι μᾶλλον περὶ τοῦ ναυτικοῦ, καὶ τὰ ἐν τῷ πορθμῷ τοῦ ἁγίου Γεωργίου τελούμενα γυμνάσια ἀποβλέπουσιν εἰς τὸ δοκιμάσαι ὁποῖα τὰ καταλληλότερα τῶν μέσων εἰς τὴν ἀποσόβησιν τοῦ κινδύνου ἀποπλόσεως ἐχθρικῶν στρατῶν. Τὸ δεύτερον τῶν ζητημάτων, ἤτοι αἱ γαλλοϊταλικαὶ φιλοφρονήσεις μετέχουσι σπουδαιότητος οὐ μόνον ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ ὅτι ἡ ἀνταπόδοσις τῆς ἐν Λυῶνι ἐπισκέψεως τοῦ ἰταλικοῦ στόλου συντελεῖ εἰς τὴν σύσφιγξιν τῶν δύο ὁμόρων κρατῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ ὅτι ἡ συγκέντρωσις τοσούτων ξένων στόλων ἐν Γενούῃ καὶ ἰδίᾳ τοῦ γερμανικοῦ καὶ τοῦ γαλλικοῦ τὸ πρῶτον νῦν μελλόντων νὰ συναντηθῶσιν ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ σημείῳ μετὰ τὰ δεινοπαθήματα τοῦ 1870, ἐνισχύει τὰ φιλειρηνικὰ αἰσθήματα τῶν ἰσχυρῶν τῆς Εὐρώπης καὶ κρατύνει τοὺς ὑφισταμένους φιλικοὺς δεσμοὺς τῶν διαφόρων αὐτῆς λαῶν. Εὐνόητον ὅτι τὸ γεγονὸς τοῦτο μεγάλως μετοῦ τὴν ἐκ τῶν πολεμικῶν προπαρασκευῶν ἐπιγινομένην ἐντύπωσιν, συνδυαζόμενον δὲ καὶ μετὰ τῆς ἀναιρέσεως τοῦ σχεδίου, καθ' ὃ ἡ Ρωσία ἀγωνίζεται νὰ καταλάβῃ λιμένα ἐν ταῖς σκανδιναυικαῖς ἀκταῖς καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὸν ὁρμητήριον κατὰ τοῦ ἀποτολμῶντος ἀπόβασιν εἰς τὰ ρωσικὰ παράλια γερμανικοῦ στόλου, ἀρκούντως καθησυχάζει τὴν κοινὴν ἐν τῇ Δύσει γνώμην, φοβουμένην μὴ πρὸς τῇ θεομηνίᾳ τῆς βροτολοιγοῦ χολέρας ἔχῃ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῆς καὶ τὸ δαμόκλειον ξίφος τῆς τῶν ὅπλων κλαγγῆς οὐχὶ ἐν τοῖς γυμνασίοις ἀλλ' ἐν τοῖς τῶν μαχῶν πεδίοις.

Σπουδαῖον ὡσαύτως εἶναι καὶ τὸ Μαροκινὸν ζήτημα, ὅπερ ἀνακινηθὲν διὰ τῆς πολιτείας τοῦ ἐν Ταγγέρῃ ἄγγλου ἐπιτετραμμένου, προὐκάλεσε περιπλοκὰς οὐ μόνον μεταξὺ τῶν ἀμεσώτερον ἐνδιαφερομένων δυνάμεων, ἀλλὰ μεταξὺ τοῦ κυβερνήτου τοῦ Μαρόκου καὶ τῶν ἐκεῖ φυλῶν, ὡς δείκνυται ἐκ τῶν τελευταίων πολεμικῶν ἐργασιῶν, τὴν ἀποδιξασῶν μὲν εἰς τὴν ἥτταν τῶν στρατευμάτων τοῦ Μουλέϋ Χασάν, μελλουσῶν δὲ νὰ ἐπιδράσωσι λίαν ἐπὶ τῆς ἐν γένει καταστάσεως τῆς ἐν τῇ Ἀφρικῇ αὐτοκρατορίας.

Ὑπὸ τὴν ἔποψιν δὲ τῶν κατὰ κράτος κυριωτέρων ζητημάτων ἐν μὲν τῇ Γαλλίᾳ τὸ ζήτημα τῆς ἐκλογῆς τοῦ προέδρου ἐξακολουθεῖ ἀνακινούμενον τῷ ῥιζοσπαστικῷ τύπῳ, τῷ πειρωμένῳ νὰ ὑποδείξῃ τὸ ἐπιβλαβὲς τῆς ἐπὶ νέαν ἑπταετίαν ἐκλογῆς τοῦ νῦν προέδρου κ. Καρνό καὶ νὰ ἐκφοβίσῃ οὕτω τοὺς ἁπλοϊκωτέρους διὰ τοῦ ἐπιχειρήματος ὅτι ἡ ἐπὶ δεκατετραετίαν ὅλην, ἤτοι ἐπὶ χρονικὸν διάστημα, πολλάκις μακρότερον τῆς διηρκείας βασιλέων τινῶν, ὕπαρξις ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἐν τῇ ἐξουσίᾳ, παγιοῖ τὴν προσωπικὴν ἀρχὴν καὶ ἐξασθενίζει τὸ θεμέλιον στήριγμα τῆς δημοκρατίας, ὅπερ ἀνευρίσκεται ἐν τῇ βραχυχρονίῳ ἅμα καὶ προσωρινῇ ἐξουσίᾳ τοῦ κατὰ καιρὸν ἀνωτάτου ἄρχοντος. Εὐτυχῶς αἱ φωνασκίαι τῶν ῥιζοσπαστικῶν εἶναι ὡς σταγὼν ὕδατος ἐν θαλάσσῃ καὶ δικαίως οἱ ἐχέφρονες Γάλλοι, ἀνασκευάζοντες τὰ σαθρὰ ἐπιχειρήματα τῶν ἐπιδιωκόντων δι' αὐτῶν τὴν ἱκανοποίησιν ἀλόγων κομματικῶν παθῶν ἢ τὴν ἐκπλήρωσιν πόθων ἐξουσίας καὶ ἀρχῆς, ὀχυροῦνται πρὸ τοῦ συντάγματος, ὅπερ, προβλέπον τὴν περίπτωσιν δευτέρας ἐκλογῆς, ἀποκλείει πᾶσαν περὶ αὐτοῦ συζήτησιν ἐν τῷ τύπῳ καὶ μόνῳ τῷ Συνεδρίῳ, ἤτοι τῇ κοινῇ συνόδῳ τῆς βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας, ἀνατίθησι νὰ ὑποδείξῃ τὸν τοῦ ἔθνους ἐκλεκτόν. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ γλῶσσα τῶν κυριωτέρων δημοκρατικῶν ὀργάνων, μετὰ πολλῆς τῆς ἐμβριθείας ἐξετάζόντων τὸ πρᾶγμα καὶ ἀποδεικνυόντων ὅτι ἄκιστα κατάλληλος ἡ ὥρα τυγχάνει εἰς ἀνακίνησιν τοιούτων ζητημάτων, δύο μάλιστα καὶ ἐπέκεινα ὑπολειπομένων ἐτῶν μέχρι τῆς λήξεως τοῦ χρονικοῦ διαστήματος τῆς τοῦ κ. Καρνὸ ἐξουσίας. Τῶν Γάλλων τὴν προσοχὴν ἀπορροφῶσι μεγάλως καὶ τὰ ἐξακολουθοῦντα γυμνάσια τοῦ ναυτικοῦ ἐν Τουλῶνι, τὰ κατατείνοντα εἰς τὸ δοκιμάσαι κατὰ πόσον ὁ γαλλικὸς στόλος δύναται νὰ φανῇ ἀντάξιος τοῦ προορισμοῦ αὐτοῦ καὶ νὰ ἐπερασπίσῃ τὴν χώραν κατὰ συνδεδυασμένης ἐνεργείας δύο ταυτοχρόνως ἐχθρικῶν στόλων.

Τὸ σπουδαῖον τοῦ πράγματος τεκμηριοῦται, καὶ ἐκ τῆς σπουδῆς πολλῶν φιλοπατρίδων, καλὸν ἡγησαμένων νὰ λάβωσι τὴν γνώμην τοῦ σὶρ Καρόλου Δίλκε, ὅστις ὁρμώδιος περὶ τὰ ναυτικὰ ζητήματα φανείς, διὰ μακρῶν διεπραγματεύθη τὸ ζήτημα τῆς ὑπεροχῆς τοῦ ἀγγλικοῦ στόλου ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν γαλλικὸν καὶ κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ ἀγγλικὸς στόλος ἐν πολλοῖς τυγχάνει ὑποδεέστερος τοῦ γαλλικοῦ καὶ ὅτι ἀνάγκη συντόνου ἐργασίας ἐν τῷ βασιλικῷ ναυαρχείῳ πρὸς εἰσαγωγὴν τῶν κατιλλήλων μεταρρυθμίσεων εἰς τὸ ἀγγλικὸν ναυτικόν. Τὴν γνώμην λοιπὸν τούτου αἰτησάμενοι οἱ γάλλοι φιλοπάτριδες ἔλαβον ὡς ἀπάντησιν ὅτι δύναμις μέν, πολυοῦσα τὸ κράτος τῶν θαλασσῶν, ὀφείλει νὰ καταστῇ ὑπερτέρα πάσης ἄλλης διὰ τῆς προσκτήσεως πολλῶν θωρηκτῶν καὶ καταδρομικῶν, ἀλλὰ λαός, ἐπιθυμῶν νὰ τηρήσῃ δευτερεύουσαν θέσιν, δύναται κάλλιστα νὰ ὑπεραμύνηται τῆς χώρας αὐτοῦ διὰ τῶν τορπιλλοβόλων. Ἐκ τῆς ἀπαντήσεως ταύτης πληρέστατα τεκμηριοῦται ὁ σκοπὸς τῶν ἐν Γαλλίᾳ διεξαγομένων γυμνασίων τοῦ ναυτικοῦ καὶ ἡ μέριμνα, μεθ' ἧς πάντες οἱ ἐν τῇ μεγάλῃ τῆς Εὐρώπης δημοκρατίᾳ παρακολουθοῦσι τὰς περιπετείας τῶν διεξαγομένων γυμνασίων. Ἀλλὰ καὶ περὶ τὰ ἀποικιακὰ σύντονος παρατηρεῖται προσοχή. Τὰ εἰς Δαχομαΐην ἐξαποσταλέντα ὁπλιταγωγὰ καταπλέουσιν ὅσον οὔπω εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον, πολλαὶ δ' ἐπιτοπίως διεξάγονται προπαρασκευαὶ ὅπως καίριον κατενεχθῇ τραῦμα κατὰ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Βεχανζέν· ἡ γενικὴ πεποίθησις εἶναι ὅτι ἐν τέλει ἐπιτευχθήσεται ὁ ἐπιδιωκόμενος σκοπὸς καὶ ἀπαλλαγήσεται οὕτως ἡ ἐν Παρισίοις κυβέρνησις ἀπὸ τῶν ἐν Ἀφρικῇ περιπλοκῶν μετὰ τὰς ἀρξαμένας μάλιστα πολεμικὰς ἐργασίας ὑπὸ τοῦ συνταγματάρχου Δόδ καὶ τὸν βομβαρδισμὸν τῶν ἀκτῶν τῆς Δαχομαΐης. Καὶ ἐν τῷ κράτει τοῦ

Κόγκου δὲ ἐλπίζεται αἰσία διεξαγωγὴ τῶν ἀναφυεισῶν περιπλοκῶν ἐπὶ τῇ κακώσει γάλλων ἀξιωματικῶν, μετὰ τὰς ἀνταλλαγείσας φιλικὰς διαβεβαιώσεις τῶν δύο κυβερνήσεων τῆς ἐν Παρισίοις καὶ τῆς ἐν Βρυξέλλαις.

Οἱ ἐν Γερμανίᾳ διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν τῆς ἐν Κούιες παρουσίας τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου ἐπανακάμψαντος ἤδη εἰς τὰ βασίλεια αὐτοῦ καὶ ἀνερευνῶσιν ὁποῖα τὰ ἐν ὑπάρχοντα αἴτια τῆς ἀμοιβαίας φιλοφροσύνης Γερμανῶν καὶ Ἄγγλων. Ἀλλὰ τὴν μεγαλεπτέραν προσοχὴν ἐστραμμένην ἔχουσι πρὸς τὰς θορυλουμένας ἐπουργικὰς μεταβολάς, τὰς προκαλουμένας ἐκ τῆς διαφωνίας τῶν τοῦ ὑπουργείου μελῶν ἐν ζητήμασιν οἰκονομικοῖς, ἅπερ μεγάλως θίγουσι τὴν προϋπολογισμὸν τοῦ κράτους καὶ εἰς ἀμηχανίαν ἐμβάλλουσι τὸν λαόν, ἐξαναγκαζόμενον νὰ κόπτῃ τὸν αὐχένα εἰς τὰς κυβερνητικὰς ἀξιώσεις καὶ νὰ ἐπαρκῇ διὰ τοῦ ὑστερήματος αὐτοῦ εἰς τὰς πιρουσιαζομένας ἀνάγκας τοῦ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργείου. Ἰδίᾳ ὁ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργὸς κ. Ἔρφουρτ ἀνθίσταται κατὰ τῶν προτεινομένων οἰκονομικῶν μέτρων, ἀνέμενε δὲ τὴν ἐπάνοδον τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου ὅπως λάβῃ τὴν προσήκουσαν ἀπόφασιν. Ὡσαύτως καὶ τὸ τῆς παγκοσμίου ἐκθέσεως ζήτημα πολὺν προκαλεῖ πάταγον, καίτοι ἐλέχθη κατὰ τὰς ἐκ Βερολίνου εἰδήσεις ὅτι ἐγκατελείφθη ὁλοσχερῶς τὸ σχέδιον τοῦ κοινοῦ τούτου εἰρηνικοῦ διαγωνισμοῦ, τοῦ καταδεικνύοντος τὴν πρόοδον τῶν ἐθνῶν ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ Ἰανοῦ. Εἰσέτι δὲν ἐπῆλθεν ὁμοφωνία τῶν βιομηχάνων, ὧν ἄλλοι μὲν ζητοῦσι τὴν ἔκθεσιν μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς ὅτι δέον αὕτη νὰ ὀργανωθῇ πρὸ τῆς ἐν Γαλλίᾳ τοῦ 1900, ἄλλοι δὲ κρίνουσι περιττὸν τὸ ἔργον ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἡ πόλις τοῦ Βερολίνου δὲν παρέχει οἷα ἡ τῶν Παρισίων πλεονεκτήματα, κυρίως ὅμως ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ συγκαλύψαι τὴν ἀδυναμίαν καὶ τὸ ὑποδεὲς τῆς γερμανικῆς τέχνης καὶ βιομηχανίας ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν γαλλικήν, ἧς τὸ μεγαλουργὸν πνεῦμα πρὸ τριετίας ἤδη κατεδείχθη.

Ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ πρίγκιπος Βισμαρκ ζήτημα ἱκανὸν προκαλεῖ πάταγον, ἅπας δὲ ὁ κυβερνητικὸς τύπος, τὰ μέγεα πνέον κατὰ τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς, ἀγωνίζεται νὰ ὑποτιμήσῃ τὴν παρὰ τῷ λαῷ ὑπόληψιν καὶ νὰ μειώσῃ τὴν παρ' αὐτοῦ δεικνυομένην συμπάθειαν καὶ ἀγάπην πρὸς τὸν πρώην ἀρχιγραμματέα. Ἡ τελευταία αὐτοῦ ἐν Ἰένῃ παρουσία ὑπῆρξεν ἀληθῶς θρίαμβος τοῦ μεγάλου διπλωμάτου, ὅστις εὐθέτον ἔκρινε τὴν ὥραν νὰ ὑπομνήσῃ μεγάλα τινὰ γεγονότα, προηγηθέντα τῆς ἀνιδρύσεως τῆς νέας γερμανικῆς αὐτοκρατορίας καὶ μεγάλως συντελέσαντα εἰς τὴν σύμπηξιν τοῦ ἀρτιπαγοῦς τῶν Χοεντζόλερν κράτους. Συνάμα ὁ δοὺξ τοῦ Λαουεμβούργου ἐξέφρασε καὶ διαφόρους πολιτικὰς θεωρίας περὶ τῶν δεσμῶν Γερμανίας καὶ Αὐστρίας καὶ ἐδικαιολόγησεν ἐν γένει ἅπασαν τὴν πολιτικήν, ἣν τρεπόμενος ἐπὶ ὁλόκληρον τέταρτον αἰῶνος καὶ ἐπέκεινα διηύθυνε τὰ τῆς χώρας αὐτοῦ καὶ κατέστησεν αὐτὴν ἀξίαν τῆς ἣν ἔχει θέσεως ἐν τῇ χορείᾳ τῶν μεγάλων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. Ἡ γλῶσσα τοῦ πρώην ἀρχιγραμματέως, ἀνδρικοτάτη οὖσα, τεκμηριοῖ οἵαν ὁ μέγας τῆς Γερμανίας πολίτης κέκτηται ἰσχὺν καὶ δύναμιν καὶ πόσον ἡ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη τοῦ λαοῦ ἐρριζώθη, ὥστε ὁ τοῦ Φάρζεν καὶ τῆς Φριδριχσροῦε ἐρημίτης δὲν ἀποδυσπετεῖ καὶ πρὸ τῆς ἐκδηλώσεως καὶ ἐκφράσεως ἰδεῶν, αἵτινες ἤθελον καταστήσει ἐν πάσῃ περιστάσει ὑπεύθυνον τὸν ἀποτολμήσαντα τὴν διατύπωσιν αὐτῶν, ἐὰν μὴ ἐπῆρχεν ἡ ἠθικὴ τοῦ ἀνδρὸς ἀξία καὶ μὴ λαός τε καὶ κυβερνῆται συνησθάνοντο τὸν ὀφειλόμενον σεβασμὸν πρὸς πολίτην πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως τὴν πατρίδα εὐεργετήσαντα καὶ ἀναδείξαντα αὐτὴν μεγάλην καὶ ἰσχυράν.

Οἱ ἐν Αὐστρίᾳ τὴν προσοχὴν ἐστραμμένην ἔχουσι πρὸς τὴν παραίτησιν τοῦ ὑπουργοῦ Πραζάκ, ἧς τὴν σπουδαιότητα πειρῶνται νὰ συγκαλύψωσιν οἱ περὶ τὴν κυβέρνησιν διὰ τῆς δικαιολογίας ὅτι αὕτη δὲν προῆλθεν ἐκ λόγων διαφωνίας πρὸς τὸν πρωθυπουργὸν κόμητα Τάαφφε, ἐν ζητήμασι φυλετικοῖς, λίαν σχετιζομένοις πρὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς τοῦ παραιτηθέντος ὑπουργοῦ Τσέχους, ἀλλ' ἐκ λόγων δῆθεν προαγωγῆς τοῦ ὑπουργοῦ τούτου εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ ὁμοτίμου· ἡ τοιαύτη ὅμως τῶν πραγμάτων παράστασις οὐδένα λανθάνει, ἥτε καὶ ἀνεξαρτήτων τινῶν ἐφημερίδων μετερχομένων γλῶσσαν ὑπεριφαίνουσαν ὅτι ὁ κ. Πραζὰκ περιῆλθεν εἰς διαφωνίαν πρὸς τὸν πρωθυπουργὸν ἕνεκα τοῦ τσεχικοῦ ζητήματος, οὗπερ μάτην ὁ κόμης Τάαφφε πειρᾶται ν' ἀφαιρέσῃ τὴν σπουδαιότητα καὶ νὰ παραστήσῃ ὡς ἀσήμαντον ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ γερμανοτσεχικοῦ συνδυασμοῦ. Ἀλλὰ καὶ ὁ κόμης Τσάπαρις ἐν Οὐγγαρίᾳ δὲν φαίνεται ἡσυχώτερος τοῦ αὐστριακοῦ συναδέλφου συνεπείᾳ τοῦ μὴ καταταλέντος ἔτι ρουμανικοῦ κινήματος. Τὴν ἀνησυχίαν οὐχ ἧττον τοῦ κόμητος Τσάπαρι μετριάζει ἡ μετὰ μεγάλης πομπῆς γενομένη ἔναρξις τῆς ἐν Ἄγραμ διαίτης, ὅπου ὁ ἐναρκτήριος βασιλικὸς λόγος ἐγένετο ἀποδεκτὸς μετὰ μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ, ἀλλ' αἱ ἐκδηλώσεις αὗαι δὲν σημαίνουσι καὶ ὅτι οἱ Κροᾶται παρητήθησαν τῆς ἀξιώσεις μείζονος ἐλευθερίας καὶ πλήρους τῶν δικαίων αὐτῶν περιφρουρήσεως. Συνάμα ὁ κόμης Τσάπαρις εἶχε καὶ τὸ ἐσχάτως ἀνακινηθὲν ζήτημα τοῦ διαδόχου, ἥτε πολλῶν τῶν ἐν Οὐγγαρίᾳ κύκλων συζητούντων μετὰ πολλῆς τῆς σφοδρότητος τὸ ζήτημα τῆς τοῦ θρόνου διαδοχῆς. Οἱ κυβερνῶντες ἐπειράθησαν νὰ ἡμιδώσωσι τοὺς τὸν πάταγον προκαλέσαντας διὰ τοῦ ἐπιχειρήματος ὅτι τὸ ζήτημα εἶναι καθωρισμένον ἐν τοῖς νόμοις τοῦ κράτους, οὐν εἶχον δὲ καὶ ἄδικον, ὑπαρχούσης τῆς ρητῆς διακελεύσεως τῶν νόμων τῆς Αὐστροουγγαρίας, καθ' ἣν ὁ τῆς Αὐστρίας αὐτοκράτωρ εἶναι καὶ κληρονόμος τοῦ στέμματος τῆς Οὐγγαρίας. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν δὲ τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων ὁ πρόεδρος τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου τῆς Αὐστρίας δύναται ν' ἀναγράψῃ ὡς οὐ μικρὰν ἐπιτυχίαν καὶ τὴν ὑπογραφὴν τῆς πρὸς τὴν Σερβίαν ἐμπορικῆς συνθήκης.

Ἐκ τῶν μικροτέρων δὲ κρατῶν τὴν σπουδαιοτέραν καθ' ἡμᾶς προσοχὴν ἐπισπᾶται ἡ Ἑλλὰς ὅπου σύντονος διεξάγεται ἐργασία ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ πρωθυπουργοῦ αὐτῆς πρὸς διαρρύθμισιν τῶν οἰκονομικῶν ζητημάτων καὶ βελτίωσιν τῆς ἐν γένει οἰκονομικῆς τοῦ βασιλείου καταστάσεως, ἥτις βεβαίως δὲν εἶναι ῥοδίνη. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην εὐάρεστον εἶναι ὅτι αἱ τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐνδείξεις παρουσιάζουσι πλεόνασμα καὶ ὅτι πάντες ἐλπίζουσιν ἐπὶ τὴν κύρωσιν τῶν ἐνδείξεων τούτων καὶ διὰ τῶν πραγμάτων. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν ἐν Ἑλλάδι ἄξιον μνείας εἶναι καὶ τὸ ὅτι ἔλιξαν αἱ ἐργασίαι τῆς βουλῆς μετὰ τὴν ἐπιψήφισιν σπουδαίων νομοσχεδίων, θιγόντων τὰ ζωτικὰ τοῦ κράτους συμφέροντα ὡς καὶ ὅτι ὁ βασιλεὺς Γεώργιος, ἀπερχόμενος εἰς τὰ τῆς Γαλλίας λουτρὰ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ σεπτεμβρίου, θὰ λάβῃ συνέντευξιν μετὰ τοῦ προέδρου τῆς δημοκρατίας κ. Καρνώ.

ΕΡΝΕΣΤΟΥ ΚΟΥΡΤΙΟΥ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΖΟΜΕΝΗ ΥΠΟ

Μ. Ε. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον ἀριθμόν).

Αὐτάδη διαιωνίζοντο οἱ ἀναμνήσεις τῶν ἀρχαίων τῆς χώρας βασιλέων, τοῦ Γορδίου καὶ τοῦ μεγαπλούτου υἱοῦ τοῦ Γορδίου καὶ τῆς Κυβέλης, τοῦ Μίδα, ὃν ἡ Ρομμνηδὲς καὶ τὸ Μιδάειον ἔδεον ὡς τὸν ἱδρυτὴν αὐτῶν. Πλησίον τῶν τόπων τούτων ἀπάρχει κατερχομένη ἐντὸς ἀχανῶν ἀλσῶν ῥαραγξ πλήρης τάφων καὶ κατασκηνίων, ἐν μέσῳ δὲ τῶν ἐρειπίων τούτων ὑψοῦται βράχος ἐρυθροῦ ψαμμίτου ὕψους ἑκατὸν ποδῶν, λελατομημένος εἰς σχῆμα μνημείου. Ἡ πρόσοψις αὐτοῦ, ἔχουσα ἐπιφάνειαν ἑξήκοντα ποδῶν, καλύπτεται ὑπὸ κόσμων, ἐπαναλαμβανομένων ὡς τύπος τοιχοχάρτου, παρεχόντων δὲ ὄψιν εὐρέος περιστρώματος· τὸ σύνολον ἐπιστέψεται ὅ· οἱονεὶ μετώπῳ τινός, κατὰ μῆκος τῆς ὁποίας ἐξελίσσονται δύο στίχοι ἐπιγραφῶν, φερουσῶν τὸ ὄνομα τοῦ «βασιλέως Μίδα». Ἡ γλῶσσα καὶ οἱ χαρακτῆρες τῶν ἐπιγραφῶν τούτων σχετίζονται λίαν πρὸς τὴν ἑλληνικήν.

Ὁ τάφος οὗτος εἶναι τὸ σπουδαιότατον μνημεῖον τῶν σωζομένων ἐκ τῆς ἀρχαίας φρυγικῆς δυναστείας, τῶν βασιλέων ἐκείνων, οἵτινες αὐτὸν γνωστοὶ ἦσαν τοῖς Ἕλλησιν ἐκ τῶν ὑπαιθρίων αὐτῶν, τῶν ἵππων, τοῦ ἀγρίου φανατισμοῦ, μεθ' οὗ ἐλάτρευον τὴν Μεγάλην Μητέρα, τὴν ἐπὶ τῶν ὀρέων ἐδρεύουσαν θεάν, καὶ ὑπὸ τὸν ἦχον τῶν αὐλῶν ἐτέλουν τὰς θορυβώδεις τοῦ Διονύσου ἑορτάς. Τὸ βασιλικὸν ἅρμα τοῦ Μίδα παρέμεινε τὸ σύμβολον τῆς ἐπὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἡγεμονίας. ὁ Ἀλέξανδρος δὲ δὲν ἀπεῖχε νὰ τιμήσῃ τὴν παρεδόσιν ταύτην.

Παρὰ τοῖς ἀρχαιοῖς τούτοις κατοίκοις εἶχον διαλεισθῆσει Σαμῆται, οἵτινες, ἀπελθόντες ἐκ τοῦ Εὐφράτου, προῆλασιν πρὸς δυσμάς, ὁδεύοντες διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἅλυος, καὶ διεσπάρησαν κυρίως ἐν τῷ γονίμῳ βαθυπεδῷ τοῦ Ἕρμου, ἔνθα ἀνεμίγησαν μετὰ τῶν ἀρχαιοτέρων πελασγικῆς καταγωγῆς φύλων. Οὕτως ἐπὶ ἑδάφους, κατεχομένου ὑπὸ λαοῦ συγγενοῦς τοῖς Φρυξὶ καὶ τοῖς Ἀρμενίοις, ἐσχηματίσθη ὁ λαὸς τῶν Λυδῶν, ὃς καὶ ἐν τῇ ἀνατολικῇ, ὡς φαίνεται, παραδόσει σχετίζεται διὰ τοῦ πατριάρχου αὐτοῦ Λουδὸ τῇ φυλῇ τοῦ Σήμ. Ἐφ' ὅσον ἡ γλῶσσα καὶ ἡ γραφὴ τῶν Λυδῶν παραμένει ἡμῖν μυστήριον, ἀδύνατος ἔσται ἡ μετὰ μείζονος ἀκριβείας ἀνάλυσις τῆς παρ' αὐτοῖς γενομένης ψυχετικῆς πράξεως· γενικῶς ἐν τούτοις ἀναγνωρίζεται ἡ ὁμοιλὴ ἐθνολογικὴ συγγένεια τοῦ λαοῦ τούτου καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὸ σπουδαῖον ἔργον, ὅπερ ἀνετέθη αὐτῷ ἐν τοῖς ἔθνεσι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Οἱ Λυδοὶ ἐγένοντο κατὰ γῆν ὅ τι οἱ Φοίνικες κατὰ θάλασσαν, ἤτοι τὸ μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ δυσμικῆς Ἀσίας διάμεσον. Ἔνοχοι μορφωθέντες διὰ τοῦ διεθνοῦς ἐκείνου ῥεύματος, πεπροικισμένοι δὲ ὑπὸ ἐπιχειρηματικοῦ καὶ βιομηχανικοῦ πνεύματος, ἐγνώσαν νὰ ἐκμεταλλευθῶσι κατ' ἀρχὰς τοὺς θησαυροὺς τῆς κοιλάδος τοῦ Ἕρμου· κατὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Τμώλου ἀνεῦρον τὴν ἐν τῇ ὑπὸ τῶν ρευμάτων κιλινδουμένῃ ἄμμῳ κεκρυμμένην χρυσῆν κόνιν· καὶ ἀπεκάλυψαν οὕτω τὴν μυστηριώδη δύναμιν τοῦ χρυσοῦ, ἥτις ἐμέλλεν οὕτω μεγάλην νὰ ἔχῃ ροπὴν ἐπὶ τῆς τύχης τῶν γειτόνων αὐτῶν Ἑλλήνων. Οἱ Λυδοὶ πρῶτοι ἐκ τῶν τῆς Ἀσίας λαῶν ἐμφανίζονται ἡμῖν εἰς πολιτικὴν κοινωνίαν συγκεκροτημένοι· αἱ τοῦ κράτους αὐτῶν ἐποχαὶ παρέχουσι τὸ πρῶτον σημεῖον, πρὸς τὸ ὁποῖον δυνάμεθα νὰ σχετίσωμεν καὶ ἐξετάσωμεν τὴν ἱστορίαν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας· τρεῖς δὲ τοιαύτας ἔχουσιν οἱ Λυδοὶ ἐποχάς, πληρουμένας ὑπὸ τοσούτων δυναστειῶν.

Ἡ πρώτη δυναστεία ἀνάγει τὴν καταγωγὴν αὐτῆς εἰς τινα τῶν ἀκαλούθων τῆς Μεγάλης Μητρός, τὸν Ἄτυν, οὗ ἡ λατρεία ἐπλήρου δι' ἀποκοθαρτικοῦ πατάγου ἅπαν τὸ ὑψίπεδον τῆς Λυδίας καὶ Φρυγίας. Τούτῳ οἱ Λυδοὶ ἱδρυτὴν παρῆγον Ἡρακλέα τινά, ὃν ἔλεγον υἱὸν τοῦ Νίνου. Ἀνεξαρτήτως πρὸς τὸν μῦθον τοῦτον ὁ Κτησίας ὑπεγείτο τοῖς Ἕλλησιν ὅτι ὁ βασιλεὺς Νῖνος εἶχε κατακτήσει τὴν Φρυγίαν, τὴν Τροιάδα καὶ τὴν Λυδίαν· ὁ Πλάτων ὡσαύτως ἐγίνωσκεν ὅτι περὶ τὸν Τρωικὸν πόλεμον οἱ Νινευῖται ἐδεσπόζον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας· καθ' ὅσον δὲ δυνάμει τῶν ἐγχωρίων ἐγγράφων ἡ τοῦ ἀσσυριακοῦ κράτους ἱστορία ἀπαλλάσσεται τοῦ περικαλύπτοντος αὐτὴν ζόφου, φαίνεται σαφέστερον διαπιστούμενον τὸ σπουδαιότατον τοῦτο σχετικῶς πρὸς τὴν πρόοδον τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ γεγονός, ὅτι ἐπὶ πέντε περίπου αἰῶνας—εἶναι αὕτη ἡ διάρκεια, ἣν ὁ Ἡρόδοτος ἀποδίδωσι τῇ δυναστείᾳ τῶν Ἡρακλειδῶν—τὸ λυδικὸν κράτος παρέμεινεν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Νινευΐης[1].

Αἱ χῶραι τοῦ ἀλιπέδου, οὕτω σαφῶς κεχωρισμέναι ὑπὸ τῆς φύσεως ἀπὸ τῆς μεσογαίας, ἐπεδίωξαν τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν κατὰ μέρος καὶ ἔσχον ἰδίαν ἱστορίαν· ἐν τούτοις δὲν ἠδυνήθησαν νὰ διαφύγωσι τὴν ξένην ροπήν, ἥτις ἐνήργει ἐπ' αὐτῶν τοῦτο μὲν διὰ τῆς συναφείας πρὸς τοὺς Φρύγας, τοὺς Λυδοὺς, τοὺς Ἀσσυρίους, τοῦτο δὲ διὰ τῶν ἐπισκέψεων τῶν Φοινίκων. Ἀκριβῶς ἡ τῶν δύο τούτων κινητηρίων δυνάμεων συνδρομὴ παρήγαγεν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἐπὶ εὐθέτων τινῶν σημείων τὴς πρώτας ναυτικῆς πολιτείας, ὧν ἡ ἱστορία ἐπήρισε τὴν ἀνάμνησιν.

Λοιπὸν καθ' ὅλην τὴν θυμικὴν ἀκτὴν δὲν ὑπάρχει προσέχοντα εὐθετωτέρα τῆς πρὸς βορρᾶν μεταξὺ τοῦ Αἰγαίου, τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Προποντίδος ὑπὸ τῆς χερσονήσου, ἧς ἡ σειρὰ τῆς Ἴδης συνιστᾷ τὸν πυρῆνα, σχηματιζομένης. Αἱ δαιδάλειαι τοῦ ὄρους κορυφαὶ ἦσαν τὸ προσφιλὲς ἐνδιαίτημα τῆς θρυγίας Μεγάλης Μητρός, αἱ πλευραὶ δὲ αὐτοῦ, ἐξ ὧν ἀνέβλυζον πολλαὶ πηγαί, ἔκραμπον πλουσίας μεταλλικὰς φλέβας, ἃς τὰ ὑποχθόνια πνεύματα, οἱ Ἰδαῖοι Δάκτυλοι, εἶχον διδαχθῆ παρὰ τῆς Κυβέλης ν' ἀνευρίσκωσι καὶ ἐκμεταλλεύωνται. Ἐπὶ τοῦ σιδηροειδοῦς τούτου ἐδάφους ἔζη λαὸς εὐρωστος, διῃρημένος εἰς πολλὰς φυλάς, ἐν αἷς διαπρέπουσιν οἱ Κεβρῆνες, οἱ Γέργιθες, μάλιστα δὲ ἡ ὁραία φυλὴ τῶν Δαρδάνων, ὧν ὁ ἐπώνυμος ἥρως Δάρδανος εἶχε κατ' αὐτοὺς ἱδρύσει τὴν πόλιν Δαρδανίαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Πελασγικοῦ Διός.

Μοῖρά τις τῶν Δαρδάνων τούτων κατέβλυσεν ἀπὸ τῶν ὑψιπέδων εἰς τὸ ἀλίπεδον, ὅπερ στερεῖται μὲν λιμένων, ἀλλ' ἔχει καταγωγὴν παρασκευασμένην νῆσον καλουμένην Τένεδον. Ἡ νῆσος αὕτη κατείχετο ὑπὸ τῶν Φοινίκων, οἵτινες ἤγρευον τὴν πορφύραν ἐν τῇ θαλάσσῃ τοῦ Σιγείου, βραδύτερον δὲ ἦλθον ἐκ Κρήτης Ἕλληνες, οἵτινες εἰσήγαγον τὴν λατρείαν τοῦ Ἀπόλλωνος. Οὕτως ἐν τῷ ἠρέμῳ μεταξὺ τῆς Τενέδου καὶ τῆς ἠπείρου πορθμῷ συνήφθησαν αἱ σχέσεις ἐκεῖναι, αἵτινες παρέσυραν τὴν χερσόνησον τῆς Ἴδης εἰς τὴν ἐμπορικὴν τοῦ Αἰγαίου κίνησιν[2]. Καταντικρὺ τῆς Τενέδου ὑψοῦτο ἡ Ἀμαξιτός, οὗτω κληθεῖσα εἰς ἀνάμνησιν τῆς πρώτης ἁμαξιτοῦ ὁδοῦ, τῆς συναψάσης τὴν παραλίαν πρὸς τὴν μεσόγαιαν.

Οἱ Δάρδανοι μετέσχον τοῦ θαλασσίου τούτου ἐμπορίου, ὅτε ἀπέλιπον τὰς κοιλάδας τοῦ ἄνω Σκαμάνδρου καὶ τὰ ἄγκη τῆς Ἴδης· ὁ ποιμενικὸς οὗτος λαὸς μετεσχηματίσθη εἰς ἡλοκινδύνους ναυβάτας, οἱ Δάρδανοι δὲ ἐγέννησαν τοὺς Τρῶας, λαὸν ἐπιτήδειον εἰς οἰκοδόμησιν πόλεων, γενάρχην δὲ αὐτοῦ λέγοντα τὸν Τρῶα.

Οἱ τοῦ Τρωὸς ἀπόγονοι διεσχίσθησαν αὖθις διὰ τῶν δύο ἀδελφῶν Ἴλου καὶ Ἀσσαράκου, τοῦ τελευταίου τῶν ὁποίων τὸ ὄνομα ἀνευρέθη ἐν τοῖς μνημείοις τῆς Νινευΐης[3]. Υἱὸς τοῦ Ἀσσαρά-

1) Leake, *Asia Minor*, σ. 22.

1) Περὶ τῶν λυδικῶν δυναστειῶν ἴδε Niebuhr, *Kleine Schriften*, I, 195. Joh Brandis, *Rerum assyr. Tempora emend*, 1853, σ. 3.

2) Τὰ ἀρχαιότατα τῶν ὑπὸ τοῦ Σλῆμαν ἀνακαλυφθέντων ἀγγείων ἀνάγονται εἰς τοὺς παλαιοτάτους ἐκείνους χρόνους, καθ' οὓς τὸ ἀλίπεδον ἐφαιτᾶτο ὑπὸ τῶν Φοινίκων.

3) Περὶ Ἀσσυριακῶν ἐν Τροίᾳ ὀνομάτων ἴδε Μεγ. Ἐτυμ. ἐν λ. Ἀσσυρία. Κατὰ τὸν παρὰ Διοδώρῳ (Β', 2) Κτησίαν ὁ βασιλεὺς Νῖνος ὑποτάσσει τὴν Φρυγίαν, τὴν Τροιάδα καὶ τὴν Λυδίαν, ἀλλ' ἡ τοῦ Κτησίου διήγησις θεωρεῖται σφαλερὰ ὑπὸ τοῦ E. Schrader (*Keilinschriften und Geschichtsforschung*, σ. 492). Ὁ Πλάτων, ἐπὶ τοῦ Κτησίου ἐρειδόμενος, εἶπεν: «Οἱ περὶ τὸ Ἴλιον οἰκοῦντες τότε, πιστεύοντες τῇ τῶν Ἀσσυρίων δυνάμει, τῇ περὶ τὸν Νῖνον γενομένῃ (Πλατ. Νομ. σ. 685)». Πρβλ. Deimling. *Leleger*. σ. 89.

1) Περὶ τῶν φρυγικῶν ὀνομάτων ἴδε Deimling, *Leleger*. σ. 89.

2) «Τρῶας δίγλωσσοι» (Ὁμ. Ὕμν. Εἰς Ἀφρ., 113). Περὶ τῶν διπλῶν ὀνομάτων ἴδε E. Curtius, ἐν Kuhn's Zeitschrift, I, 35.

3) Κατὰ τὸν G. Curtius (Griech. Etym., σ. 209) τὸ ὄνομα Τροία σημαίνει ἁλίπεδον, ἴσως μάλιστα καὶ γῆν διαπερατώσεως.

4) Περὶ τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ τρωικοῦ κράτους καὶ τῶν πρὸς τοὺς Ταναλίδας ἐρίδων αὐτοῦ ἴδε Welcker. *Der epische Cyclus*, II, σ. 33. Περὶ δὲ τῶν Τρώων, διῃρημένων εἰς ἑκτὸ ἢ ἐννέα φυλὰς καὶ ἐκτεινόντων τὴν ἀρχὴν αὐτῶν μέχρι τοῦ καΐκου, ἴδε Στραβ., σ. 589.

5) Περὶ ὁμοιότητος Τρώων καὶ Ἀχαιῶν ἴδε Deimling, *Leleger*, σ. 37.

6) Περὶ τῆς θέσεως τοῦ Ἰλίου ἴδε Welcker. *Kleine Schriften*, II, Hahn. *Die ausgrabungen auf dem homerischen Pergamos*. Leipz., 1865.

7) Ἡ ἀρχαία πόλις ἐκαλεῖτο Δαρδανίς (Ὁμήρ. Ἰλιάδ. Υ, 216.

8) «Τὰ ἐπὶ Τροίᾳ Πέργαμα (Σοφοκλ., Φιλοκτ., 353)».

κοι εἶναι ὁ Κάπυς, ὄνομα φρυγικόν, ὡς καὶ τὰ ὀνόματα τοῦ Δύμαντος, γαμβροῦ τοῦ Πριάμου, τοῦ Ἀσκανίου, τῆς Κασάνδρας κλπ., ὁ ἔγγονος δὲ αὐτοῦ Ἀγχίσης εἶναι ὁ εὐνοούμενος τῆς Ἀφροδίτης, θεᾶς ἀσσυριακῆς καταγωγῆς. Οἱ τρωικοὶ ἥρωες φέρουσι δύο ὀνόματα, ὡς Ἀλέξανδρος καὶ Πάρις, Ἕκτωρ καὶ Δαρεῖος, ὀνόματα, ὧν τὸ ἕτερον ἐξαγγέλλει τὴν παρουσίαν τοῦ ἀνατολικοῦ στοιχείου[4]. Οὕτω παρῆλθε—μεταξὺ δύο πολιτισμῶν, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ὃ χερσονήσου, ἐν ᾧ ἡ διεθνὴς κίνησις, ἡ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν συγκινοῦσα, εἶχεν ὠθήσει καὶ ἀφομοιώσει Φρύγας, Πελασγούς, Φοίνικας καὶ Ἕλληνας ναύτας—τὸ κράτος τῶν Δαρδάνων, ὅπερ πιθανῶς ἐπεξετείθη ποτὲ μέχρι τοῦ Καΐκου[5], οὗ δὲ οἱ κάτοικοι παρὰ τὸ κεκρημένον τοῦ ἅματος αὐτῶν παρίστανται οὐχὶ ὡς βάρβαροι, ἀλλ' ὡς ὁμοιοι τοῖς Ἀχαιοῖς, παραλλήλως δὲ τούτοις ὁδεύοντες[6]. Οὕτως ἡ πόλις αὐτῶν μετὰ τῶν ἡρώων αὐτῆς διατελεῖ ὑπὸ τὴν εἰδικὴν προστασίαν τοῦ Ἀπόλλωνος· ὁ θεὸς οὗτος ἐφορᾷ ἐπὶ τῆς πόλεως, ἐξαιρετικὴν παρέχει εὔνοιαν οἰκογενείαις τισίν, οἷον τοῖς Πανδοΐδαις, ἐκδικεῖ τὸν Ἕκτορα ἐπὶ τοῦ Ἀχιλλέως καὶ ἀπάγει εἰς τὸν ναὸν αὐτοῦ τὸν Αἰνείαν, τρωθέντα ἐν τῇ πεδίῳ τῆς μάχης.

Αἱ τῆς Ἴδης πηγαὶ συνενούμεναι συνιστῶσι ποταμούς, ὧν δύο ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Προποντίδα, εἷς δὲ, ὁ Σκάμανδρος, εἰς τὸ Αἰγαῖον. Ὁ ποταμὸς οὗτος, ἐγκελεισμένος κατ' ἀρχὰς ἐν τοῖς ὄρεσι, ἐξορμᾷ ἐκ συστόματος τινὸς ἄγκου καὶ ῥέει διὰ πεδιάδος, ἥτις, περιβαλλομένη ἀπὸ τριῶν μερῶν ὑπὸ ἐλαφρῶν ὑψωμάτων, μένει ἀνοικτὴ πρὸς δυσμὰς κατὰ τὴν θάλασσαν.

Ἡ πεδιὰς αὕτη συνάνυσι πᾶν ὅ τι δύναται ν' ἀσφαλίσῃ τὴν εὐημερίαν χώρας τινός· πρίγματι ἀφκτὸς πρὸς τοὺς θησαυροὺς τῆς θαλάσσης καὶ τὴν γειτνίασιν τῆς μεγάλης ναυτικῆς ὁδοῦ, ἐκέκτητο ἔδαφος κιλλὸς ἀρδευόμενον καὶ εὐρεῖς λειμῶνας, ἐν οἷς ὁ Ἑρμοθόνιος, τὸ πνεῦμα τῆς γονιμότητος, ἔθοσκε τοὺς τριχίλιους αὐτοῦ ἵππους, αἱ τῆς περιχώρου δὲ λάφοι παρῆγον ἔλαιον καὶ οἶνον.

Ἐν τῇ ὀσωτερικῇ γονίᾳ τῆς πεδιάδος ταύτης ὑψοῦται βράχος ἀπότομος, ὡς ῥωγμός τις ἐν τῇ δόῃ τοῦ ποταμοῦ ἐγειρόμενος κατὰ τὸ σημεῖον, ἐν ᾧ προκύπτει ἐκ τοῦ ἄγκους. Περιβαλλομένη πρὸς δυσμὰς ὑπὸ μακρᾶς τοῦ Σκαμάνδρου ἐκπαιμπῆς, κλίνει ἐλαφρῶς πρὸς ἀνσμάς. Πρὸς τὸ μέρος τοῦτο ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἀναβλύζουσι πολλὰ ῥυάκια, ἀπαρτίζοντα οὗτο ποταμοὺς λόγου ἀξίους διὰ τὴν ἐν πάσῃ ὥρᾳ τοῦ ἔτους σταθερότητα τοῦ ὄγκου καὶ τῆς θερμοκρασίας αὐτῶν.

Οἱ οὗτο οὗτοι ποταμοὶ εἶναι τὸ ῥυθμιὸν καὶ ἀμετάθετον σημεῖον, ὃ· οὐ ὁ ὄγκος ἐκεῖνος διαγνώσκεται ὡς ἡ ἀκρόπολις τοῦ Ἰλίου[7]. Εἶναι αὐτοὶ ἐκεῖνοι, ἀπὸ τῶν ὁποίων αἱ Τροιάδες, ἐξερχόμεναι διὰ τῆς Σκαιᾶς πύλης, ὑρύοντο ὕδωρ καὶ ἐν οἷς ἔπλυνον τὰ ἐνύδματα, καὶ νῦν δὲ ἔτι αἱ ἀρχαῖαι δεξαμεναὶ συλλέγουσι τὰ ὕδατα εἰς προσῳρωτέραν χρῆσιν αὐτῶν.

Ἐκεῖ, ἔνθα αἱ πηγαὶ ἀναβλύζουσιν, ἦν ἡ ἕδρα τῆς δυναστείας. Κάτω ἐπὶ τοῦ ἐπικλινοῦς πυθίου ἐξετείνετο ἡ Τροία[7], ἄνω δὲ ὑψοῦντο ὀξύτομα τὰ προτειχίσματα τῆς Περγάμου[8]. Ἀπὸ τῆς κορυφῆς ταύτης, ὕψους 472 ποδῶν, ὁ ὀφθαλμὸς ἐντεῦθεν μὲν ἐξικνεῖται εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Σκαμάνδρου, ἐν ᾗ οἱ Δάρδανοι ἐδύνασαν τὸν ποιμενικὸν βίον αὐτῶν, ἐκεῖθεν δὲ περιλαμβάνει πᾶσαν τὴν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἐκτεινομένην πεδιάδα, διαιλαιουμένην ὑπὸ τῶν δύο αὐτῆς ἀρτηριῶν, τοῦ Σκαμάνδρου καὶ τοῦ Σιμόεντος. Δεξιᾷ βλέπει τις τὸν Ἑλλήσποντον ῥιπτοντα τὰ ὁρμητικὰ αὐτοῦ κύματα εἰς τὸ Αἰγαῖον, ὅπερ ἐξ ἀριστερῶν παρακολουθεῖται μέχρι τῆς Τενέδου. Καταντικρὺ φαίνεται ὑψούμενον ὑπὲρ τὰς σκιερὰς κορυφὰς τῆς Αἴμονου τὸ ὑπερῴμανον ὄρος τῆς Σαμοθρᾴκης, ἡ ἀκοπὶς τοῦ Ποσειδῶνος, ὃς ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς ἀκροτάτης κορυφῆς τῆς ὑλιέσσης Θρᾳκικῆς Σάμου ἔβλεπε πᾶσαν μὲν τὴν Ἰλίαν, τὴν πάλιν δὲ τοῦ Πριάμου καὶ τὰς νῆας τῶν Ἀχαιῶν[9]. Οὐδεμία ἡγεμονία ἐν τῷ ἀρχαίῳ κόσμῳ ἔσχε μεγαλοπρεπέστερον στυλοβατὴν τοῦ τρωικοῦ τούτου φρουρίου, ὑψουμένου ἐν τῇ γονίᾳ τῆς πεδιάδος, περιβαλλομένου ὑπὸ ἀκροτόμων βράχων, συνεσταλμένου, οὕτως εἰπεῖν, ἐν ἀσφαλεῖ κρύπτῃ καὶ ὅμως ἐφορῶντος τὴν περίχωρον καὶ θεσπίζοντος αὐτῆς. Ὄπισθεν αὐτοῦ εἶχε τοὺς λειμῶνας τοῦ ὄρους, κατωτέρω πολυπίδακας κλιτύας, κατὰ τοὺς πρόποδας γόνιμον πεδίον καὶ πρὸ αὐτοῦ τὸ εὐρὺ Αἰγαῖον, τὴν μεγάλην λεωφόρον, ἥτις τότε τοῖς καλπίδκους καὶ τὴ ἀγκυροβόλια αὐτῆς ἐνέβαλλεν εἰς τὴν πεδιάδα βαθύτερον ἢ νῦν[2].

Ἡ κατάστασις τοῦ φρουρίου εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν εὐκλειαν τῶν ἡγεμόνων αὐτοῦ, οἷα αὕτη παρίσταται ἐν τοῖς μύθοις τοῦ Ἰλίου. Ὁ οἶκος τῶν Δαρδανιδῶν ἀπέλαυνεν ἐξαιρετικῆς παρὰ τοῖς θεοῖς εὐνοίας. Οὗτοι ἀνελάμβανον εἰς τὸν οὐρανὸν τοὺς ἐφίλους αὐτοῦ ἤ, ὡς ἡ Ἀφροδίτη, ἀπέλειπον τὸν Ὄλυμπον, ἵνα ἠθάνωσιν ἐρωτικὰς μηχανορραφίας μετὰ τῶν ἡρώων τῆς οἰκογενείας ταύτης.

Ἀλλ' ἡ προσέγγισις τῆς θαλάσσης ἀσκεῖ μυστηριώδη γοητείαν. Τοῖς Δαρδάνοις, κατελθοῦσιν ἅπαξ τῶν ὀρέων αὐτῶν, οὐκέτι ἐπήρκει ἡ πατριαρχικὴ μακαριότης εἰρηνικοῦ καὶ ἀλύπου βίου, ἡ κτῆσις τῶν πλουσίων αὐτῶν ποιμνίων καὶ ἡ ὑπὸ τῶν θεῶν ἐπικεχυμένη αὐτοῖς ἀφθονία· καταλαμβάνονται λοιπὸν καὶ οὗτοι ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἐκείνης τῆς ὁράσεως, ἥτις ταράσσει τοὺς κατοίκους τῶν ἀκτῶν. Ἡ οἰκοδομήσιμος ξυλεία σύρεται ἀπὸ τῆς Ἴδης εἰς τὴν παραλίαν, οἱ υἱοὶ τῶν βασιλέων καταλείπουσι τὸ πατρικὸν ἐνδιαίτημα, τὸ τοῦ Ἑλλησπόντου δὲ ῥεῦμα ἄγει εἰς τὴν μεσημβρινὴν θάλασσαν τὸν Πάριν καὶ τοὺς ἀκολούθους αὐτοῦ, λείαν καὶ περιπετείας θηρεύοντας. Ὅ τι ἡ ποιητικὴ παράδοσις διηγεῖται περὶ τῆς ὑπὸ Δαρδάνων ἡγεμονιδῶν διαπραχθείσης ἀπαγωγῆς προσλαμβάνει χαρακτῆρα ἱστορικῆς βεβαιότητος, ἂν ἀναλογισθῶμεν ὅτι τὰ αἰγυπτιακὰ ἔγγραφα ἀναφέρουσι τοὺς Δαρδάνους ὡς μίαν τῶν ἑλληνικῶν φυλῶν, αἵτινες τάχιστα ἀπέδειξαν ἀφοβίαν ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὅτι οἱ Δαρδανοὶ ἐνωρὶς συνῆψαν σχέσεις πρὸς τοὺς Φοίνικας, ὧν τὰς ἀποικίας μεταβαίνοντες ᾤκουν, ὅτι δὲ ἐπὶ πλείστων σημείων κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν ἀνευρίσκομεν τὰ ὀνόματα τοῦ Ἰλίου καὶ τῆς Τροίας, τοῦ Σιμόεντος καὶ τοῦ Σκαμάνδρου[3].

Πρὸς νότον τοῦ βασιλείου τοῦ Πριάμου ἡ παράδοσις γινώσκει ἑτέραν ἡγεμονικὴν ἕδραν τῶν ἀρχαιοτάτων. Ἔκειτο ἐν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ Λυδίᾳ, ἔνθα δὲ ὁ Σίπυλος, ἐκ μεταλλευμάτων πεπηγμένος, ὑψοῦται μεταξὺ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἕρμου καὶ τοῦ κόλπου τῆς Σμύρνης. Ἡ κορυφὴ τοῦ ὄρους ἐφοιτᾶτο ὑπὸ τῶν θεῶν, τοῦ Διὸς καὶ τῶν Νυμφῶν, ἃς καὶ τῆς μητρὸς τῶν

4) Ὁμήρ. Ἰλιάδ., Ν, 12—14.

2) Περὶ τῆς τοποθεσίας τῆς Τροίας ἴδε E. Curtius, ἐν τοῖς *Preuss. Jahrbücher* XXIX, σ. 6, καὶ H. Helzer. *Wanderung nach Troja*, Basel, 1873. Ἐς πρὸς τὴν τοπογραφίαν ὁ συγγραφεὺς ἀποδέχεται τὴν γνώμην τοῦ Vivien de Saint-Martin (*L' Ilion d' Homère*, Rev. Archéol., 1874), λέγοντος: «Αἱ τοῦ κ. Σλῆμαν ἀνασκαφαὶ παρέχουσιν ἄφθονα καὶ πολύτιμα στοιχεῖα εἰς τὰς ἀρχαιολογικὰς μελέτας, ἀλλ' οὐδαμοῦ ἅπτονται τοῦ γεωγραφικοῦ ζητήματος». Πρβλ. καὶ O. Frick *Jahrbb Fleckeis*. 1876, σ. 289), ὅς, ἐξ ἰδίων παρατηρήσεων πεισθείς, ἀδιστάκτως ἀποφαίνεται ὑπὲρ τοῦ Μπουνάρμπασι. Ὁ Horcher (*Feber die troische Ebene*. Akad. Abhandl.) ἐποίησεν ἀκριβεστάτην κριτικὴν τῆς γεωγραφίας τοῦ Ὁμήρου.

3) Ἡ σύγχυσις τῶν ὀνομάτων Τροίας, Ἰλίου, Σκαμάνδρου.... κλπ. ἐρευνᾶται εἰδικῶς ἐν τῷ τοῦ Klausen ἔργῳ *Aeneas und die Penaten*. Hamb. et Gotha, 1839.

θεῶν Ρέας· ἐπὶ τῶν κλιτύων, τῶν ταπεινοτέρων πρὸς τὰς γονίμους προσχώσεις τοῦ Ἕρμου, παρὰ τὸ ρέμος δή, ἔνθα βραδύτερον ἱδρύθη ἡ Μαγνησία, ἀγτέρετο ἡ πόλις τοῦ Σιπύλου, ἡ ἀρχαιοτάτη πασῶν τῶν πόλεων κατὰ τὴν ἐγχώριον παράδοσιν, ἡ κοιτὶς τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ, ἡ ἕδρα τοῦ Ταντάλου, τοῦ φίλου τοῖς θεοῖς βασιλέως καὶ γενάρχου τῶν Λιοδιδῶν καὶ Πελοπιδῶν.

(Ἀκολουθεῖ).

Ο ΑΡΡΙΑΝΟΣ.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον ἀριθμόν).

Ε'.

Περὶ τοῦ μακεδονικοῦ στρατοῦ[1].

Ἰσν, Τὸ πεζικόν.

Τὸν πυρῆνα τοῦ μακεδονικοῦ στρατοῦ ἀπετέλει τὸ ἐξ ἐλευθέρων μὲν οὐχὶ ὅμως εὐγενῶν ἀνδρῶν συγκείμενον πεζικὸν στράτευμα, ἡ ὀνομαζομένη «φάλαγξ», ἡ ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Β', καθηφαιδεῖαι συνέκειτο δὲ ἡ φάλαγξ αὕτη ἐκ μοιρῶν τινων, αἵτινες ἐκαλοῦντο «τάξεις», ἔστιν ὅτε δὲ καὶ «φάλαγγες». Τὰ δὲ στελέχη τῶν τάξεων καταρτίζοντο καὶ συνεπληροῦντο ἐκ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων, τῶν χρησιμευόντων ὑπὸ τὸν ἓξ τριμήνου. εἰς ἣν ἐποδιηρημένη ἡ Μακεδονία καὶ ὧν ἕκαστον παρεῖχεν ἰδίαν τάξιν[2]. Μεταξὺ τῶν ὑποδιαιρέσεων μιᾶς τάξεως ἡ γνωστοτάτη ἦν τὸ «σύνταγμα», ὅπερ περιελαμβάνεν ἐν τετραγώνῳ, ἐκτεινομένῳ ἐπὶ 16 ἀνδρας κατὰ μέτωπον καὶ ἰσαρίθμους κατὰ βάθος, ἐν ὅλῳ 256 ἄνδρας[3]. Τέσσαρα δὲ τοιαῦτα συντάγματα ἀπηρτίζον μίαν «χιλιαρχίαν», ἐνέχουσαν 1,024 ἄνδρας, καὶ τέσσαρες χιλιαρχίαι κατηρτίζον τὴν φάλαγγα, περιλαμβάνουσαν 4,096 ἄνδρας καὶ ἀποτελοῦσαν τὰ τέταρτον τοῦ στρατιωτικοῦ παρὰ Μακεδόσι δόματος ἀνερχομένου εἰς 16,384 ἄνδρας, ὡς περιλαμβάνοντος τετράπλην τὴν φάλαγγα.

Οἱ ἄνδρες οἱ ἀποτελοῦντες τὴν φάλαγγα ἦσαν ὡπλισμένοι ὡς ἑξῆς· εἶχον δηλ. βροχέα ξίφη, λόγχας 14—16 ποδῶν τὸ μῆκος, καλουμένας σαρίσσας, ἀσπίδας μεγάλας, θώρακας καὶ κνημῖδας καὶ ἦσαν λίαν ἐξησκημένοι εἰς τὸν χειρισμὸν τῶν ὅπλων τούτων. Ὅθεν δὲ νοεῖται ὅτι, οὕτω πως καταρτισμένη, ἡ φάλαγξ ἀνεδείχθη ἀκατάβλητος ὡς πολεμικὴ δύναμις ἐπὶ ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Φιλίππου. Ὁσάκις τὸ μίκτιον τοῦτο σῶμα, καταρτιζόμενον εἰς 16 ἐνίοτε δὲ 32 ἀνδρῶν βάθος καὶ ἐν πυκνῇ παρατάξει, ὥρμα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, τῶν πέντε ἐν τοῖς πρώτοις ζυγοῖς ἱσταμένων ἀνδρῶν προτεινόντων τὰς λόγχας αὐτῶν, τῶν δὲ μετ' αὐτοὺς στηριζόντων αὐτὰς ἐπὶ τῶν ὤμων τῶν πρωτοστατῶν, ἁπάντων δ' ὁμοῦ ἐπὶ τὰ πρόσω ὠθούντων, τότε οὐδεὶς βεβαίως ἐχθρὸς ἠδύνατο ἀντιστῆ εἰς τὴν προσβολὴν καὶ ἀνακόψῃ τὴν ἰσχυρὰν ὁρμὴν τῆς φάλαγγος[4]. Ἀντὶ τῆς ἐκθράσεως «φάλαγξ» ἢ «ἡ μακεδονικὴ φάλαγξ» μεταχειρίζεται συχνάκις ὁ Ἀρριανὸς τοὺς ὅρους καὶ τάξεις τῶν Μακεδόνων, αἱ τάξεις, τῶν πεζῶν, τῶν πεζεταίρων καλουμένων αἱ τάξεις, οἱ πεζέταιροι. Τὴν τελευταίαν ὅμως ὀνομασίαν «πεζέταιροι» ἔφερον οἱ φαλαγγῖται ὡς τιμητικὸν μόνον ὄνομα, ὅπερ ὑπεδήλου τὴν οἰκειότητα, τὴν μεταξὺ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν συμπολεμιστῶν αὐτοῦ ὑπάρχουσαν. Ἐπίσης ἐχρησιμοποιοῦντο ὡς ὑπάλληλοι καὶ ἄλλοι στρατιῶται ἐθελονται, λαμβανόμενοι ἐπὶ μισθῷ ἰδίως ἐξ Ἑλλήνων, ὧν ὁ ὁπλισμὸς συνέκειτο ἐξ ἀσπίδος μεγάλης καὶ δόρατος μικροῦ καὶ οἵτινες ἀκριβῶς διαιρίνονται τῶν φαλαγγιτῶν Μακεδόνων ἕνεκα τοῦ ὁπλισμοῦ τῶν τελευταίων, ὄντων βαρέως ὡπλισμένων.

Πλὴν τῆς φάλαγγος, ἀπαρτιζούσης τὸ κύριον τοῦ πολεμικοῦ τῆς Μακεδονίας σώματος μέρος, ἀναφέρονται καὶ οἱ λεγόμενοι «ὑπασπισταί», οἵτινες ὅμως μίκτον κεχωρισμένος ἀπὸ τῆς φάλαγγος, διότι αὕτη δὲν ἠδύνατο ταχέως καὶ εὐκόλως νὰ κινῆται, μάλιστα δὲ ἐπὶ ἐδάφους ἀνωμάλου. Ἐνῷ δὲ ἀρχικῶς ἀναφαίνονται οἱ ὑπασπισταὶ οὗτοι ὡς ὁπλοφόροι τοῦ βασιλέως, ἐξ οὗ καὶ ἡ κλῆσις αὐτῶν αὕτη προῆλθε, καὶ ὀλίγοι ὄντες τὸν ἀριθμόν, ἀπετέλουν τὴν φρουρὰν τοῦ βασιλικοῦ ἐν Μακεδονίᾳ οἴκου, ἐπαυξήθησαν εἶτα μικρὸν καὶ κατ' ὀλίγον καὶ καταρτιζόμενον εἰς ἴδιον σῶμα πεζικῆς δυνάμεως ἐλαφρῶς ὡπλισμένης. Περὶ τῶν ὑπασπιστῶν τούτων προκειμένου, ὀφείλομεν ἐν γένει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει, λέγουσιν ὁ Droysen καὶ ὁ Köchly[5], ὅτι οὗτοι εἰσὶν ὡπλισμένοι, ὅπως καὶ οἱ «πελτασταί», τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο ἐκ τῆς ἱστορίας πολεμικὸν δόμα, ὅπερ ἐμόρφωσεν ὁ Ἀθηναῖος στρατηγὸς Ἰφικράτης. Ἔφερον δηλονότι λινοῦς θώρακας, ἐλαφρῶν τῶν ποδῶν ὑπόδησιν καὶ πιθανῶς μικρὸν ξίφος. Τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς αὐτῶν ἀπὸ βεβαίως τὸ ἐθνικὸν τῶν Μακεδόνων κάλυμμα[6], ὡς ἐπίσης καὶ ἡ ἀσπίς, ἣν ἔφερον, ἤτο ἡ ἐθνικὴ τῶν Μακεδόνων ἀσπίς. Μαρίσσας οἱ ὑπασπισταὶ δὲν ἔφερον, ἀλλ' εἰχοσιόστον τι ὀβολὸν βραχύ. Ἦσαν λοιπὸν οἱ ὑπασπισταὶ ἢ οἱ σωματοφύλακες οὗτοι ὀλίγας ὁπλιτικὴ πεζῶν, ἐλαφρῶς ὡπλισμένων· ἕνεκα δὲ τοῦ ἐλαφροῦ αὐτῶν ὁπλισμοῦ, τὰ μάλα συντελοῦντος εἰς ταχείας μετακλίσεις θέσεων καὶ στρατιωτικὰς κινήσεις, ἀπέβαινον οἱ ὑπασπισταὶ πολλῷ τῷ μέτρῳ ἐπιτηδειότεροι καὶ εἰκαιοτότεροι ἢ οἱ φαλαγγῖται αὐτοί· ἀποτελοῦσι δὲ οἱονεὶ μετάβασιν ἀπὸ τοῦ βαρέως ὡπλισμένου πεζικοῦ ἐπὶ τοὺς ἐλαφρότατα ὡπλισμένους πολεμιστάς, τοὺς γνωστοὺς ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ψιλοὺς». Μετεχειρίθη δὲ ὁ Ἀλέξανδρος τοὺς ὑπασπιστὰς οὐ μόνον πρὸς ἐκπολιόρκησιν ὀξέων ὀχυρῶν καὶ νυκτερινὰς ταχείας πορείας[7], ἀλλ' ἰδιαιτέρως καὶ πρὸς ἐπιθετικὰς κινήσεις ὡς ἑξῆς· ἀμφὸ ὁμοῦ καὶ οἱ ψιλοὶ καὶ τὸ ἱππικὸν ὁμοῦ ἐκείνων ἀρχὴν προσβολῆς, ἐπήρχοντο εἶτα οἱ ὑπασπισταὶ μετ' αὐτοὺς εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ κατὰ τρίτον λόγον ἀκολουθεῖ ἡ φάλαγξ πρὸς ὑποστήριξιν αὐτῶν. Ὁ ἀριθμὸς τοῦ σώματος τούτου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξακριβωθῇ μετὰ βεβαιότητος· γνωστὸν δὲ μόνον ὑπάρχει, ὅτι οἱ ὑπασπισταὶ διηροῦντο εἰς χιλιαρχίας, ὡς ἐκ τοῦ Ἀρριανοῦ ἐξάγεται[8].

Ἰδιαίτερον τῶν ὑπασπιστῶν μέρος ἐπίλεκτον καὶ δεδοκιμασμένης ἱκανότητος, ὅπερ ἀπετέλει τὴν πεζὴν σωματοφυλακὴν τοῦ βασιλέως καὶ συχνότερον αὐτὸ ἢ οἱ ἄλλοι ὑπασπισταὶ ἀπεστέλλετο πρὸς ἔνιφξιν τῶν ἀγώνων, ἐκαλεῖτο «ὑπασπισταὶ οἱ βασιλικοί», ἢ ἄλλως «ἄγημα»[10] καὶ διεκρίνετο ἀκριβῶς τῶν λοιπῶν ὑπασπιστῶν διὰ τῆς ἐπιφύσεως καὶ ἄλλοι ὑπασπισταί[11].

Πλὴν τῆς φάλαγγος καὶ τῶν ὑπασπιστῶν ὑπῆρχον ἐν τῷ μακεδονικῷ στρατῷ καὶ πλεῖστα ἄλλα εἴδη πεζῶν στρατευμάτων ἐλαφρῶς ὡπλισμένων, οἷον οἱ «τοξόται» οἱ «ἀκοντισταί» καὶ οἱ «σφενδονῆται»[12], οἷς χρῶται ὁ Ἀλέξανδρος οὐ μόνον πρὸς ἀκροβολισμὸν διὰ τὴν ἔναρξιν τῶν μαχῶν ἔργα, τάττων αὐτοὺς ἐπί τε τῶν πτερύγων τῆς παρατάξεως καὶ ἐντὸς τοῦ μετώπου τῆς φαλαγγικῆς μετὰ τοῦ βαρέος πεζικοῦ, ἀλλὰ καὶ πρὸς καταδίωξιν τῶν ἐχθρῶν, ὅτε καὶ ἀνεμίγνυντο μετὰ τοῦ ἱππικοῦ. Τὰ πλήθη ταῦτα συνέκειντο τὸ μὲν ἐξ ἰθαγενῶν Μακεδόνων, τὸ δὲ ἐκ ξένων καὶ ὅθ' ἐκ Θρᾳκῶν, καὶ πάντων ἄριστοι ἦσαν οἱ ἀνήκοντες εἰς τοὺς ὀρεινοὺς Παίονας Ἀγριᾶνας, οἵτινες ὑπηρέτουν, ὡς τε ἵπποι καὶ ὡς τοξόται. Συμποσούμενοι δὲ εἰς 1000 τὸν ἀριθμόν, ἀπεστέλλοντο ἰδίως εἰς πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις, ἐπὶ ὀρεινῶν καὶ δυσβάτων χωρῶν διεξαγομένας. Τὴν δὲ ὠφέλειαν καὶ σπουδαιότητα ὅλων τούτων τῶν ἐλαφρῶν στρατευμάτων ἐξαίρει ὁ Ἀρριανὸς ἐν τῇ τακτικῇ τέχνῃ[13].

Ἐξ οὗ δὲ χρόνου ἡ τῶν ὑπασπιστῶν χρῆσις καθιερώθη ἐν πολέμῳ μόνον καὶ δὲν ἐχρησίμευον πλέον εἰς προσωπικὴν τοῦ ἄρχοντος ὑπηρεσίαν, τὸ ἔργον τοῦτο ἀνετέθη εἰς ἰδιαίτερον ἐκλεκτὸν καὶ ἱκανὸν τὸν ἀριθμὸν σῶμα, τοὺς καλουμένους «σωματοφύλακας» ἢ καὶ «ὑπασπιστὰς βασιλικούς», οἵτινες ἀπετέλουν τὴν συνοδείαν τοῦ βασιλέως ἐν μάχαις καὶ ἐφ' ὅσον διήρκει ὁ ἀγὼν παρέμενον παρ' αὐτῷ διηρκῶς[14]. Ἐξελέγοντο δὲ οἱ σωματοφύλακες οὗτοι ἀπὸ τοῦ συνόλου τῶν λεγομένων «βασιλικῶν παίδων», οἵτινες, ὄντες εὐγενοῦς καταγωγῆς, ἐξεπαιδεύοντο ἐν στρατιωτικῇ τινι σχολῇ, ὑπὸ τοῦ Φιλίππου ἱδρυθείσῃ. Ἐνταῦθα προεζαμιδάνοντο, καθ' ἃ ὁ Ἀρριανὸς λέγει[15], οἱ παῖδες τῶν ἐν τέλει Μακεδόνων οὐ μόνον πρὸς στρατιωτικὴν αὐτῶν μόρφωσιν, ἀλλὰ καὶ ὅπως συνδεθῶσι στενῶς μετὰ τοῦ Φιλίππου. Ἡ ἐν τῷ σώματι δὲ τούτῳ καθιερωμένη ὑπηρεσία ἦν οὐ μόνον προπαρασκευαστικὴ διὰ τὴν τοῦ βασιλέως σωματοφυλακήν, τὴν λαμβανομένην ὑπὸ ἔννοιαν ταπεινοτέραν, τὴν τῆς ἐξασκήσεως διλονότι τῶν περὶ τῶν βασιλέα προπαγεγραμμένων καθηκόντων, ἀλλ' ἀπέβλεπε προσέτι καὶ εἰς ὑψηλότερον σκοπόν, εἰς καταρτισιν τοιούτοιν ἰδιαιτέρας τινὸς τάξεως ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν, οἵτινες ἀπετέλουν οἱονεὶ τὸ τοῦ βασιλέως ἐπιτελεῖον καὶ ἐκαλοῦντο ὁμοίως «σωματοφύλακες». Οἱ ἀνώτεροι οὗτοι ἀξιωματικοὶ ὑπετέλουν ἐν στενῇ πρὸς τὸν ἡγεμόνα συναφείᾳ καὶ ἀκολουθίᾳ, ἀνταποκρινόμενοι πρὸς τοὺς σημερινοὺς γενικοὺς διαγγελεῖς ἢ ἄλλως βασιλικοὺς ὑπασπιστὰς καλουμένους. Ὁ δ' ἀριθμὸς αὐτῶν ἀνήρχετο κατὰ πρῶτον μὲν εἰς ἑπτά, ὑψιστέρου ὅμως, μετὰ τὴν ἐξ Ἰνδιῶν ἐπάνοδον, προσέθηκεν ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ὄγδοον μεταξὺ αὐτῶν[16]. Ὑπῆρτουν δὲ οὗτοι ἀμέσως τὸν βασιλέα ἓν τε ἐκστρατείαις καὶ ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων καὶ ἐξύπνουν τὴν τῆς αὐλῆς μεγαλοπρέπειαν. Θεωρούμενοι δὲ καὶ ὡς ἐπιτελεῖον γενικὸν τοῦ βασιλικοῦ οἴκου, ἦσαν οἱ σύμβουλοι τοῦ βασιλέως καὶ οἱ κομισταὶ τῶν ἀγγελμάτων αὐτοῦ.

Ἐν Τὸ ἱππικόν.

Ἡ μεγίστη τοῦ ἱππικοῦ ἐν πολέμῳ σημασία εἶχεν ἤδη ἀναγνωρισθῆ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Φιλίππου, ὅστις διὰ τοῦτο ἐπεξέτεινεν οὐσιωδῶς αὐτὸ καὶ ἐτελειοποίησε. Διακριτέον δὲ

α) Τὸ βαρὺ ἱππικόν.

Τὴν πολεμικὴν ταύτην δύναμιν ἀπήρτιζον ἐν Μακεδονίᾳ οἱ πλούσιοι γαιοκτήμονες ἱππεῖς, οἵτινες τιμητικῷ ὀνόματι ἐκαλοῦντο «ἑταῖροι», πρὸς δὲ «οἱ ἑταῖροι ἱππεῖς», ἔτι δὲ «ἡ ἵππος ἡ ἑταιρική» καὶ τέλος «ἡ τῶν ἑταίρων ἵππος». Συνέκειτο δὲ ἡ δύναμις αὕτη ἀποκλειστικῶς ἐκ Μακεδόνων ἰθαγενῶν καὶ διηρεῖτο, καθ' ἃ φαίνεται, εἰς πέντε καὶ δέκα ἴλας[17], λαμβανούσας τὰ ἑαυτῶν ὀνόματα ἢ κατὰ πόλεις ἢ κατ' ἐπαρχίας, ἐξ ὧν κατήγοντο καὶ ἐστρατολογοῦντο. Ἡ δύναμις ἐκάστης τῶν ἴλων τούτων ἐκυμαίνετο ἀπὸ 150—250 ἀνδρῶν, καὶ μία μόνη ἡ ἑκκαιδεκάτη ἀπετέλει τὸ λεγόμενον «ἄγημα», ὅπερ ὡς ἔθνικὸν σωματοφυλακεῖον τοῦ βασιλέως ἐκαλεῖτο «ἴλη βασιλική» καὶ ἐμάχετο κατὰ τῆς ἐπιθέσεως, τοῦ Ἀλεξάνδρου συνόθως ἡγουμένου αὐτοῦ[18]. Καταρτίζετο δὲ πιθανῶς τὸ σῶμα τοῦτο ἐκ τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων «βασιλικῶν παίδων» καὶ ἤτο, ὅπως καὶ τὸ ἄγημα τῶν ὑπασπιστῶν ἐν τῷ πεζικῷ στρατῷ, ἔφιππός τις χωροφυλακὴ τοῦ βασιλέως.

Ἐφάμιλλον πρὸς τὸ μακεδονικὸν ἦν τὸ παλαι μόνον τὸ θεσσαλικὸν ἱππικόν· ἐξ οὗ ὅμως χρόνου ἀμφότεραι αἱ πολεμικαὶ αὗται δυνάμεις συνηνώθησαν, ἀπαρτίσασαι τρεῖς χιλιάδας περίπου ἀνδρῶν, ἀπέθη ἀκαταμάχητος ἡ φοβερὰ ὁρμὴ τοῦ ἱππικοῦ τούτου, ὅπερ ἦν βαρέως ὡπλισμένον.

β) Τὸ ἐλαφρὸν ἱππικόν.

Πλὴν τοῦ βαρέως ἱππικοῦ ὑπῆρχε καὶ τὸ ἐλαφρὸν ἱππικόν, ἤτοι τὸ σῶμα τῶν λεγομένων «σαρισσοφόρων», ἐκ χιλίων ὡς ἐγγύτατα ἀνδρῶν συνιστάμενον. Τὸ πολεμικὸν τοῦτο σῶμα ἦν ὡπλισμένον διὰ σαρίσσης ἀντὶ τοῦ ξυστοῦ, ὅπερ ἔφερε τὸ βαρὺ ἱππικόν, καὶ ἤτο βραχεῖά τις λόγχη. Αἱ σάρισσαι ὅμως αὗται, αἷς χρῶται τὸ ἐλαφρὸν ἱππικόν, ἦσαν βραχύτεραι κατά τι καὶ ἐλαφρότεραι ἢ αἱ τοῦ βαρέος πεζικοῦ σάρισσαι, αἵτινες εἶχον, ὡς εἴδομεν, μῆκος 14—16 ποδῶν. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐχρησιμοποίει τὸ ἐλαφρὸν τοῦτο ἱππικὸν εἰς ἔργα προκατοπτεύσεως καὶ πρὸς καταδίωξιν τῶν ἡττωμένων ἐχθρῶν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

1) Ἴδ. K. Abicht Arrians Anab. Einl. σ. 18. ἑξῆς.

2) Κατὰ Müfzell εἰς Κούρτιον V, 2. 3. σ. 400. ὁ ἀριθμὸς τῶν τάξεων τούτων ἀνῆλθεν ἀπὸ 6 εἰς 9 μετὰ τὰς ἐν Ἰσσῷ καὶ ἐν Ἀρβήλοις μάχας.

3) Ἀρριαν. Τακτ. κεφ. 10.

4) Πρβλ. Ἀρριανοῦ Τακτ. κεφ. 12 «καὶ τοι γε ἡ μακεδονικὴ φάλαγξ φοβερὰ τοῖς πολεμίοις οὐκ ἐν τῷ ἔργῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ὄψει ἐφαίνετο· Ἀνὴρ γὰρ ὁπλίτης εἱστήκει αὐτοῖς κατὰ πύκνωσιν ἐν δύο πήχεσι μάλιστα· τὸ δὲ μέγεθος τῶν σαρισσῶν πήχεις ἐπεῖχεν ἑκκαίδεκα, καὶ τούτων οἱ μὲν τέσσαρες τὴν χεῖρά τε τοῦ κατέχοντος καὶ τὸ ἄλλο σῶμα ἀπετείνοντο, οἱ δὲ δώδεκα προεῖχον πρὸ τῶν σωμάτων ἑκάστου τῶν πρωτοστατῶν· οἱ δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ ζυγῷ ὑποδεδηκότες ἐκείνων πήχεσι δυσὶ τὴν σάρισσαν εἶχον προβεβλημένην ὑπὲρ τοὺς πρωτοστάτας εἰς δέκα πήχεις—καὶ οἱ τῷ ἕκτῳ δὲ ἐφεστηκότες. εἰ μὴ καὶ αὐταὶ ταῖς σαρίσσαις, τῷ δὲ βάρει τῶν σωμάτων ξυνεξεπέριδον τοῖς πρὸ σφῶν τεταγμένοις, ὡς τήν τε ἐμβολὴν τὴν εἰς τοὺς πολεμίους τῆς φάλαγγος οὐ ῥᾳστῆν γίγνεσθαι καὶ τοῖς πρωτοστάταις αὐτῶν ἄπορον τὴν φυλάκην».

5) Ὡσαύτως καὶ τὸ ἱππικὸν πολλάκις φέρει τὸ αὐτὸ ὄνομα «ἑταῖροι». Περὶ τῆς καταγωγῆς τῆς ὀνομασίας ταύτης ἴδε Ἀναξιμένην παρὰ Φωτίῳ ἐν λεξικ. σ. 105. ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ τῶν Φιλιππικῶν. «Τοὺς μὲν ἐνδοξοτάτους ἱππεῖσιν συνεθίσας (Ἀλέξανδρος) ἑταίρους προσηγόρευσε, τοὺς δὲ πλείστους καὶ τοὺς πεζοὺς εἰς λόχους καὶ δεκάδας καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς διελῶν «πεζεταίρους» ὠνόμασεν, ὅπως ἑκάτεροι μετέχοντες τῆς βασιλικῆς ἑταιρείας προθυμότατοι διατελοῖεν ὄντες».

6) Geschichte des griechischen Kriegswes. σ. 241 ἑξῆς.

7) Ὅπερ ἦν ἡ καλουμένη «Καυσία», ἤτις εἶχε σχῆμα στρογγύλου, κοιλοειδές. Περὶ τοῦ ἐθνικοῦ τούτου καλύμματος τῆς κεφαλῆς τῶν Μακεδόνων πρβλ. τὰ ὑπὸ Müller: Ueber die Wohnsitze, die Abstammung und die ältere Geschichte des makedonischen Volks; Berlin 1825. σ. 48 εἰρημένα, ἔνθα πειρᾶται ν' ἀποδείξῃ ἰλλυρικὴν τὴν καταγωγὴν τῶν Μακεδόνων ἕνεκα τῆς ἐνδυμασίας αὐτῶν (χλαμύδες, καυσίαι, ἥτις κοινῇ, κατ' αὐτόν, ὑπάρχει παρ' ἅπασι τοῖς ἰλλυρικοῖς λαοῖς. Ἀποδέχεται δὲ ὁ Müller τὴν καυσίαν ὅλαν διάφορον [τῆς στρογγυλοειδοῦς (Θεοφ. ἱστορ. φυτ. III. 9) βοιωτικῆς «κυνέης» καὶ τοῦ πλατυγύρου «πετάσου». Ἀντίθετα πρὸς τὴν γνώμην ταύτην τοῦ Müller φρονεῖ ὁ Abel: Makedonien vor König Philipp Leipzig 1847. σ. 121. ὅτιπερ ἀποφαίνεται, ὅτι οὐδόλως δυνάμεθα ν' ἀποδώσωμεν τοῖς Μακεδόσιν ἰλλυρικὴν καταγωγήν, διότι φέρουσιν ὁμοιά τινα ἐνδύματα μετὰ τῶν Ἰλλυριῶν. Οὐδεμίαν βαρύτητα ἔχει τὸ πρῶγμα τοῦτο, λέγει ὁ Abel, διότι ἡ καυσία εὑρίσκεται ἐγκεκαραγμένη ἐπὶ ἀρχαίων νομισμάτων ἰλλυριῶν, ὡς κάλυμμα τοῦ ἰλλυριοῦ βασιλέως Γεντίου· ἀπαντᾷ δὲ ὀφειλέτερον καὶ παρὰ τοῖς θρᾳκικοῖς Γέταις ἐν Ἴστρῳ. Εἶναι μὲν ἰλλυρικὴ καταγωγὴ ἡ καυσία, ἣν ἀπὸ τῶν Ἰλλυριῶν παρέλαβον καὶ οἱ Μακεδόνες· δὲν ἔπεται ὅμως ἐκ τούτου, ὅτι ἦσαν διὰ τοῦτο οἱ Μακεδόνες ἰλλυρικῆς καταγωγῆς. Ταύτην ἔφερον καὶ οἱ Ἀσιανοὶ ἀνοι· καθ' ἃ Δίων ὁ Χρυσόστομος λόγ. 72, σ. 383 R. Dindorf λέγει, ὡς ἐπίσης ἀπαντᾷ καὶ ἐπὶ τῶν μακεδονικῶν νομισμάτων μέχρις Ἀρχελάου μόνου. Τοιουτοτρόπως δὲ ἐλλιπῶς φαίνεται φέρων αὐτὴν Ἀντίγονος ὁ Γονατᾶς. Καὶ πάλιν, ὅτε μετὰ ταῦτα ἀναφαίνονται αὐθις ἀπηρχαιωμένα ἤδη, προκύπτει εἰς μέσον καὶ ἡ καυσία ὡς ἔθνικὸν κάλυμμα τῆς κεφαλῆς τῶν Μακεδόνων.

8) Ἀρριαν. Ἀνάβ. II, 20, 5. 23, 6. III, 18 8.

9) Ἀνάβ. III, 29, 7. IV, 30, 6. V, 23, 7.

10) Ἄγημα ἐπίσης, καθὼς ὀλίγῳ κατωτέρω ἐν ὑποσημειώσει, καλεῖται καὶ ἓν μέρος τοῦ ἱππικοῦ.

11) Ἀρριαν. Ἀνάβ. V, 13, 4

12) Οἵτινες πάντες περιλαμβάνονται ὑπὸ μίαν κατηγορίαν, τοὺς «Ψιλούς».

13) Κεφάλ. 15. «ὠφέλιμοι δὲ ἐν μάχῃ τοξόται καὶ ἀκοντισταὶ καὶ σφενδονῆται καὶ πάντες ὅσοι ἐκβόλοις ὅπλοις διαχρῶνται· πολλαχῇ καὶ γὰρ ὅπλα συντρῖψαι τῶν πολεμίων ἱκανοί, μάλιστα δὲ οἱ τοῖς λίθοις ἀκροβολιζόμενοι, καὶ τραύματα ἐκ μακροῦ βαλεῖν, εἰ δὲ βιαιοτέρα πληγὴ γένοιτο καὶ κατακτανεῖν χρήσιμοι δ' ἐκκαλέσασθαι ἐκ χωρίου ὀχυροῦ πολεμίους, τῷ διὰ μακροῦ τὰ βέλη ἐρίεντες ἐλπίδα παρέχειν ὅτι ἐπίοντας οὐκ ἂν δέξαιντο· χρήσιμοι δὲ καὶ φάλαγγα τεταγμένην διαλῦσαι καὶ ἵππον ἐπιφερομένην ἀναστεῖλαι, καὶ χωρίς ὑπερδέξια καταλαβέσθαι. τῷ τε ταχεῖς εἶναι διὰ κουφότητα καὶ τῷ, εἰ καταλάβοιεν, τῇ συνεχείᾳ τοῦ ἀκροβολισμοῦ μηδένα πελάσαι αὐτοῖς ἄνευ πολλῶν τραυμάτων· χρήσιμοι δὲ καὶ ἀποκρούσασθαι ἀπὸ χωρίου τοὺς κατειληφότας· οὐχ ὑπομένοντας τὰ τραύματα· ἐπιτήδειοι δὲ καὶ ὕποπτα χωρία διερευνήσασθαι· ὠφέλιμοι δὲ καὶ εἰς ἐνέδραν ἐγκαθίζεσθαι, ἐνί τε λόγῳ καὶ προαγωνίζεσθαι τῶν πεζῶν ἀγαθοὶ καὶ συναγωνίζεσθαι· ὠφέλιμοι καὶ ἐπιφαίνεσθαι ἱκανοὶ τελείαν τὴν ἧττον τοῖς πρὸς τοὺς βαρβάρους τῶν πεζῶν τραπεῖσι κατεστῆναι».

14) Ἀρ. Ἀνάβ. I. 6, 5. III, 17, 2.

15) Ἀνάβ. IV, 13. 1.

16) Ἀρριαν. Ἀνάβ. VI. 18, 4.

17) Σὺν τῷ χρόνῳ ἐπῆλθον μεταβολαί τινες ἐν τῷ ὀργανισμῷ τοῦ ἱππικοῦ ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου περιεσχηθεῖσαι. Τοιαῦται μεταβολαὶ εἶναι· α) Μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Περσίδος καὶ τὴν ἄφιξιν Ἀμύντου τοῦ Ἀνδρομένους μετὰ δυνάμεως ἐκ Μακεδονίας διῃρέθη ἡ μέχρι τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης τὸ ἐλάχιστον μέρος τοῦ ἱππικοῦ ἀποτελοῦσα ἴλη εἰς δύο λόχους καὶ τοῦτο ὅπως κατεστῇ μᾶλλον εὐκίνητος ἡ ἴλη, πρβλ. Ἀρ. Ἀν. I, 1, 16, 11. β) ἤνθ πρότερον «ξυμπάσης τῆς ἵππου τῶν ἑταίρων Φιλώτας ἦρχε» Ἀνάβ. III. 11. 8, μετὰ θάνατον τοῦ στρατηγοῦ τούτου Ἀνάβ. III, 27. 4. ὁ Ἀλέξανδρος διήρεσε τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἱππικοῦ καὶ ἔκτοτε ἀναφαίνεται ἡ ἔκφρασις «ἱππαρχία τῶν ἑταίρων», ἥτις ἱπποδυναμεῖ πρὸς σημερινὸν τάγμα. Ἀλλ' ὑποδιαιρέσεις δὲ τῶν ἱππαρχιῶν μνημονεύονται αἱ «ἴλαι» καὶ αἱ «ἑκατοστύες». Ὁ Müfzell (εἰς Κούρτιον σ. 397) εἰκάζει, ὅτι τὸ ἱππικόν, ἐξαιρουμένου τοῦ «ἀγήματος» διῃρεῖτο εἰς τέσσαρας ἱππαρχίας, ὧν ἑκάστη συνέκειτο ἐκ χιλίων περίπου ἀνδρῶν (πρβλ. Ἀνάβ. VII, 6, 3. 4.) γ) Τρίτη μεταβολὴ ἐπῆλθεν εἰς τὸν ὀργανισμὸν τοῦ ἱππι-

κου αὐτῆς ἐνῦν μέχρι τοῦδε κἀ τοῦ ἐπικοῦ μόλις συνέπιπτον μὲ τὰς πόλεις ἢ τὰ τοπικὰ ἐν Μακεδονίᾳ δικαιώματα καὶ διωκοῦντο ὑπὸ ἐγχωρίων ἀξιωματικῶν, ἤδη διαμερίζονται ἄλλις ἐκ νέου καὶ συγκαταμίγνυνται πρὸς ἀλλήλας οὕτως, ὥστε δὲν σπουδάζει ἡ κρατικὴ κατὰ δικαιώματα καὶ πόλεις διαίρεσις. Τοιουτοτρόπῳ δὲ διετηρήθη καὶ ἐξηκολούθησεν ὁμοιόμορφος ὁ ἀρχαῖος τῆς καταπάξεως τρόπος κατ' ἐπαρχίας διαμερίσματα τῆς Μακεδονίας ἐν ταῖς τάξεσι τοῦ πολικοῦ στρατοῦ.

18) Κατ' ἀρχὰς ὁ Κλεῖτος ἡγεῖτο τοῦ τείχους τούτου. Περὶ δὲ τῆς ἀκριβείας τῆς λέξεως «ἄγημα» πρβλ. Εὐστάθιον εἰς Ὀδύσσειαν I, σ. 1399, 62, ἔνθα φέρονται ἐπὶ λέξει τάδε: Ἄλλως Διονυσόδωρος φησὶν «ἄγημα» Μακεδόσι τάγμα ἀπόλεκτον ἱππέων καὶ ὁπλιτῶν· τοῦτο δὲ ἴσως οὐδὲ ἀπὸ τοῦ «ἄγειν», ἀλλὰ διὰ τὸ ἀγητὸν εἶναι. Ἔπεται τοῦ προκειμένου ἀνάγματος ἀρκμεῖα ἀπαντᾷ παρὰ Ξενοφῶντι περὶ τῆς Λακεδαιμονίων πολιτείας XI, 9. XIII, 6.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ.

Ἔστι θεότης ἁγνή, ἱερὰ καὶ γλυκεῖα θεότης,
ἥτις τοῦ θεί' οὐρανοῦ κατοικεῖ τὸ αἰθέριον δῶμα,
ἧς ἡ ἁγὶα μορφὴ μὲ ἀΐδιον στέφεται θέλας.
Μυστηριώδους ὑφῆς τὴν ἐνδύει ἀέριος πέπλος,
νέφος λευκὸν ἐκ νεφοῦ ἀνελθόν, κατιόμενον λιβάνου.
Ἄνθεμα μύρου μεστὸ ἱεροῦ περιφραίνει τριγύρω,
ἅπερ εἰς θείους λειμῶνας εὐλάστιμαν τοῦ Παραδείσου,
Κόρη ἁγνὴ τοῦ Θεοῦ, ἀδελφὴ δὲ τῆς Ἀθανασίας,
τοῦ ἰδιοῦδους ᾠωτὸς τὸ ἀνέσπερον στέφεται κάλλος.
Ἄκουσον, τάλαν θνητέ! ἂν ὁ βίος μεστὸς ἦναι πόνων,
πρὸς τὴν θεότητ' αὐτὴν τὸ δακρύον ἀτένισον ὄμμα·
θέλει ἀκτῖνα χαρᾶς οὐρανίας εὐθὺς διαχύσει·
Ἄκουσον, τάλαν θνητέ! ἂν ὁ βίος ἀτρύγετος πόντος,
πρὸς τὴν θεότητ' αὐτὴν ὡς πρὸς πόλον ἀτένισον ἄστρον.
Ἂν δὲ πολυίστρα ἡ γῆ καὶ ἡ ζωὴ ἀκατάπαυστος μάχη,
πρὸς τὴν θεότητ' αὐτὴν πάλιν πρόσδλεπε κἠν ταύτῃ νίκα·
Μόρτυρας αὕτη ὀχροῦ εἰς μειδίαμα τρέψει τὸ δάκρυ
καὶ πάντ' ἀγῶνα καλὸν ἱερῷ περιστέφει στεφάνῳ.
Καὶ ἡ θεότης αὐτή, ἡ ζωήρυτος αὕτη θεότης,
ἥτις τοῦ βίου ἡμῶν εἶναι μόνη ἀθάνατον χάρμα,
ἥτις ἀείρρυτος πηγὴ εἶναι μόνη ᾠωτὸς καὶ ἐλπίδος,
εἶν' ἡ χρυσῆ κορωνὶς τῆς λαμπρᾶς τοῦ παντὸς ἁρμονίας·
τὸ ἔμβλημά της Σταυρός, κ' Ἀρετὴ τὸ γλυκὺ ὄνομά της.

Κ. Α. Π.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Ἡ σελήνη ἐντὸς τεσσάρων μιλίων ἀπὸ τῶν Παρισίων. — Ἐν τῶν κυριωτέρων ἐλκυστικῶν θεαμάτων ἐν τῇ παρισιανῇ Ἐκθέσει τοῦ 1900 εἶναι καὶ διακευή τις ἰσχυρῶν τηλεσκοπίων, δι' ὧν κατορθωθήσεται ὥστε ἡ σελήνη νὰ προσεγγίσῃ φαινομενικῶς τοὺς ἐκ γῆς παρατηρητὰς μέχρις ἀποστάσεως τεσσάρων μιλίων. Ἐν τούτοις πολλοὶ τῶν σπουδαίων ἀστρονόμων δὲν πιστεύουσιν ὅτι τοῦτο εἶναι κατορθωτόν. Ὁ κ. Τέρναρ, πρῶτος βοηθὸς ἐν τῷ ἀστεροσκοπείῳ τοῦ Γκρίνιμβιχ, εἶπεν ἐν συνδιαλέξει μετ' ἀνταποκριτοῦ, ὅτι ἡ ἰδέα εἶναι ἥκιστα πρακτική. Διὰ μέσου τῶν μεγίστων ὑπαρχόντων τηλεσκοπικῶν φακῶν, οἵτινες ἐν ἀναφέλῳ νυκτὶ παρουσιάζουσι μεγεθυντικὴν δύναμιν δύο ἢ τριῶν χιλιάδων, ἡ σελήνη ἠδύνατο νὰ προσεγγίσῃ φαινομενικῶς εἰς ἀπόστασιν 120 ἢ καὶ 80 περίπου μιλίων· ὑπελογίσθη δὲ ὅτι ἀντὶ μεγάλης δαπάνης ἠδύνατο νὰ ἐπιτευχθῇ ὥστε ἡ φαινομενικὴ αὕτη ἀπόστασις νὰ ἦναι ἡ ἡμίσεια οὐχὶ ὅμως νὰ ἐλαττωθῇ μέχρι τοῦ ἑνὸς δεκάτου. Ἄλλως διὰ μεγάλου φακοῦ ἐγγίζει τις τάχον πολὺ εἰς τὸ ὅριον τῆς μεγεθύνσεως ὥστε χάνει τὰς λεπτομερείας· μεγεθυνομένης τῆς εἰκόνος, μεγεθύνονται καὶ τὰ ἐλαττώματα. Ἡ σελήνη ἀπέχει 240000 μιλίων ἀπὸ τῆς γῆς. Μεγεθυντικὴ τις δύναμις 1000 θὰ προσήγαγεν αὐτὴν φαινομενικῶς μέχρις ἀποστάσεως 240 μιλίων, μεγεθυντικὴ δὲ δύναμις 2000 θὰ προσήγαγεν αὐτὴν μέχρις ἀποστάσεως 120 μιλίων. Ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ δὲν λαμβάνεται κυρίως ὑπ' ὄψει τὸ μέγεθος τοῦ τηλεσκοπίου, διότι καὶ ἂν ἐπιτευχθῇ μέγιστον καὶ τελειότατον τηλεσκόπιον, θὰ ἐπῆρχον αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ διαταραχαί.

Ἡ ἐπὶ τῶν φυτῶν ἐπιρροὴ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός. — Ἡ ἐπὶ τῶν φυτῶν ἐπενέργεια τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς ποικίλλει ἀναλόγως τοῦ εἴδους, πολλαχοῦ ὅμως ἀπαιτοῦνται εἰδικαὶ ἔρευναι πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος. Τὰ μόνα ὅμως τεκμήρια ἅτινα φαίνονται ὡς καθορισθέντα εἶναι τὰ ἑξῆς: 1) Τὸ ἠλεκτρικὸν φῶς ἐπιταχύνει τὴν ἀρωσίωσιν καὶ συχνάκις τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν διόγκωσιν. 2) Ἐν τισι περιπτώσεσιν ἐπιτείνει τὴν χρωματισμὸν τῶν ἀνθέων, ἐνίοτε δὲ αὐξάνει τὴν παραγωγήν. 3) Ἡ νυκτερινὴ ἀνάπτυξις δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαία πρὸς ἀνάπτυξιν πάντων τῶν φυτῶν. 4) αἱ ἄμισοι ἀκτῖνες, ἅπερ παράγει τὸ ἠλεκτρικὸν τόξον δὲν φαίνονται ἐξασκοῦσι καταστρεπτικὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ ἀνθέων, ἐφ' ὅσον φαίνεται ἐξαρτάται τοῦ λαμπτῆρος. 5) Ἡ μεταξὺ τοῦ τόξου καὶ τῶν φυτῶν παρέμβασις φαίνεται ἐν συνόλῳ ὠφέλιμον. ἀναστέλλει πάντα τὰ καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα. Ἅτινα ἀποκλειστικῶς ἀποδίδονται εἰς κυανὰς καὶ ὑπερκυανὰς ἀκτῖνας καὶ σύχι, ὡς κατ' ἀρχὰς ὑπετέθη, εἰς τὴν παραγωγὴν ἠλεκτρικοῦ ὄζους.

Ὁποία ἡ θέσις τῶν γυναικῶν παρὰ τοῖς Κέλταις. — Ἡ θέσις τῶν γυναικῶν ἦτο ἀπαιτοῦσα παρὰ τοῖς Κέλταις, ὡς τεκμηριοῦται ἐκ διαφόρων συγγραμμάτων. Οἱ Κέλται ὅμως τῆς Βρετανίας μεγάλως ἐξετίμων τὴν γυναῖκα καὶ ἐλάμβανον ὑπ' ὄψει τὴν γνώμην αὐτῆς. Ἐν τῷ ἰρλανδικῷ δικαίῳ ἡ γυνὴ κληρονομεῖ, τὴν κληρονομίαν ὅμως δὲν δύναται νὰ διατηρήσῃ ἡ ἐπὶ δύο γενεάς, ὅτε ἡ περιουσία περιέρχεται εἰς χεῖρας τῶν πλαγίων ἀρρένων συγγενῶν τοῦ πατρός. Ὅταν ἦτο πλουσιωτέρα τοῦ συζύγου ἦτο ἀρχῆς τῆς οἰκογενείας, ὅταν δὲ ἐξεσοῦτο πρὸς αὐτόν, εἶχεν ἐξουσίαν ἴσην πρὸς τὴν τοῦ συζύγου.

Τυρὸς ἐκ γεωμήλων. — Ἐν Θυρίγκῃ καὶ ἐν τινι τμήματι τῆς Σαξωνίας, κατασκευάζεται τυρὸς ἐκ γεωμήλων, ὅστις τοσούτῳ μᾶλλον περιζήτητος εἶναι ὅσῳ ἔχει τὸ πλεονέκτημα νὰ διατηρῆται νωπὸς ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ὅταν εἴρηται περικεκλεισμένος ἐν τῷ δοχείῳ ἐσφραγισμένῳ καὶ ξηρῷ.

Ἡ μέθοδος τῆς παρασκευῆς αὐτοῦ ἔχει ὧδε:

Ἐκλέγουσι γεώμηλα καλῆς ποιότητος. Ἰδίᾳ δὲ τὰ μεγάλα καὶ λευκά, βράζουσιν αὐτὰ καὶ εἶτα ἀφίνουσι νὰ ψυχρανθῶσι· κατόπιν συμπιέζουσιν αὐτὰ ἕνα σχηματισθῇ πολτὸς ὁμαλὸς καὶ ὁμοιοδής. Κατόπιν προστίθεται ἐν πέντε χιλιογράμμοις τοῦ πολτοῦ τούτου ἓν χιλιόγραμμον ξυνογάλακτος, στερεοποιεῖται τὸ ὅλον καὶ ἀφίνεται εἶτα ἥρεμον καὶ συγκεκαλυμμένον ἐπὶ τέσσαρας ἢ πέντε ἡμέρας.

Ἐκ νέου εἶτα στερεοποιεῖται καὶ οἱ οὕτω κατασκευαζόμενοι τυροὶ ἐντίθενται ἐντὸς κανίστρων, δι' ὧν ἐξαφανίζεται ἡ περιττὴ ὑγρασία. Ἐπὶ τέλους ξηραίνονται ἐν τῇ σκιᾷ καὶ ἐντίθενται κατὰ στοιβάδας ἐν βαρελίοις ἢ ἄλλοις δοχείοις· ἐν οἷς διαμένουσι περὶ τὰς 15 ἡμέρας. Ὅσῳ δὲ ἀρχαιότεροι εἶναι τόσῳ καὶ καλλίτεροι ἀποβαίνουσιν.

Ἡ ἄπυρος, δουηδικὴ ἀκάπνος πυρῖτις. — Ἐν Σουηδίᾳ ἐγένοντο δοκιμαὶ ἀκάπνου πυρίτιδος, κατέχουσα πολυτιμοτάτας ἰδιότητας διὰ τὰ μικρὰ ὅπλα. Ἡ πυρῖτις αὕτη, ἥτις ἐκ δύο κυριωτέρων ἀποτελεῖται συστατικῶν, καίει ἄνευ φλογός, δὶν θερμαίνει τὸν θάλαμον τοῦ πυροβόλου, δύναται νὰ μεταχωρισθῇ ἀκινδύνως καὶ δὲν φθείρει οὔτε τὴν ὑγρασίαν οὔτε τὴν θερμότητα. Τὰ ἐν Στοκόλμῃ γενόμενα διὰ τῆς ἀπύρου πειράματα ἔδωκαν τὰ ἑξῆς ἀποτελέσματα:

Διὰ καραβίνας μικρᾶς ἀλκῆς ἐρρίφθησαν 10 βολαὶ διὰ νιτρογλυκερίνης, 15 βολαὶ διὰ τῆς συνήθους πυρίτιδος καὶ 20 βολαὶ διὰ τῆς ἀπύρου· ἐν τέλει τῆς δοκιμῆς ταύτης παρετηρήθη ὅτι ὁ σωλὴν ἦτο πολλῷ ὀλιγώτερον τεθερμασμένος ὑπὸ τῆς νέας πυρίτιδος ἢ ὑπὸ τῶν ἄλλων.

Καραβίνα, δι' ἧς ἐρρίφθησαν 800 βολαὶ δι' ἄπυρου πυρίτιδος ἐτέθη κατὰ μέρος χωρὶς νὰ καθαρισθῇ· μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας, ἐξετασθεῖσα, εὑρέθη τόσον καθαρά, ὅσον ὅπλον ἕτοιμον διὰ πυροβολισμόν.

Διὰ τῆς νέας ἐν Σουηδίᾳ ἐν χρήσει καραβίνας τρία καὶ ἥμισυ γραμμάρια ἄπυρου παρέχουσιν ἀρχικὴν ταχύτητα 640 μέτρων μετὰ πίεσεως 2260. Νέον πλεονέκτημα οἰκονομικῶν λόγων εἶναι καὶ τὸ ἑξῆς ὅτι ἡ κατασκευὴ τῆς νέας πυρίτιδος δὲν ἀπαιτεῖ οὔτε νέα ἔργανα οὔτε εἰδικὰ ἐργοστάσια.

Ἑκατομμυριοῦχοι ἐν πολέμῳ. — Οἱ εἰς Νεοῦ Πόρτ, τὴν γνωστὴν ἀμερικανικὴν πόλιν πρὸς θέρεσιν, μεταβαίνοντες ἐπισκέπται οὐκ ὀλίγον διεσκέδασαν ἐκ τῆς διαφωνίας τῶν δύο ἑκατομμυριούχων Ἰωάννου Ἰακώβου Ἄστορ καὶ Γ. Κ. Βάνδερμπιλτ. Ὁ τελευταῖος οὗτος εἶχεν οἰκοδομήσει λευκὴν μαρμαρίνην καλύβην μεταξὺ τῆς λίμνου Bellvue καὶ τῶν βράχων, τῆς ἰδιοκτησίας αὐτοῦ περιοριζομένης ἀπὸ τοῦ βορρᾶ ὑπὸ τῶν ἰδιοκτησιῶν τοῦ Ἄστορ. Κατὰ διαταγὴν τοῦ κ. Βάνδερμπιλτ ὑψηλοὶ φραγμοὶ ἱδρύθησαν πέριξ τῆς ἰδιοκτησίας αὐτοῦ καὶ κολοσσιαῖαι σιδηρόφρακτοι πύλαι ἀπετέλουν τὰ μόνα σημεῖα, ἐν οἷς οἱ φραγμοὶ αὐτοὶ διεκόπτοντο. Μολονότι δὲ οἱ φραγμοὶ οὗτοι σπουδαίως παρέβλαπτον τὴν τερπνὴν ἄποψιν τῶν παρυφῶν τοῦ μεγάρου τοῦ Ἄστορ, οὐδαμῶς εἶχε διατυπωθῆ μαρτυρία, μέχρις ὅτου οἱ τοῦ κ. Βάνδερμπιλτ ἐργάται προέβησαν εἰς τὴν ἀνοικοδομὴν τεγνητοῦ λιμνοτηρίου, χωροῦντος ἀπὸ τῶν βράχων πρὸς τὸν οἰκεῖον καὶ καθ' ὁλοκληρίαν ἀποκλείοντος τὸ ἥμισυ τῆς λαμπρᾶς θέας ἐκ τοῦ τοῦ Ἄστορ μεγάρου. Εἶτα τῶν ἐργατῶν τοῦ Βάνδερμπιλτ καὶ εἰς ἄλλα παραπλήσια προβάντων μέτρα, λίαν παραβλαπτόντα τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ Ἄστορ οἱ τελευταῖοι οὗτοι διέταξαν τὴν ὕδρευσιν μακροῦ ξυλίνου περιφράγματος μεταξὺ τῶν δύο ἰδιοκτησιῶν καὶ μέχρι τῶν εἰς τὴν παραλίαν περατουμένων βράχων. Οἱ ἄνδρες τοῦ Βάνδερμπιλτ μετεκίνησαν τὸν φραγμὸν τοῦτον πρὸς τὰ ἐνδότερα, ὅτε καὶ ὁ Ἄστορ, πληροφορηθεὶς τὰ γενόμενα, ἐτηλεγράφησε τῷ Βάνδερμπιλτ νὰ ἀποκατασταθῇ ὁ φραγμὸς εἰς ἣν καὶ πρότερον θέσιν καὶ νὰ μείνῃ ἐκεῖ ἀμετακίνητος. Οὕτως ἡ διαφωνία ἐκορυφώθη· τὸ παράδοξον ὅμως εἶναι ὅτι ἀμφότεροι οἱ ἰδιοκτῆται ἠγνόουν τὸν ἰσχύοντα ἐκεῖ νόμον, καθ' ὃν ὁδὸς, εὑρισκόμενον ἐν ἀποστάσει τριάκοντα ποδῶν τοῦ Ὠκεανοῦ ἀνήκει εἰς τὸ δημόσιον καὶ εἶναι ἐλεύθερον τοῖς πᾶσιν.

ΓΝΩΜΑΙ ΣΟΦΩΝ.

Γέλασον πρὶν ἢ εὐτυχήσῃς, μήπως ἀποθάνῃς πρὶν ἢ γελάσῃς.

JULES JANIN

Ἐν τῷ θεάτρῳ δὲν πρέπει νὰ βλέπῃ τις τὴν ἀρχὴν τῶν δραμάτων, διότι ἐν παντὶ ἡ ἀρχὴ εἶναι δυσπιρεύτος.

COMERSON

Θέλετε νὰ λέγωσι καλὰ περὶ ἡμῶν; Μὴ λέγετε τοιαῦτα περὶ ὑμῶν αὐτῶν.

PASCAL

Δὲν εἶναι μέγα πλεονέκτημα ἡ τοῦ πνεύματος ζωηρότης ἄνευ εὐθυκρισίας.

Ἡ τελειότης ἐκπερεμοῦς δὲν ἔγκειται ἐν τῇ ταχύτητι ἀλλ' ἐν τῇ κανονικῇ αὐτοῦ λειτουργείᾳ.

VAUVENARGUES.

Ἡ καρδία δὲν ἔχει ρυτίδας.

FÉNELON.

Οἱ μὴ ἀπὸ κοινοῦ ὑποστάντες δεινοπαθήματα ἀγνοοῦσι τοὺς ἰσχυροτέρους τῆς καρδίας δεσμούς.

A. DUMAS, υἱός.

ΚΟΙΝΑ ΝΟΜΙΜΑ

Ἢ

ΤΟ ΠΑΡ' ΑΡΧΑΙΟΙΣ ΕΛΛΗΣΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟΝ.

Α'.

ΔΙΚΑΙΑ ΕΝ ΕΙΡΗΝΗ.

IX.

Ἀλλοδαπῶν σχέσεις καθόλου.

1. Ἑκάστη πολιτεία ἐν τῷ κυριαρχικῷ αὐτῆς δικαιώματι, δικαιουμένη ν' ἀποκλείσῃ τοὺς ἀλλοδαποὺς τῶν πολιτικῶν ἢ δημοσίων τελῶν, ἐκανόνιζε τοὺς ὅρους, ὑφ' οὓς συνεχώρει αὐτοῖς τὴν ἐντὸς τῶν ὁρίων της δύναμιν ἐννόμων σχέσεων· ἂν ὅμως λόγοι ἠθικῆς ἢ δημοσίου συμφέροντος ὑπηγόρευον τὴν τῶν ξένων ἀπέλασιν, αἱ πολιτεῖαι ἐπρατταν τοῦτο ἀκωλύτως, ὅπως λ. χ. «Οἱ Μεδίαναι ἐξέωσαν Ἐπικουρείους, ὅτι πολλῶν καὶ ἀτόπων ἡδονῶν εἰσηγηταὶ ἐγένοντο τοῖς ξένοις»[1].

2. Ἐν Ἀθήναις ὑπῆρχε νόμος, καθ' ὃν «τοὺς ἐξ ἀλλοδαπῆς Ἀθήνησι κατοικεῖν ἐθέλοντας εἰς πολίτας ἐνταῦθα ἄλλην χρόνον διατρίψαντας ἐγγράφεσθαι». Ἠδύνατο δὲ ὁ ἀλλοδαπὸς νὰ ἐπικαλεσθῇ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τὴν χρησιεπηδίαν (usucapio)[2]. Ἀλλ' ὁ Ἄρειος Πάγος τὴν ἀνωτάτην ἐποπτείαν τῆς πόλεως ἀσκῶν, ἀπήλαυνε πάντα ἀλλοδαπὸν μὴ δυνάμενον ἀποδεῖξαι πόθεν τὰ πρὸς τὸ ζῆν πορίζεται[3]. Ὡσαύτως καὶ ἐν Σπάρτῃ οἱ κενόσπουδοι καὶ οἱ ἐπ' οὐδενὶ χρησίμῳ παρειωρέοντες εἰς τὴν πόλιν ἀπηλαύνοντο «ὅπως μὴ διδάσκαλοι κακοῦ τινος γίγνωνται»[4]. Διὰ τῶν λόγων τούτων ἐξέωσαν τύραννον διανέμοντα χρυσοῦς καὶ ἀργυροῦς δίσκους τοῖς πολίταις, καὶ σοφιστὴν ὃς ἐκαυχᾶτο ὅτι δύναται νὰ ὁμιλήσῃ ἀδιαλείπτως ἡμέραν περὶ οἱουδήποτε ἀντικειμένου, καὶ μάγειρον, οὗ ἡ περὶ τὴν τέχνην ἐπιδεξιότης ἀντέκειτο εἰς τὴν σπαρτιατικὴν λιτότητα, καὶ τὸν ποιητὴν Ἀρχίλοχον εἰπόντα:

κρεῖττον ὅπλα ἢ ζωὴν ἀπολέσαι.

καὶ τὸν Πρωταγόραν οἱ Ἀθηναῖοι ἀρνηθέντα τὴν ὕπαρξιν τῶν Θεῶν[5].

3. Ἡ μὴ ἀπέλασις τῶν ἀλλοδαπῶν ἀπαιτεῖ ἕνα τῶν κυριωτέρων ὅρων τοῦ κοινοῦ δικαίου, πολλάκις καὶ διὰ συνθήκας κυρούμενον. Οὕτω λ. χ. ἐν τῇ μεταξὺ Αἰτωλῶν καὶ Κείων συνθήκῃ ῥητῶς συνεφωνήθη: «τὴν φιλίαν τὴν ὑπάρχουσαν διαφυλάττειν καὶ μηδένα ἄγειν Αἰτωλῶν, μηδὲ τῶν ἐν Αἰτωλίᾳ πολιτευόντων τοὺς Κείους, μηδαμόθεν ὁρμώμενον μήτε κατὰ γῆν μήτε κατὰ θάλασσαν κτλ.[6]».

4. Ἐλευθέρα ἦν ἡ κοινωνία τῶν ἀγορῶν καὶ τῶν λιμένων, πλὴν τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ πωλῶσιν ἐν τῇ ἀγορᾷ τὰ ἐμπορεύματα ἀκωλύτως οἱ ἀλλοδαποὶ ἠγόραζον ἀντὶ κεκανονισμένου τινὸς τέλους, ὅπερ ἐκαλεῖτο ξενικόν. Πᾶσα παράνομος παρακώλυσις ἐθεωρεῖτο ὡς ὑπέρβασις τῶν κανόνων τοῦ διεθνοῦς δικαίου. Διὸ καὶ οἱ Μεγαρεῖς κατηγοροῦσιν Ἀθηναίων ἐν Λακεδαίμονι, πάσης μὲν ἀγορᾶς, πάντων δὲ λιμένων, ὧν Ἀθηναῖοι κρατοῦσιν, εἰργεσθαι καὶ ἀπελαύνεσθαι παρὰ τὰ κοινὰ δίκαια καὶ τοὺς γεγενημένους ὅρκους τοῖς Ἕλλησι[7].

5. Εἰς τοὺς ξένους ἦτο ἐπιτετραμμένον «ἐλθεῖν εἰς τὰ ἱερὰ τὰ δημοτελῆ καὶ ἱκετεύοντας εἰσιέναι»[8], δὲν ἐπετρέπετο ὅμως νὰ μυηθῶσι τῶν ἐλευσινίων μυστηρίων, ἐκτὸς τῶν Μικρῶν, εἰς ἃ πάντες προσήρχοντο ἄνευ ἐξαιρέσεως γένους ἢ ἐθνικότητος· ὡσαύτως ἀπεκλείοντο τῆς διαιτησίας, ὡς δημοσίου λειτουργήματος οὔσης· «ξένοις μέν τοι γε ἐπὶ τούτῳ ἐλθεῖν οὐ συγκεχώρηντο»[10].

6. Νόμος ἦν παρὰ Λευκανοῖς: «Ἐὰν ἡλίου δύσαντος ἀφίκηται ξένος καὶ παρελθεῖν ἐθελήσει εἰς στέγην τινός, εἶτα μὴ δέξηται, ζημιοῦσθαι αὐτὸν καὶ ὑπέχειν δίκας τῆς κακοξενίας[11].

X.

Ἀστικὸν δίκαιον.

1. Τὸ τῆς σχέσεις τῶν πολιτῶν διέπον ἀστικὸν δίκαιον, ἐφηρμόζετο κατὰ ᾠδικὸν λόγον καὶ ἐπὶ τῶν ἀλλοδαπῶν μετὰ μικρῶν τινῶν παραλλαγῶν. Ἴδιος ἄρχων ὁ Πολέμαρχος ἀντιστοιχῶν εἰς τὸν παρὰ Ρωμαίοις Praetor Peregrinus καὶ ἔχων συμβούλους καὶ συμβούλους δύο τῶν προβεβιβασμένων καὶ τιμιωτάτων πολιτῶν ἐφρόντιζε περὶ τῶν ἐν Ἀθήναις ξένων καὶ μετοίκων ἀσκῶν ἰδίαν δικαιοδοσίαν, οἵαν ἐπὶ τῶν πολιτῶν ὁ Ἄρχων βασιλεύς. Ἔκρινε δὲ καὶ μεταξὺ ἀλλοδαπῶν καὶ ἀστῶν καὶ μετοίκων καὶ δούλων ἔριδας καὶ διαφορὰς τῶν ἐσημοτῶν προκεφάλαιον ἢ τῶν ναυτοδικῶν διὰ τὰς τῆς ξενίας γραφάς[12].

2. Εἰς τοὺς ἀλλοδαποὺς ἐδίδετο τὸ δικαίωμα ἀποκτήσεως ἐγγείου ἰδιοκτησίας, ἥτις ἐκαλεῖτο ἐγκτησις ἢ ἐγκτήματα[13]. Ἠδύναντο νὰ προτείνωσιν ὑπὲρ ἑαυτῶν τὴν χρηματικήν καὶ τὴν παραγραφήν, τὸ δὲ δικαίωμα τῆς ξενοκλασίας [jus albinagi] ὅπερ ἴσχυε μέχρι τοῦ τέλους τῆς ΙΖ'. ἑκατονταετηρίδος, καὶ ὅπερ κατήργησεν ἐν Γαλλίᾳ ἡ Συνταγματικὴ συνέλευσις διὰ ψηφίσματος τῆς 7 Αὐγούστου 1790, ἦν ὅλως ἄγνωστον. Περὶ τῆς περιουσίας τοῦ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἀποθανόντος—ἐὰν μὴ οὗτος εἶχεν ἰδίους κληρονόμους—ἐφρόντιζον οἱ οἰκεῖοι πρόξενοι[14].

3. Οἱ ξένοι καὶ μέτοικοι ἠδύναντο νὰ μαρτυρήσωσιν εἰς τὰ δικαστήρια, ὁρκιζόμενοι, κατὰ νόμον, περὶ τῆς ἀληθείας[15].

4. Ἀς πρὸς τὸ κῦρος τῶν ἰδιωτικῶν ἐγγράφων ἴσχυεν ὁ τῶν νεωτέρων οἰκονομικὸς κανὼν locus regit actum. «Ἀνάγνωθι δὴ μοι καὶ τὸν νόμον τῶν Αἰγινητῶν, κατὰ γὰρ τοῦτον ἔοικε ποιεῖσθαι τὴς διαθήκας· ἐνταῦθα γὰρ μετοικοῦμεν . . . . τῶν δὲ νόμων ταύτῃ μὲν οὐδεὶς, ἐμοὶ δὲ πάντες βοηθοῦσι, πρῶτον μὲν ὁ παρ' ἡμῖν τοῖς μέλλουσι διαγνώσεσθαι περὶ τοῦ πράγματος, ἔπειθ' ὁ Σφίνιον οὗτον ἦν ὁ τὴν διαθήκην καταλιπών»[16].

5. Εἰς τοὺς ἀλλοδαποὺς ἦν ἐπιτετραμμένον νὰ παρίστανται ἐν δικαστηρίῳ μόνον ἰδίῳ ὀνόματι καὶ οὐχὶ ὀνόματι τρίτου· ἐπέμποντο δὲ πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτῶν ἐκ τῆς ἰδίας πόλεως ῥήτορες, οἵτινες ἐκαλοῦντο σύνδικοι[17] καὶ καταδικαζόμενοι ἠδύναντο νὰ ἐκκαλέσωσι τὴν ἀπόφασιν ἐπὶ τῇ βάσει συνθήκης, εἰς ἑτέραν πόλιν, ἥτις ἐλέγετο τόπος ἔκκλητος, ὡς καὶ ἡ δίκη[18].

6. Ἀλλοδαπὸς παρ' ἀστοῖ ἐγκαλούμενος, εἰ μὴ παρέχων ἐγγύας, ὅτι θέλει ἐμφανισθῆ ἐν τῷ δικαστηρίῳ προσκαλούμενος, ἐπροσωποκρατεῖτο.

7. Καὶ ἡ ἐκουσία δοσοδοσία ἦν εὔχρηστος, πολλάκις ἀλλοδαποὶ προσέφευγον εἰς τὰ δικαστήρια τῆς πόλεως ἐν ᾧ διέμενον αἰτούμενοι δικαιοσύνην. Ἐν τῷ «περὶ Ἡρώδου φόνου» Ἀντιφῶν ὁ ῥήτωρ διεφύλαξεν ἡμῖν παράδειγμα δίκης «ἀπὸ συμβόλων», κατὰ τὴν ὁποίαν καὶ ὁ φεύγων καὶ ὁ διώκων ἦσαν Μιτυληναῖοι.

XI.

Ποινικὸν δίκαιον[19].

1. Ἐν τῇ ποινικῇ δικαιοσύνῃ ἐφηρμόζοντο καὶ εἰς τοὺς ἀλλοδαποὺς οἱ αὐτοὶ νόμοι καὶ διαδικασία, ἐπειδὴ ὅμως ὑπάρχουσιν οἱ λέγοντες ὅτι ὁ ξένος ἐθεωρεῖτο ὡς εἶλως καὶ ἐτιμωρεῖτο ἄνευ διαδικασίας[20] παρατηροῦμεν ὅτι ἡ γνώμη αὕτη αὐθαιρέτῳ στηρίζεται, τοὐναντίον μάλιστα μανθάνομεν ὅτι καὶ ἡ σύλληψις κατηγορουμένου τινὸς διὰ νὰ ᾖ ἔγκυρος ἔπρεπε νὰ γείνῃ διὰ ψηφίσματος· οὕτω, καθ' ἃ μαρτυρεῖ ὁ Δημοσθένης, Ἀντιφῶν τις, κατηγορηθεὶς ὡς σκοπῶν νὰ καύσῃ τὰ νεώρια καὶ συλληφθείς, ἀπελύθη δι' ἔλλειψιν κατασχετηρίου[21]. Ἐπετρέπετο μὲν ν' ἀπαχθῇ ὁ καταγγελλόμενος ξένος εἰς τὸν ἀρμόδιον ἄρχοντα (τὸν Πολέμαρχον) πρὸς ὃν ἐπεδίδετο καὶ ἡλῆξις ἢ ἔγκλημα, ὡς ἐκαλεῖτο τὸ τῆς μηνύσεως ἔγγραφον, ἀλλ' ἂν μὴ οὗτος ἔκρινε βάσιμον τὴν ἀγωγήν, ἀπέλυεν ἀμέσως τὸν κατηγορούμενον.

2. Ξένος φοβούμενος κατασπροδίδων τὴν πόλιν ἐτιμωρεῖτο μὲ θάνατον. «Ἀνίξενον τὸν Ὠκορείτην ὡς κατάσκοπον συλληφθέντα ἔγραψε Δημοσθένης θανάτῳ ζημιώσαι»[22].

3. Ὡσαύτως μὲ θάνατον ἐτιμωροῦντο οἱ πειραχαράκται καὶ οἱ παιδιλοποιοί. «Νόμος ἐστὶν ἁπάσαις ὡς ἔπος εἰπεῖν ταῖς πόλεσιν, ἐὰν τις τὸ νόμισμα διαφθείρῃ θάνατον τὴν ζημίαν εἶναι»[23].

4. Εἰς τοὺς ξένους ἦτο ἐπιτετραμμένον ἐν Ἀθήναις νὰ συνάψωσι γάμον, ἐὰν ὅμως κρύπτοντες τὴν ἰθαγένειαν αὐτῶν διὰ δόλου καὶ ἀπάτης (τέχνῃ ἢ μαχανῇ ἡτινιοῦν) συνέζων μετὰ ἐλευθέρων, τότε ἠδύναντο νὰ μηνυθῶσιν εἰς τοὺς θεσμοθέτας καὶ ἠττώμενοι ἐπωλοῦντο ὡς δοῦλοι, οἱ δὲ πολῖται ἐπαταδικάζοντο εἰς πρόστιμον χιλίων δραχμῶν[24]. Τὰ τέκνα τῶν ἐκ τοιούτων γάμων δὲν ἀπέκτων τὴν ἰθαγένειαν· «ἐὰν μὴ τις ἐξ ἀμφοτέρων τύχῃ ἀστῶν τούτῳ μὴ μετεῖναι τῶν τῆς πολιτείας»[25]. Ὁ σκληρὸς ὅμως οὗτος νόμος εἰσαχθεὶς ἐπὶ Περικλέους ὀλίγον ἴσχυσε. Καταγνιδέντα δὲ ὑπ' αὐτοῦ τούτου τὸν εἰσήγαγον πάλιν ἐπὶ Εὐκλείδου ἄρχοντος τὸ 403 π. Χ. Ἐννοεῖται βεβαίως ὅτι ὁ νόμος οὗτος δὲν ἴσχυεν ὡς πρὸς τοὺς καταγομένους ἐκ πόλεων εἰς τὰς ὁποίας διὰ συνθήκας ἐχορηγεῖτο τὸ δικαίωμα ἐπιγαμίας (jus connubii), οἵαν τὰς Θήβας, τὴν Εὔβοιαν κτλ.[26]. Ἐν τούτοις εὑρίσκονται καὶ παραδείγματα γάμων ξένων καὶ ἀστῶν, θεωρουμένων ἐγκύρων· οὕτω λ. χ. ἡ μήτηρ τοῦ Κίμωνος καὶ τοῦ Θεμιστοκλέους ἦσαν ξέναι[27].

5. Ἀπηγορεύετο εἰς τοὺς πρόσφυγας ὅπως μεταχειρίζωνται τὴν διαμονὴν αὐτῶν ἐπὶ βλάβῃ ἑτέρας πολιτείας ἢ τῆς ἰδιαυτῶν.

6. Οἱ ξένοι ὑπέκειντο εἰς τὴν τῆς κατασκοπῆς λεγομένην γραφήν ὁ μηνυθεὶς ὑπεδάλλετο εἰς βασανιστήρια ὅπως μαρτυρήσῃ, καὶ ἀπελέγετο μὲν ἀποδεικνυόμενος ἀθῶος, καταδικάζετο δὲ εἰς θάνατον, ἀποδεικνυομένης τῆς ἐνοχῆς αὐτοῦ[28].

7. Οἱ ἀλλοδαποὶ ἠδύναντο νὰ καταμηνύσωσιν ἔγκλημα κατὰ τῆς κοινῆς ἀσφαλείας, καὶ νὰ παρασταθῶσιν ὡς δημόσιοι κατήγοροι, ἔπρεπεν ὅμως νὰ λάβωσι παρὰ τοῦ δήμου τὴν πρὸς τοῦτο ἄδειαν[29].

8. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, ἐν Ἀθήναις, ἐγένετο ἔρευνα περὶ τῆς γνησιότητος ἢ μὴ τῶν πολιτῶν. Ἡ ἐξακρίβωσις τῶν ἐπειδάκτων καὶ γνησίων πολιτῶν (διοψήφισις, διαψήφισις) διεξήγετο ὑπὸ τῶν δημοτῶν τοῦ δήμου ἐν ᾧ ἦν ὑποψία, ὅτι ὑπῆρχε τοιοῦτος, εἰς τὸ ἐν Κυνοσάργεσι ἐπὶ τούτῳ ὁριαμένον δικαστήριον τῶν ναυτοδικῶν, ἐνώπιον τοῦ οἰκείου δημάρχου, παρ' ᾧ ἦν τὸ ληξιαρχικὸν γραμματεῖον[30]. Ὁ παρέγγραπτος (ἀποψηφισθεὶς) διεγράφετο ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν γνησίων πολιτῶν· ἂν ὅμως ἐδεώρει ἑαυτὸν ἀδικηθέντα ἠδύνατο νὰ ἐφεσιβάλῃ τὴν ὑπόθεσιν ἐνώπιον τῶν Ἡλιαστῶν, πλὴν ἠττώμενος ἐπωλεῖτο ὡς δοῦλος[31]. Ὑπῆρχον καὶ ἄλλαι ποινικαὶ διατάξεις κατὰ τοῦ ἰδιοποιουμένου δικαιώματα πολίτου, οἷον ἡ γραφὴ ξενίας, δ' ωροξενίας, παράστασις κτλ., πᾶσαι ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου ἐξεταζόμεναι.

XII.

Ἀποκτησις ἰθαγενείας.[32]

1. Οἱ ξένοι ἐπλούτιζον ἐν Ἀθήναις καὶ ἀπετέλουν τὸ τρίτον σχεδὸν μέρος τοῦ πληθυσμοῦ. Τὸ ἐμπόριον, αἱ τέχναι, δὸς δ' εἰπεῖν καὶ τὰ μεγάλα προνόμια ὧν ἀπήλαυον εἵλκυον αὐτοὺς εἰς τὴν φιλόξενον ταύτην πόλιν[33]. Οἱ ξένοι ἠδύναντο ν' ἀποκτήσωσι τὸ δικαίωμα τούτου διὰ τῆς νομιμοποιήσεως, ἧς κατ' ἀρχὰς ἀπανία ἐγένετο· χρῆσις καὶ μάλιστα διὰ σπουδαίας ὑπηρεσίας[34]. Εὐπρόσδεκτοι ἦσαν καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα πάντες οἱ τεχνῖται, οἱ προφῆται, οἱ ἰατροί, καὶ οἱ ᾠδάλοντες τὰ κλέα τῶν ἡρώων ῥαψῳδοί[35]. Εἰς δὲ τὰς Ἀθήνας ἐδίδετο ὁ τίτλος τοῦ πολίτου τοῖς τυραννοκτονήσασι ξένοις, τοῖς φιλοσοφοῦσιν, ὡς Ἀναχάρσιδι τῷ Σκύθῃ καὶ Ζήνωνι τῷ Κιτιεῖ, καὶ Κλεάνθῃ τῷ Ἀσσίῳ· πολλάκις δὲ καὶ τοῖς δούλοις[36]. Πρὸ τοῦ Ἀναχάρσιδος Τόξαρις ὁ ἐπιφανὴς Σκύθης ἐγένετο δεκτὸς μετὰ μεγάλων τιμῶν ἕνεκα τῆς ἰατρικῆς αὐτοῦ τέχνης[37]· εἰς τὸν Ἀνάχαρσιν μάλιστα ἐπετράπη ἡ εἴσοδος καὶ εἰς τὰ μυστήρια[38].

2. Τὸ ὄνομα τοῦ ξένου τοῦ μέλλοντος ν' ἀποκτήσῃ τὰ τοῦ πολίτου δικαιώματα προτείνετο εἰς δύο κατὰ συνέχειαν ἐκκλησίας, εἰς ἃς ἐψηφοφόρουν κρύδδην, αἱ δὲ ὑπὲρ ψῆφοι δὲν ἔπρεπε νὰ ὦσιν ὀλιγώτεραι τῶν ἓξ χιλιάδων. Ἐννέα ἡμέρας μετὰ τὴν πρώτην ψηφοφορίαν ὁ λαὸς συνήρχετο καὶ πάλιν ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ, τὸ δ' ἀποτέλεσμα τῆς νέας ταύτης ψηφοφορίας ἀνέφερον εἰς τὴν ἐξ Ἀρείου Πάγου Βουλήν, ἥτις ἐπεκύρου τὴν πολιτογράφησιν διὰ ψηφίσματος, τὸ ὁποῖον ἐπὶ ὁλόκληρον ἔτος ἠδύνατο ὑπὸ τοῦ τυχόντος νὰ προσδληθῇ ὡς ἀντικείμενον εἰς τοὺς νόμους[39]. Οἱ οὕτω πολιτογραφούμενοι

ἐκαλοῦντο δημοποίητοι πρὸς οἵς ἀντιστοιχοῦσιν οἱ παρὰ Ρωμαίοις cives adscitii. Οὗτοι πρὶν ἀναλάδωσι τὰ τοῦ πολίτου δικαιώματα καὶ καθήκοντα ὤφειλον νὰ ἐγγραφῶσι δημόται εἴς τινα δῆμον ἢ φυλὴν ὑπὸ τῶν προστατῶν οἷς ἀπέκειτο «κλαφῶσαι (τοὺς δημοποιήτους) ἐς φυλὴν καὶ δῆμον»[40]. Ἀπηγορεύετο δ' αὐτοῖς «ἐξεῖναι τῶν ἐννέα ἀρχόντων καὶ ἱερωσύνης μηδεμιᾶς μετασχεῖν[41]».

3. Ἐάν τις ἐφαίνετο ἀνάξιος πολιτογραφήσεως ἐγίνετο ἔκκλησις εἰς τὸ δικαστήριον, ὅπερ ἀνεκάλει τὴν πρᾶξιν ἐὰν εὕρισκον ὅτι κακῶς ἢ ἀπερισκέπτως ἀπενεμήθη ἡ χάρις αὕτη· ὡς λ. χ. ἀκύρωσε τὴς ἐκλογὰς Πυθοδώρου τοῦ Θεσσαλοῦ καὶ Ἀπολωνίου τοῦ Ὀλυνθίου.

4. Οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ πολιτογραφηθῇ συγχρόνως ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν ἄλλῃ πόλει[42] καὶ δήμεγον ὅμως, ὅτε οἱ πάντες εἶναι libres penseurs, ἀπαγορεύεται ἢ εἰς πολλὰς πόλεις πολιτογράφησις.

5. Εἰς τὸν πολιτογραφούμενον ἀλλοδαπὸν ἐδίδοντο πολλὰ προνόμια, οἷον ἐπιγαμία, ἔγκτησις γῆς καὶ οἰκιῶν, ἀτέλεια — ἰδίως μετοικίου κτλ. πάντα δὲ ταῦτα περιελαμδάνοντο ὑπὸ τοὺς γενικοὺς ὅρους ἰσοτέλεια καὶ ἰσοπολιτεία. Οἱ κτώμενοι τὴν ἰθαγένειαν ἀπέκτυνον εἰς τὰ αὐτὰ μὲ τοὺς πολίτας βάρη, ἔχοντες τὰ αὐτὰ δικαιώματα καὶ δυνάμενοι νὰ παραστηδῶσιν αὐτοπροσώπως εἰς τὰ δικαστήρια εἴτε ὡς ἐνάγοντες εἴτε ὡς ἐναγόμενοι καὶ διενεργοῦντες τὰς μετὰ τοῦ δήμου ὑποδόσεις τῶν ἄνευ μεσολαδήσεως προστάτου· τιμῆς δὲ χάριν ἐχορηγεῖτο ἐνίοτε καὶ προεδρεία ἐν τοῖς ἀγῶσιν[43]. Οἱ Βυζάντιοι εὐγνωμονοῦντες εἰς τοὺς Ἀθηναίους ἐπὶ τῇ κατὰ τοῦ Φιλίππου βοηθείᾳ, πρυτάδεσι τοῦ Δαμαγήτου ἐψηφίσαντο «Ἀθηναίοις δόμεν ἐπιγαμίαν, πολιτείαν, ἔγκτησιν γῆς καὶ οἰκιῶν, πόσσοσον ποτὶ τὰν βολὰν καὶ τὸν δῆμον, πράτοις μετὰ τὰ ἱερά, καὶ τοῖς κατοικεῖν ἐθέλουσι τὰν πόλιν ἀλειτουργήτους εἶμεν πασᾶν τᾶν λειτουργιᾶν[44]». Τὰ αὐτὰ δικαιώματα παρεχώρησαν οἱ Ἀθηναῖοι εἰς τοὺς Θηδαίους, εἰς δείγμα τῆς πρὸς αὐτοὺς εἰλικρινείας καὶ φιλίας[45] καὶ εἰς τοὺς Εὐδοεῖς καὶ Πλαταιεῖς[46]. Οἱ Ἐφέσιοι πρὸς ἀμοιδὴν τῶν ὑπηρεσιῶν ἃς παρέσχον αὐτοῖς οἱ Σελινούντιοι καὶ οἱ Σηρακούσιοι, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ Πελοπον. πολέμου «ἀφωτεῖα ἔδοσαν καὶ κοινᾷ καὶ ἰδίᾳ πολλοῖς, καὶ οἰκεῖν ἀτέλειαν ἔδοσαν τῷ βουλομένῳ ἀεί[47]». Πολλαὶ τῆς Κρήτης πόλεις ἠθέλησαν νὰ ἐνισχύσωσι τὴν ἕνωσιν αὐτῶν διὰ τῶν ἰσχυρῶν τούτων δεσμῶν μνείαν ποιησάμενοι καὶ ἐν ταῖς συμδάσεσιν, ὧν τὴν τήρησιν ὠρκίσθησαν δημοσίᾳ.

Διὰ τοῦ δικαιώματος τῆς ἐπιγαμίας ἐπετρέπετο εἰς τοὺς ἀλλοδαποὺς νὰ νυμφεύονται λαμδάνοντες γυναῖκας ἐκ τῆς πολιτογραφησάσης αὐτοὺς πόλεως καὶ εἰς τὰς γυναῖκας «ἐκδίδοσθαι εἰς ἄνδρας ἑτέρας πόλεως· ἐνῷ παρὰ Ρωμαίοις, ὧν οἱ νόμοι θεωροῦνται ὡς ἀριστούργημα τῆς ἀνθρωπίνου διανοίας πρὸ τῆς Lex Canuleja ὁ μεταξὺ ἀλλοδαπῶν καὶ Ρωμαίων γάμος δὲν ἐθεωρεῖτο ὡς justum matrimonium· οὐδέποτε ἐπετρέπετο τὸ connubium εἰς τοὺς ξένους καὶ τὸ δὶ χείριστον ὁ μεταξὺ πλουσίου καὶ πατρικίου γάμος ἐπὶ πολὺ ἀπηγορεύετο. Ἔγκτησις ἢ ἐγκτήματα ἐκαλοῦντο αἱ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἰδιοκτησίαι, αἱ ἄλλως ἔγγειοι ἢ φανεραί. Ὁ νομικὸς οὗτος ὅρος τῆς ἐγγείου περιουσίας, ἀντίθετον ἔχων τὴν ἀφανῆ τὴν ἐν χρήσει, καὶ σώμασι, καὶ σκεύεσι, κατὰ τὸν Ἁρποκρατίωνα, συνισταμένην, μετῆλθε καὶ εἰς τὰς νεωτέρας νομοθεσίας[48].

Ἀτέλεια ἤτοι ἀπαλλαγὴ παντὸς φόρου καὶ πάσης εἰσφορᾶς — ἐξαιρέσει τῶν περιπτώσεων καθ' ἃς προῄκειτο περὶ ἐξακολουθήσεως πολέμου ἢ ἐξοπλίσεως στόλου — ἐδίδετο τιμῆς ἕνεκεν εἰς τοὺς βασιλεῖς, πόλεις ἢ καὶ εἰς ἰδιώτας ὡς ἀμοιδὴ προγεγενημένων εὐεργεσιῶν. Οὕτω λ. χ. Οἱ Δελφοὶ «ἔδοσαν Κροίσῳ Αὐδοῖδι προμαντείαν καὶ ἀτελείαν καὶ προεδρίην καὶ ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ αὐτῶν γενέσθαι Δελφὸν εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον, ὅτι Κροῖσος κατ' ἄνδρα δύο στατῆρσι χρυσοῦ ἕκαστον ἐδωρήσατο»[49]. Οἱ Σπαρτιᾶται εἰς τοὺς Δεκελεῖς· οἱ Ἀθηναῖοι εἰς τὸν Φαρσάλιον Μένωνα, καὶ τὸν ἡγεμόνα τοῦ Βοσπόρου Μένωνα, «ὅτι μεγάλην ποσότητα σίτου ἐδωρήσατο τῇ πόλει»[50]. Ἡ ἀτέλεια ἐχορηγεῖτο μετὰ προηγουμένην ἀπόφασιν, ἧς ἀντίγραφον ἐτίθετο ἐν τοῖς δημοσίοις, ἤτοι ἀρχείοις, ἕτερον δ' ἐνεγράφετο ἐν στήλῃ «ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ πάντες εἰδῶσιν ὅτι καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας καὶ χρείαν παρεχομένους ταῖς πόλεσι τιμῶσι δωρεαῖς ταῖς προσηκούσαις»[51].

Ἐκτὸς τῆς ἀτελείας ἐδίδετο πολλάκις εἰς τοὺς οὕτω πολιτογραφουμένους καὶ ἐντέλεια ἤτοι συμμετοχὴ εἰς τὰ τῆς πολιτείας.

. . . . Ἔδοξε τοὺς Ἀπειρώτας, πρόξενον εἶμεν αὐτὸν Γάϊον Δάζιππον Βρεντεσινὸν καὶ αὐτὸν καὶ ἐκγόνους, ὑπάρχειν δὲ αὐτὸν καὶ ἀτέλειαν καὶ ἐντέλειαν καὶ ἀσφάλειαν καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης»[52].

Ἐδίδετο πρὸς τούτοις καὶ ἀσυλία· κατὰ ταύτην οἱ ἀλλοδαποὶ καὶ ἡ περιουσία αὐτῶν ἔμενον ἀδλαδεῖς ἀκόμη καὶ ἐν καιρῷ πολέμου[53].

Ἡ ἰσοπολιτεία, ἧς πρῶτον παράδειγμα ὑπὸ τῆς ἱστορίας μνημονευόμενον εἶναι ἡ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων τοῖς Πλαταιεῦσι χορηγηθεῖσα, διέφερε τῆς συμπολιτείας ἤτοι τῆς συμμετοχῆς ἐν τῇ διοικήσει τῆς χώρας. Δι' ἰσοπολιτείας ἦσαν ἡνωμένοι τὸ Βυζάντιον καὶ ἡ Μέρινθος· αἱ πόλεις τῆς Χαλκιδικῆς μετὰ τῆς Ὀλύνθου, αἱ δύίφοροι πόλεις τῆς Αἰτωλίας κτλ.[54]. Διὰ τῆς ἰσοπολιτείας παρεχωρεῖτο «πάντα τάλλα πλὴν εἰ τις ἱερωσύνη ἐστὶν ἢ τελετὴ ἐκ γένους, μιδὶ τῶν ἀρχόντων τοῖς δ' ἐκ τούτων»[55]. Διὰ τῆς μεταξὺ Ροδίων καὶ Ἀθηναίων συμδάσεως παρέχονται ἑκατέρᾳ τῶν συναλλαγμένων πολιτειῶν τὰ αὐτὰ δικαιώματα[56]. Ὡσαύτως καὶ μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Ρωμαίων, μεταξὺ τῶν Κρητικῶν πόλεων κτλ.[57]. Πλείστας τοιαύτας συμδάσεις εὑρίσκει ὁ βουλόμενος εἰς τὰς συλλογὰς τῶν Barbeyrac, Boeckius, Rangabès, Πιττάκη κτλ.

6. Καὶ ἐν Λακεδαίμονι, μεθ' ὅλην τὴν φαινομενικὴν αὐστηρότητα, οἱ ξένοι δὲν ἀπεκλείοντο τῆς πολιτογραφήσεως, οὐδὲ τῶν εἰς ἐνόδους πολίτας ἀπονεμομένων τιμῶν, ὁσάκις οὗτοι ἀνεδείκνυντο εὐεργέται, ἢ λυσιτελεῖς τῇ πολιτείᾳ, ἢ ἐτύγχανέ τις προέχων ἢ διαπρέπων ἐπὶ τέχνῃ[58] ὡς ὁ ἐκ Σάρδεων περίφημος ποιητὴς Ἀλκμὰν περὶ οὗ σώζεται παρὰ Πλουτάρχῳ, τὸ ἑξῆς ἐπίγραμμα:

Σάρδιος ἀρχαῖος πατέρων νομὸς —
νῦν δέ μοι
Ἀλκμὰν ὄνομα καὶ Σπάρτης εἰμι πολίτης[59].

Καὶ ἐν Μεγάροις ὁμόρῳ τῶν Ἀθηνῶν ἐχορηγεῖτο ὡσαύτως ὁ τίτλος πολίτου. Διοικλῆα τὸν Ἀττικὸν ἐτίμησαν μάλιστα καὶ δι' ἑορτῆς, ἧς μνείαν ποιεῖται ὁ Θεόκριτος:

Νισαῖοι Μεγαρῆες, ἀριστεύοντες ἐρετμοῖς
ἄλλοι, οἰκεῖοί τε τὸν Ἀττικὸν ὡς περίαλλα
ξεῖνον ἐτιμήσασθε Διοκλέα[60].

7. Ὑπὸ τὴν κοσμοπολίτιδα τῶν μαντείων πολιτικὴν οἱ φραγμοὶ τῆς ξενηλασίας καταπίπτουσι, βάρδαροι δὲ καὶ Ἕλληνες ἀδελφοποιοῦνται. Οὕτω λ. χ. ἀναγινώσκομεν ἐν Ἡροδότου Ι, 54 ὅτι οἱ Δελφοὶ ἔδοσαν εἰς τοὺς Λυδίους νὰ γίνωσι πολῖται ὁπότε ἤθελον.

8. Ὅλαι αἱ τοῦς ἰσοτελεῖς ἀφορῶσαι ὑποθέσεις πρὸ τῆς εἰς δίκην εἰσαγωγῆς παρουσιάζοντο εἰς τὸν Πολέμαρχον ὅστις τὰς παρέπεμπεν εἰς τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον. Πλειοτέρας πληροφορίας περὶ τῶν ἀλλοδαπῶν δὲν ἔχομεν, οἱ ὑπὲρ αὐτῶν λόγοι τοῦ Ὑπερείδου καὶ τοῦ Ἰσαίου, ἀτυχῶς ἀπωλέσθησαν καθὼς καὶ αἱ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου κωμῳδίαι τοῦ Κράτητος καὶ Ἀντιφάνους. — Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τοὺς ἰσοτελεῖς καὶ ἰσοπολίτας· ἐξεταστέον ἤδη ἑτέραν κλάδιν ἀλλοδαπῶν μὴ ἀπολαυουσαν τῶν αὐτῶν μὲ τοὺς πολίτας δικαιωμάτων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

1) Αἰλιαν. Ποικ. Ἱστ. Κεφ. ΙΒ' βιβλ. Θ' ἔκδ. Α' Κοραῆ.
2) Πλάτ. Νομ. ΙΒ'—Ἰσοκρ. Ἀρχιδ. 9.
3) Πλουτ. Σολ. ΑΑ.—Δημοσθ. π. Εὐδουλ. 1308.—Ἰσοκρ. Ἀρεοπ. (Ζ.
4) Πλουτ. Λυκουργ. ΚΖ.
5) Boeckh, Corp. Inscrip. σελ. 280
6) Διογ. Λαερ. 11, 5.—Ξεν. Ἀπομν. 1, 1.—Πλάτ. Εὐθ. 11, V. Ἀπολ. XXIV.
7) Θουκ. Α. 67.—Διοδ. Σικελ. XII, 39.
8) Θουκ. V. §. 18.—Σολ. ἢ Ἀρχ. Ἑλλην. Δικ. ἄρθ. 468, 468.
9) Θουκ. αὐτόθι.
10) Σουΐδ. ἐν λέξει. Καὶ σήμερον ἔτι, οἱ ἀλλοδαποὶ εἶναι ἀνίκανοι πρὸς διαιτησίαν (Carré Compet. E. 392. Οἰκον. Πολ. Δικ. σελ. 736).

11) Αἰλ. Π. Ἱστ. Δ. ά.—Στοβ. Ἀνθ. τομ. Β' σελ. 180.

12) Αἱ ἀγωγαὶ διηροῦντο εἰς δημοσίας, αἵτινες ἐκαλοῦντο γραφαὶ καὶ εἰς ἰδιωτικὰς αἵτινες ἐκαλοῦντο δίκαι, αἱ πολιτικαὶ ἀγωγαὶ ἦσαν ἢ ποινικαὶ [δίκαι κατά τινος] ἢ μὴ ποινικαὶ [δίκαι πρός τινα]. Ἡ καταγγελία προσώπου ἀσκοῦντος πολιτικὰ δικαιώματα ἐνῦν ἐστερεῖτο τοιούτων ἐκαλεῖτο ἔνδειξις, ἡ δὲ τοῦ συλληφθέντος ἐπ' αὐτοφώρῳ ἀπαγωγή, ἐφήγησις. (Reinach).

13) Πρό. Ε, 23.—Δημ. περὶ στεφ. 265.

14) Δημ. πρὸς Κάλλιππον 1237.

15) Δημ. πρὸς Λακριτ. 927, 929, 937.

16) Ἰσοκρ. Αἰγιν. §. §. δ, ζ. ἔκδ. Κοραῆ.

17) Ἔτυμ. Μέγα ἐν λέξει ἐκκλητος.

18) Ραγκαβῆ ἀρχ. λεξ. ἐν λέξει.

19) Σημ. Αἱ δίκαι τὸ πρῶτον ἀπεφασίζοντο κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπειείκειας, καὶ μόνον ἐπί τινων ἀδικημάτων, οἷον ἀνθρωποκτονίας, μοιχείας κτλ. ὑπῆρχον κανόνες τινὲς καθιερωμένοι ἐξ ἔθους· διὰ τοῦτο δὲ καὶ οἱ δικασταὶ ἐκαλοῦντο αἰσυμνῆται ὡς κατ' ἰσαν δηλονότι κατ' ἔθος δικάζοντες. (Σαριπ. Δεθν. Νομ. σελ. 424)· λίαν δ' ἀρχὰ οἱ κανόνες οὗτοι ἔλαβον κῦρος νόμου. Ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀντιπεπονθότος, κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους, ἀποτελεῖ μᾶλλον ἠθικὰ ἀξιώματα ἢ νομικὰς ποινάς. Ἡ πολιτεία ὅπως προλάβῃ τὰς ἀντεκδικήσεις παρενέβαινε μεταξὺ τοῦ φονέως καὶ τῶν συγγενῶν τοῦ φονευθέντος (Ἰλιάδ. Α. 498. 532.—Ψ, 118), ἐμμέσως μὲν διὰ τῆς θρησκείας ἐξαναγκάζουσα τὸν δράστην εἰς φυγὴν (Αἰσχ. Εὐμ. 419.—Ἡσιόδ. Ἀσπ. 80), ἀμέσως δὲ διὰ τοῦ νόμου καταδικάζουσα αὐτὸν (Εὐρ. Ὀρέστ. 851 καὶ ἑξῆς.), τοῦτο ὅμως ἐγίνετο ἂν ὁ φονεὺς δὲν ἐγκατέλιπεν ὑπαρσιστὰς ἢ ἂν οὗτοι ἦσαν ἀδύνατοι ἀπέναντι ἰσχυροῦ. (Ὀδυσ. XXIII 118)· συνήθως οἱ κακουργήσαντες ἀπαλλάσσοντο τῆς ποινῆς, ἀντὶ τῆς τιμῆς τοῦ αἵματος «πολλ' ἀποτίοντες». (Ἰλιαδ. IX, 406, 632) εἰς τοὺς συγγενεῖς τοῦ παθόντος. Ὁ δὲ ἀκαμπτος συγγενὴς καὶ μὴ συγχωρῶν φονέα, ὑπέπιπτεν εἰς τὴν γενικὴν κατάκρισιν (Ἰλιαδ. IX, 496). Τὸ ἀντέποινον κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους ἔφερε διάφορα ὀνόματα, οἷον ποινή, τιμή, μοιχάγρια κτλ. καὶ διέφερεν ὡς πρὸς τὸν καταλογισμόν· λ. χ. τὰ ἀγκλήματα καθοσιώσεως ὡς ἡ ἱεροσυλία, ἡ ἐπανάστασις, ἡ προδοσία, ὁ σφετερισμός, ἐν ἑνὶ λόγῳ πάντα τὰ κατὰ τοῦ κράτους εὐθυνόμενα, ἐτιμωροῦντο μὲ θάνατον κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους, διδόμενον διὰ λιθασμοῦ (Ἰλιαδ. III, 57.—Ὀδυσ. XVI, 380, 424. Αἰσχ. Ἀγαμ. 1646.—Σοφ. Αἴ. 719). ἕτερα δὲ δι' ἠπιωτέρων ποινῶν. Ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις πρώτη ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν εἰσήγαγε τὰς ποινικὰς ἀγωγὰς θεωρήσασα καὶ τὰ ἰδιωτικὰ ἀδικήματα δημοσίας τάξεως. (Ἰσοκρ. Παναθ. §. 10. Ἔκδ. Κοραῆ).

20) Fustel de Coulanges «La cité antique» σελ. 247.

21) Δημοσθ. περὶ Στεφ. §. 133.

22) Αἰσχ. κ. Κτησιφ. 223.

23) Δημ. κ. Τιμοκρ. 765.

24) Δημ. κ. Νεαιρ. 1350.—κατὰ Τιμοκρ. 763.—κατ' Ἀριστογ. Α'. 787.—Thönissen Droit Pén. d'Ath. σελ 345.

25) Αἰλ. Π. Ἱστ. Βιβλ. Σ', 2. καὶ ιγ', 24.—Πλουτ. Περικλ. 37.—Ἀθήν. ΙΓ, 577.

26) J. J. Rhönisson Droit Pén. d'Ath. p 345 n. 2.—Δημοσθ. π. Τιμοκρ. 202 καὶ 203.—περὶ Στεφ. 187.

27) Id. ibid.—Πλουταρχ. Κίμ. IV.—Θεμιστ. 1.

28) Α. Ραγκαβῆ Λεξ. Ἀρχ. ἐν λέξ.

29) Αυσ. κατ' Ἀγορατ. 55.—Ἀνδοκ. περὶ Μυστηρ. 1Β, 26.—Πλουτ. Περικλ. §. 31.

30) Ἱ. Ποττέρου Ἑλλην. Ἀρχ. τόμ. Α. σελ. 75—77.—Thönissen Droit pénal σελ. 340—342.

31) Ἰσαίου περὶ Πύρ. διαδ. § 37.—Δημοσθ. πρὸς Εὐβουλιδ. 56.

32) Ὁ Κέκροψ πρῶτος τὴν ἐν Ἀθήναις λειψανδρίαν ἀρῶν καὶ θέλων νὰ προστλουσιώσῃ τοὺς ξένους παρεχώρησεν αὐτοῖς ἴσα τοῖς πολίταις δικαιώματα. Ὁ Θησεὺς ἔτι μᾶλλον τὴν πόλιν αὐξῆσαι βουλόμενος «ἐκάλει πάντας ἐπὶ τοῖς ἴσοις» κήρυγμα διαδοῦ λέγεται τὸ «δεῦρ' ἴτε πάντες λεώ». Εἶτα ὁ Σόλων ἀπηλλαγμένος τοῦ τότε ἐπικρατοῦντος ἀποκλειστικοῦ συστήματος—ὡς ἐκ τῶν στενῶν ὁρίων τῶν πολιτειῶν,—ἐθέσπισε τὸν «περὶ δημοποιήτων» νόμον, καθ' ὃν ἐπετρέπετο «γενέσθαι πολίτας τοὺς φεύγοντας τὴν ἑαυτῶν ἀειφυγίᾳ ἢ πανεστίους Ἀθήνᾳζε μετακομιζομένους ἐπὶ τέχνῃ» διότι ἐνόμιζε, «μαθεῖν τῆς πολιτείας τοὺς μὲν ἀποβεβλημένους, τὴν ἀυτῶν, διὰ τὴν ἀνάγκην, τοὺς δὲ ἀπολελοιπότας διὰ τὴν τρύφην» (Πλουτ. Σολ. ΚΔ.). Τὸν νόμον τοῦτον ἐκύρωσε καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἀγαθοῦ Χαιρωνέως. (Πλουτ. Θεμιστ. Διοδ. XI, 43). Καὶ ὁ Κλεισθένης, ὅπως αὐξήσῃ τῆς χώρας τὴν πληθυσμόν. ἐνέγραψεν εἰς τὰς φυλὰς καὶ ξένους. καὶ μετοίκους, καὶ δούλους (Ἀριστοτ. Πολ. Γ. 1, 10.). Κατὰ δὲ τὸν Θουκυδίδην, οἱ προσφεύγοντες εἰς τοὺς Ἀθηναίους ἐγένοντο εὐθὺς πολῖται, ἡ δὲ συνήθεια αὕτη ἦν ἀρχαία (Α, 2.). Ἄπαρον ἐν τούτοις ὅτι ὁ Fustel de Coulanges ἰσχυρίζεται ὅτι ὁ ἀλλοδαπὸς δὲν ἠδύνατο νὰ συμβιβηθῇ ἐγκύρως μετὰ τοῦ ἀστοῦ οὐδὲ νὰ γίνῃ νομίμως ἰδιοκτήτης. (La cité antique σελ. 250). Γνωσκομεν ὅτι ἅπαν τὸ ἐν Ἀθήναις ἐμπόριον ἦσκουν οἱ ἀλλοδαποὶ καὶ τὰ τέλη ἤτοι τὰς ἀπὸ τῶν δημοσίων γαιῶν προσόδους ἐξεκίνουν ἐγγυηταὶ ὀνομάζοντες, πῶς λοιπὸν τοῦτο ἐγίγνετο ἂν αἱ συμβάσεις οὐδὲν εἶχον κῦρος, ἢ δὲν ὑπῆρχον κανόνες τὰς συναλλαγὰς ρυθμίζοντες: Καὶ περὶ τῆς δευτέρας ἀνακριβείας θέλομεν πειστῇ ἐκ τῶν μετ' ὀλίγον ρηθησομένων.

33) Ἱ. Σούτσου λογ. Πρυταν. 20 μαΐου 1858.

34) Δημ. κατ' Ἀριστοκρ. 687.

35) Ὁμ. Ὀδυσ. XVI, 383.

36) Δημ. κατ' Ἀριστοκρ. 659—660. Διογ. Λαερ. Θ, 65.—Ἰσοκρ. περὶ Εἰρην. §. 10.

37) Λουκιαν. Σκύθ. §. 1.

38) Αὐτόθι §. 8.

39) Δημοσθ. κ. Νεαίρ. 89—91.—Fustel de Coulanges «la Cité antique» σελ. 248.

40) Ἀρχ. Ἐφημ. τόμ. Γ' 1363, 1366, 1447, 1455, 3148.

41) Δημ. κατ. Νεαιρ. 1376.

42) Πλουτ. Σολ. §. 24.

43) Τίτ. Λιβ. XXII, 41.—Πολυβ. J. 26.

44) Δημ. π. Στεφ. §. 187.—Λυσ.

45) Δημ. περ. Στεφ. 553.

46) Αὐτόθι 187.

47) Ξεν. Ἑλλην. Α, II. 10.

48) Οἰκονομ. Ἀστ. Δίκ. §. 146 σημ. 4.—Δημ. π. στεφ. 265.

49) Ἡροδ. Α, 54. Θ, 73.

50) Ἰσοκρ. Τραπεζ. 370.—Δημ. πρὸς Λεπτ. 35.—κατ' Ἀριστοκρ. 199.

51) Μεντορ. τόμ. Γ' φυλ. ΑΓ. σελ. 275.

52) C. Carapanos, Dodone et ses ruines σελ. 49, 114 κτλ.

53) Ραγκαβῆ Ἀρχ. Λεξικὸν λέξει.

54) Πολυβ. XVII. τόμ. Β. p. 462.

55) Δημ. κ. Νεαρ. 104.

56) Πολυβ. IV, XXX. c. XV. τόμ. 2. p. 462.

57) Ζωσιμᾶς 8, 19.—Πολυβ. XVI, 26, 9.—XXXI, 15.

58) Boeck. Corp. Inscript. Gr. t. II. nº. 2544, 2556, 2557.—Θουκ. Γ, 55.—Πολυβ. III, 10, 26.—Διοδ. IE, 46.—Schöm. Ant. j. P. Gr. VI. 4. 6.

59) Πλουταρχ. Περὶ φυγῆς.

60) Θεοφρ. Ἠθ. 10.

Ἐν Πρεβέζῃ. **ΝΕΣΤΩΡ ΓΕΩΡΓΙΤΣΗΣ**
(Δικηγόρος).

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΔΡΑΜΑΣ.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν 30).

(ε') Ἐν Δράμᾳ ἄνωθεν τῆς θύρας τῆς Μητροπόλεως ἐντετείχισται πλάξ ὀρθογωνίου σχήματος ἐκ λευκοῦ λίθου. Ἐν τῷ μέσῳ ἐγκεκόλαπται σταυρὸς διπλοῦς, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ ὁποίου ἀνὰ μία κυπάρισσος καὶ εἰς ταῦς εἰκονίζονται. Ἄνωθεν τῆς πλακὸς ἐπὶ πλαισίου προεξέχοντος ἀναγινώσκεται ἡ ἑξῆς ἐπιγραφὴ κεφαλαίοις βυζαντινοῖς γράμμασι γεγραμμένη·

ΑΥΤΗ ΧΑΡΙΣ ΠΕΦΥΚΕΝ ΚΟΥΡΟΠΑΛΑΤΟΥ
ΑΛΕΞΙΟ ΤΕ ΦΗΜΗ ΤΟ ΜΑΝΙΑΚΗ
ΦΕΡΗ Κ, ΤΗΟΗΣ ΔΙΑΓΡΑΦΗΣ ΤΟΝ ΤΥΠΟΝ Π
ΑΝΑΓΙΑ ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΕΙΟ CΡΙΑΝ μηνὶ Ι
ΟΝΙΩ Η . . . ἔτος ,ζΧΝΓ ἐπὶ Η Β^Ο ΜΑΝΟΗΛ ΚΟΜΝΗΝ

Αὕτη χάρις πέφυκεν Κουροπαλάτου
Ἀλεξίου τε φήμη τοῦ Μανιάκη.
φέρη καὶ τῆς σῆς διαγραφῆς τὸν τύπον Π-
αναγία Δέσποινα εἰς τ(ω τη)ρίαν μηνὶ Ἰ-
ουνίῳ. . ἔτος ,ϛ χ ν γ' ἐπὶ τῆς β(ασιλείας) Μα-
νουὴλ Κομνηνοῦ.

Ἐν τῇ προκειμένῃ ἐπιγραφῇ ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τοῦ Κουροπαλάτου Ἀλεξίου τοῦ Μανιάκη. δαπάναις τοῦ ὁποίου ἀνηγέρθη, ὡς φαίνεται, ναὸς τῆς Παναγίας. Τὸ ὄνομα τοῦ Κουροπαλάτου ἦν ταὐτὸ τῷ τοῦ παρ' ἡμῖν αὐλάρχου· ὕστερον ὅμως ἀνέλαβε πᾶσαν τὴν ἐν τῷ παλατίῳ ὑπεροχήν· διὸ καὶ Κουροπαλάτης ἐκλήθη ἐκ τοῦ λατινικοῦ cura palatii (ὁ ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ οἴκου ὑπουργός). Ἐλέγετο δὲ κατ' ἀρχὰς καὶ ὕπαρχος καὶ Πραιπόσιτος (Praepositus) τοῦ Παλατίου, οὗ ἀνάλογος ἦν, κατὰ Σκαρλ. 8, Βυζάντιον, ὁ παρὰ Πέρσαις Δαρεγμεδοὺμ (Σ. Δ. Βοζ. Κ. Π. γ'. 79). Ὅθεν καὶ ὁ Ἰουστῖνος ὁ ἀνεψιὸς καὶ διάδοχος τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐτιμήθη Κουροπαλάτης. Προηγεῖτο δ' ἐν ταῖς ἐπισήμοις προελεύσεσι τοῦ αὐτοκράτορος κρατῶν ῥάβδον χρυσῆν καὶ φορῶν πράσινα ἐνδύματα. ὁσαύτως δὲ καὶ τὸ ὄχημα αὐτοῦ πράσινον ἦν.

(ζ') Αὕτη ἡ ἐπιγραφὴ μικροτέρα καὶ νεωτέρα τῆς πρώτης εἶναι. Ἐντετείχισται δὲ δεξιᾷ τῆς θύρας τῆς μητροπόλεως καὶ ἄνωθεν τοῦ παραθύρου.

Ἡ γραφὴ εἶναι βυζαντινή.

✠ ΑΝΕΚΝΙΣΘΗ Ο ΠΑΝΣΕΠΤΟΣ Ϛ
ΤΟΣ ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΩΤΑΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ
ΔΡΑΜΑΣ
ΔΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ Ϛ ΚΑΤΑ Κ,ΡΟΥΣ ΧΡΙΜΑΤΙ
ΣΑΝΤΟΣ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΤΘ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΩ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΚΩ ΠΑΡΘΕΝ'Ω ΚΑΙ ΕΞΩ
ΔΟΥ ΤΩΝ ΕΥΣΕΒΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ·

Ἐν ἔτει ϛφκα (1721).

Ἀνεκκινήσθη ὁ Πάνσεπτος οὗ-
τος ναὸς τῆς ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Δράμας
διὰ συνδρομῆς τοῦ κατὰ καιροὺς χριματί-
σαντος ἀρχιερέως τοῦ Πανιερωτάτου
Μητροπολίτου Κ(υρίου) Παρθενίου καὶ ἐξόδου
τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν.

Ἐν ἔτει ϛφκα' (1721).

Ὁ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ ἀναφερόμενος Μητροπολίτης Παρθένιος εἶναι ὁ πρῶτος τῶν τῆς Δράμας μητροπολιτῶν· διότι πρὶν ἡ πόλις αὕτη ὑπήγετο εἰς τὴν ἐπισκοπικὴν θρόνον Φιλίππων, ὧν ὁ τελευταῖος ἐπίσκοπος ἀναφέρεται ὁ Γεσμανὸς (1674). Μετὰ ταῦτα, καταστραφείσης τῆς πόλεως τῶν Φιλίππων (Ἀγνωστον πότε). ἠνώθη ὁ ἐπισκοπικὸς τίτλος Φιλίππων καὶ Δράμας, καὶ κατὰ τὸ 1721 ἀνεφέρασκον ἐπίσκοποι τῶν Παρθενίων (Tafel, Thessalon. 66), τὸν καὶ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἡμῶν ἀναφερόμενον.

(η') Ἐπὶ λίθου λευκοῦ, κειμένου ἐν τῷ προαυλίῳ τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῆς πόλεως.

«Οἱ δίψῃ κατεχόμενοι δεῦτε καὶ κοεσθῆτε,
ὕδωρ γλυκὺ καλλίρρεον, ἴσως καὶ εὐφρανθῆτε.
Πηγή, ἣν ᾠκοδόμησε Δοάμας Μητροπολίτης
Ἐπιστατήσας εἰς αὐτὴν ὡς ὄντως ἀρχιβήτης.
Σπουδῆς καὶ ἐξόδων τοῦ αὐτοῦ κυρίου Νικοδήμου
Ἅμα τῶν ἐπιτρόπων τε Ἀντωνίου καὶ Γεωργίου.
Εἰς ἔτος τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ σωτηρίου
Δεκάτου καὶ ἐνάτου τε ἀπὸ Χριστοῦ Κυρίου.

1819 Μαρτίου 27».

(θ') Τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην μοι ἔπεμψεν ἐκ Πρωτοστζάνης ὁ δημοδιδάσκαλος τοῦ χωρίου ἀντιγεγραμμένην διὰ μολυβδοκονδυλίου. Ἐπειδὴ ὁ λίθος, ἐφ' οὗ εἶναι ἐγκεχαραγμένη ἡ ἐπιγραφή, εἶναι ἐντετειχισμένος ἐν τῷ ναῷ καὶ ἐχρίσθη δι' ἀσβέστου, κατέστησαν δυσανάγνωστα τὰ γράμματα. Ἔχει δὲ ὡς ἑξῆς:

CHNTESPOLVLAE· FIL· SCI
APORIANVS· SHINVXORISVA
AF SECVBITI I I I I· VEC
DE DVHERMES XIX VTIXI
SVRISIIVSADAIANTROSAL (Rosalia?)
SVBCVRAT ////// ZIPAINESIIE
ADNRROFRIOPIVSQS

κ'. TIVIR· QINQ· PHILIPP· AVGVS
SERMO· TVRPILIVS VETIDIVS
OPPIVM· FRONTONEM· PATREM
ADIECTA· CELLANA· FATORI·

κα'. Q· SENIVIVS· NIVIVS
IVORECVS· NATIONEM
VNICIPIO· YIIXVIESOIVE
IVLIE· EPINI· VXORI
MELE PINTISIM ETRV
RIE· VXORI· MELE
BENEMERENTI
VIVS YLCIND· C· VRLI·

Ἐν Δράμᾳ, μηνὶ Ἰουλίῳ 1892.

Ν. Ι. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

Ἐξ ἀκοῆς τοῦ ἐκ τῶν ἑτέρων τῆς ἐν Ἀθήναις ἀμερικανικῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς κ. Καρόλου Βαλδστεῖν ἀρυόμεθα περὶ τῆς ἐν Ἐρετρείᾳ ἀνακαλύψεως τάφου, ὃν συνταυτίζει πρὸς τὸν τοῦ Ἀριστοτέλους, τὰ ὀξῆς ἐνδιαφέροντα.

Ἡ ἀμερικανικὴ σχολὴ ἐπεχείρησεν ἀνασκαφὰς κατὰ Φεβρουάριον καὶ Μάρτιον τοῦ 1891 ἐν τῷ τμήματι ἐκείνῳ, ὅπερ διαχωρίζει τὴν Ἐρέτρειαν ἐκ τῆς Χαλκίδος, ἐπὶ τῆς Δ ἀκτῆς τῆς Εὐβοίας. Αἱ ἀνασκαφαὶ αὗται ἀπεκάλυψαν ἀλλεπαλλήλως χρονῷ ἐνώτια, ἀναφερόμενα ὑπὸ τοῦ κ. Βαλδστεῖν ὡς τὰ ὡραιότερα εἴδη τῆς ἀρχαίας κοσμηματοποιίας, ἀττικὰς ληκύθους, κομψότατα ἀγγεῖα, κεκοσμημένα δι' ὡραίων σχεδίων ἐπὶ λεπτοῦ λευκοῦ ἐδάφους, τοῖχον ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ὕψους 2 μέτρ. 50 καὶ μήκους 13 μέτρων, ἑκάστου ὄγκου ἔχοντος μῆκος 1 μέτρ. 50 ἑκατοστ. καὶ κάτωθεν τοῦ ὑποβάθρου τούτου (τὸ ὑπερθεν οἰκοδόμημα δὲν ὑπάρχει πλέον), δύο θεμέλια ἐκ πωρίνου λίθου. Ἐν ταῖς ἐωτερικαῖς γωνίαις τοῦ ὑποβάθρου ἀνεκαλύφθησαν κατόπιν δύο τάφοι ἐξ λίθινοι σαρκοφάγοι, κεκαλυμμένοι ὑπὸ μεγάλων πλακῶν. Καὶ ἐκ μὲν τῆς πρώτης τῶν σαρκοφάγων τούτων ἐξήγαγον ἀγγεῖα καὶ 150 φύλλα χρυσοῦ λεπτότατα ποικίλων σχημάτων, ὡς καὶ δακτύλιον μετὰ σφραγιδολίθου. Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ τῇ καὶ ἀρχαιοτέρᾳ ἅμα καὶ σπουδαιοτέρᾳ εὑρέθη μέγα διάδημα ἐκ καθαροῦ χρυσοῦ, ἑπτὰ ἄλλα τοιαῦτα χρυσᾶ, τεμάχιον κρανίου. πολλὰ μικρὰ ἀγγεῖα καὶ ὀρειχάλκινα εἴδη. μαχαίριον, δύο στυλίσκοι, μεταλλικαὶ γραφίς, πολλὰ ἐξ ὀπτῆς γῆς ἀγαλμάτια, μυθολογικὰ ἢ συμβολικὰ τῶν χαρακτῆρα καὶ ἐπὶ τέλους εἰδώλιον ἐξ ὀπτῆς γῆς, παριστῶν ἄνδρα. φέροντα μανδύαν.

Ὁ κ. Βαλδστεῖν πέπεισθαι ὅτι ὁ μεγαλοπρεπὴς τύμβος τοῦ τῆς περιοχῆς τοίχου, ὁ ἀξιοθαύμαστος κατασκευὴ τῶν λιθίνων σαρκοφάγων, ὁ πλοῦτος καὶ ἡ χαρακτὴρ τῶν ἀνακαλυφθέντων ἀντικειμένων δεδείκνυσι πρῶτον ὅτι τὸ ἔρημα ἀποτελεῖ οἰκογενειακὸν τάφον, εἶτα δὲ ὅτι τὸ συριώτερον ἐν αὐτῷ ταφὲν πρόσωπον ἦτο Ἕλλην τῆς ὑψίστης κοινωνικῆς τάξεως καὶ ὅτι τὸ πρόσωπον τοῦτο ἦτο ἐγγράμματος ἀνήρ. Ἀλλὰ καὶ παραιτέρω χωρεῖ ἐν ταῖς εἰκασίαις αὐτοῦ. Πλὴν τὴν δευτέραν σαρκοφάγον παρετηρήθη ἐν τῷ κέντρῳ μεγάλου τετραγώνου μαρμαρίνη πλὰξ μετὰ χαρακτήρων, καλῶς γεγλυμμένων, ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή:

ΙΒΙΙΟΤΗ ΙΑΙΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥ

τοῦτέστι: «Βιότη, ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἀριστοτέλους». Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη καὶ τὸ ἀγαλμάτιον ἀποτελοῦσι διὰ τὸν σοφὸν Ἀμερικανὸν ἀρετηρίαν σει-

ρίας τυμπανοκρούσεων. Ἐξ ὧν προκύπτει νὰ θεωρήσῃ τὸ ἐν Ἐρετρείᾳ εὕρημα ὡς τὸν τάφον τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ διδασκάλου Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου.

Τῷ 343 π. Χ. ὁ Ἀριστοτέλης ἀναχωρήσῃ νὰ ἐγκαταλίπῃ τὰς Ἀθήνας κατέφυγε λοιπὸν εἰς Χαλκίδα, τὴν ἐπὶ τοῦ Εὐρίπου, ὅπου ἀναμφιβόλως ἐπέρχεται ἡ κοιτὶς τῆς οἰκογενείας τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἢ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐκέκτητο καὶ σπουδαῖον κτῆμα. Τὸ ἐπόμενον ἔτος ἀπέθανεν ἐν Χαλκίδι ἐκ στομαχικοῦ νοσήματος. Ἡ μετέπειτα μετοχή τῶν λειψάνων αὐτοῦ εἰς Σταγείρα ἀναφέρεται ἐν παραδόξοις ἤκιστα ἀξιοπίστοις. Ἡ διαθήκη τοῦ μεγάλου φιλοσόφου, διαθήκη δικαιοδοσία τοῖς μεταγενεστέροις διὰ τοῦ Διογένους Λαερτίου (καὶ ἀναχερομένη ὑπὸ τοῦ κ. Βαλλουστᾶ) ῥητῶς καθορίζει ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης εἶχε τὴν κατοικίαν, τὴν οἰκιακήν αὐτοῦ ἐστίαν, ἐν Χαλκίδι καὶ οὐχὶ ἐν Σταγείρᾳ, καὶ ὅτι ἐκέκτητο αὐτόθι σπουδαῖα κτήματα.

Ἀλλὰ τὰ πεδία τῆς Χαλκίδος συνορεύουσι μετὰ τῶν τῆς Ἐρετρείας, ἡ δὲ τῆς Ἐρετρείας χώρα — καὶ πλεῖστα ὑπάρχουσι περὶ τούτου μαρτύρια — ἦτο νεκρόπολις. Ὁ ὑπὸ τῆς ἀμερικανικῆς λοιπὸν σχολῆς ἀνακαλυφθεὶς τάφος εἶναι τάφος ἡμικυκλικῆς οἰκογενείας, τάφος ἥρωος προκύπτου, ὁρισθ, ἐν ᾧ κεῖται τοῦ Ἀριστοτέλους. Ἐκ τοῦ τάφου τούτου ἐξέβη μικρὰ τετράγωνος πλάξ, φέρουσα ἐγκεκαραγμένον τὸ ὄνομα τοῦ Ἀριστοτέλους· ἐκτὸς τούτου τὸ ἐξ ὀπτῆς γῆς ἀγαλματάριον ἀντιπαρίσταται ἐκ τῆς στάσεως τοῦ προσώπου πρὸς τὴν ὑπό τινος Χριστοδούρου παρεγραφὴν τοῦ ἐνδρίαντος τοῦ Ἀριστοτέλους, ὃν εἶδεν ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Κατ' ἀρχὰς ἐνδιασμοί τινες ἐπεκράτησαν παρὰ τοῖς ἀμερικανοῖς ἀρχαιολόγοις, ἀλλ' οἱ ἀνιχνευταὶ αὐτῶν καθ' ὁλοκληρίαν σχεδὸν διεκαθάρισαν συνεπεῖ νέων ἐπιμελημένων ἐρευνῶν, ἡ δὲ ἐπίσημος ἔκθεσις, ἣν καταρτίζει ἡ τῶν Ἀθηνῶν ἀρχαιολογικὴ σχολὴ θὰ διαφωτίσῃ τὸ ζήτημα. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ κ. Βαλλουστᾶς παρατηρεῖ ὅτι ἡ Χαλκὶς καὶ ἡ Ἐρέτρεια δὲν ἦσαν, ὡς ὑπεστήν, δύο διακεκριμέναι χῶραι ἢ ἑδάφη. Οἱ κλασικοὶ συγγραφεῖς ἀναφέρουσιν ὅτι ἡ Χαλκὶς ἔθνος κατά τινα ἐποχὴν τὸ ὄνομα αὐτῆς εἰς ἐλόκληρον τὴν Εὔβοιαν καὶ ὅτι ἡ ὀνομασία αὕτη ἠδύνατο νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ ἐπὶ τῆς Ἐρετρείας. Ἐκ τῆς διηθήκης τοῦ Ἀριστοτέλους προκύπτει ὅτι ὁ φίλος Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος ἐκέκτητο μέγα κτῆμα ἐν Χαλκίδι, οὐχὶ τῇ πόλει ἀλλὰ τῇ περιοχῇ. Εἰς τοὺς ανεπτικοὺς τοὺς ἐρωτῶντας ἐν μὴ ἦτο τάφος δυνατὸν νὰ ὑπάρχωσι πολλοί, φέροντες τὸ ὄνομα Ἀριστοτέλης, ὁ κ. Βαλλουστᾶς ἀπαντᾷ: «Βεβαίως· ἀλλ' εἰς μόνος ἦτο ἄξιος τιμῶν καὶ δεικμάτων σεβασμοῦ, οἵων ἔτυχε τὸ ἐν Ἐρετρείᾳ ταφὶν πρόσωπον». Ἡ φυσία τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀριστοτέλους ἐν μεταγενεστέρᾳ ἐπιγραφῇ (Β' αἰῶνος), εὑρεθείσῃ ἐν αὐτῇ τῇ Ἐρετρείᾳ, ἐφαρμόζεται ἐπὶ τοῦ ἐγγόνου τοῦ φιλοσόφου, Ἀριστοτέλους καὶ ἡ Βιότη. Ἐξ ὁ τάφος ἀνακαλυφθὴ θὰ ἦναι θυγάτηρ τοῦ δευτέρου τούτου Ἀριστοτέλους. Ἀν καὶ ἀπόλυτος ἡ ἀπόδειξις ὁ κ. Βαλλουστᾶς ἀξιοῖ ὁπωσδήποτε ν' ἀποδώσῃ τὸν ἐν Ἐρετρείᾳ τάφον εἰς τὸν διάσημον Ἀριστοτέλη τῆς ἱστορίας.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

Ἡ μακροτέρα ἀμαξοστοιχία. Ἦν ἴσως ποτε ἅτμάμαξα, ἦτο μία ἐν τῇ τοῦ Λονδίνου ὁδῷ Ρίνδιγκ. Ἀπετελεῖτο δὲ ἐκ 250 κενῶν ἁμαξῶν καὶ εἶχε μῆκος 1 1/4 μιλίου.

— Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις ἐν χρήσει τηλεφώνων εἶναι 512,407 καὶ τὸ ὅλον μῆκος τῆς γραμμῆς εἶναι 255,800 μιλίων, ἤτοι ἴσον πρὸς 40 1/2 περίπου φορὰς τὴν περιφέρειαν τῆς γῆς.

— Ἡ μακροτέρα ἐν τῷ κόσμῳ σήραγξ εἶναι ἡ ἐν Σιμπλὸν κατασκευαζομένη. Κατὰ τὰ ἀπεδεκτὰ γενόμενα τελευταῖα σχέδια θὰ ἔχῃ μῆκος 12. 6 μιλίων ἤτοι 3. 1 μιλίων πλέον τῆς σήραγγος τοῦ Ἅγ. Γαθάρδου.

— Ἐν τρισὶ τῶν εὐρυτέρων σιδηροδρομικῶν σταθμῶν τοῦ Λονδίνου — Τσάρινγ Κρός, Κάννον Στρίτ καὶ τῆς Γεφύρας τοῦ Λονδίνου — 32,969 κινήσεις γίνονται καθ' ἕκαστον ἡμέρον διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν σημάτων καὶ λοιπῶν, μὴ συμπεριλαμβανομένων ἐν αὐταῖς τῶν τῆς τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας.

— Ἡ τόρλωσις ἔρθασεν ἐν Εὐρώπῃ εἰς μὲν τὸ ἀνώτατον αὐτῆς σημεῖον παρὰ τοῖς Ἱσπανοῖς, οἵτινες διακρίνονται ἐπὶ ὑπομελάνης χροιᾷ, εἰς τὸ κατώτατον δὲ ἐν Σουηδίᾳ. Τὰ δύο ἄκρα πλημμελοῦς καὶ καθαρᾶς ὡράσεως ἀπαντῶσιν ἐν τῇ Αἰγύπτῳ καὶ ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις· ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ χώρᾳ ἡ ἀναλογία τοῦ τυφλοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ἡ ἐλαχίστη ἐν συγκρίσει πρὸς πᾶσαν ἄλλην χώραν τοῦ κόσμου.

Σκέψις γίνεται περὶ κατασκευῆς ὑπογείου ἠλεκτρικοῦ σιδηροδρόμου ἐν Βερολίνῳ, μήκους 30 μιλίων περίπου, κινουμένου ὑπὸ 38 ἠλεκτρικῶν κινητήρων καὶ ἔχοντος τοὺς τροχοὺς καὶ λοιπὰ κινητικὰ μηχανήματα ἐν ἴλλῃ πρὸς ὑπουργὴν τοῦ θρόβου. Αἱ ἀμαξοστοιχίαι θὰ λειτουργῶσι κατὰ διαλείμματα τριῶν λεπτῶν ἡ δὲ τιμὴ τῶν εἰσιτηρίων ἔσται ἡ αὐτὴ διὰ πάντα σταθμόν. Ἡ δαπάνη ὑπολογίζεται εἰς 2 1/2 ἑκατομ. λιρ. στερλ. καὶ τὸ πρός τὰ δὲ ἐτήσια κέρδη εἰς 141 χιλ. λιρῶν στερλινῶν.

— Παράδειγμα κίρκιδίου κατατροφῆς ζωϊκῆς ὑπάρξεως δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ τὸ ἑξῆς, ὅτι κατά τινα ραγδαίαν βροχὴν ἐν Τεξᾷ πρὸ ὀλίγων καιρῶν ποσότης ἄλας παρεσύρθη εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰ ρεύματα, ὥστε τὸ ὕδωρ κατέστη ποικνόταον, φονευθέντων οὕτω τῶν ἰχθύων, οἵτινες κατὰ χιλιάδας ἔπλεον ἐν τοῖς ὁρμητικοῖς ρεύμασιν.

— Ἱστοὶ ἐκ ξύλου κέδρου δὲν εἶναι κατάλληλοι διὰ τηλεγραφικοὺς ἱστοὺς ἢ πασσάλους, διότι ταχύτατα κατατρέφονται· γενομένης ἐξετάσεως εἰρέθη ὅτι οἱ ἱστοὶ ἐκεῖνοι ἦσαν κατοικίαι πολλῶν ἐντόμων. Τὰ ἐντομόμορφα πτηνὰ ἀνεπτύχθη τάρκυτα τὸ πρᾶγμα καὶ προσπαθοῦντα νὰ ξεφύγωσι τὰ ἐν τοῖς ἱστοῖς τούτοις ἔντομα, κατὰ γράμμα κατέστρεψαν τοὺς ἱστούς, ἐπιβάλλοντα τὴν ἀντικατάστασιν αὐτῶν.

— Ἂν ἔρωνται βάσεως αἱ ἐκ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ληφθεῖσαι ἐκθέσεις φαίνεται ὅτι τὸ μῆγμα νικέλου καὶ χάλυβος ἀποδείκνυε σταθερώτατον. Λέγεται ὅτι μία τῶν ἐκ νικέλου καὶ χάλυβος πλακῶν, πάχους 4 δακτύλων, προστριπίνη διὰ τὸ ἀμερικανικὸν καταδρομικὸν Νέαν Ὑόρκην ἐδοκιμάσθη· κατὰ τὴν δοκιμὴν ταύτην παρετηρήθη ὅτι βλῆμα ἐκ πυροβόλου ἑ δακτύλων διαμέτρου ἐκτοενδυνισθέν, μετ' ἀρχικῆς ταχύτητος 1420 ποδῶν κατὰ δευτερόλεπτον, ἀνεπήδησε, χωρὶς νὰ διατρήσῃ τὴν πλάκα. Πρὸς τούτοις ἑτέρα μέθοδος μεταστροφῆς τοῦ σιδήρου εἰς χάλυβα ἀναφέρεται, διαφέρουσα τῆς συνήθους καὶ συνισταμένη εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ νῦν ἐν χρήσει καυσοξύλου διὰ πίσσης· ἐμπεκαυμένης ἐν τῇ κατασκευῇ τοῦ χάλυβος.

Η ΑΠΟΔΡΑΣΙΣ

(Ἀφήγησις λοχίου ὑπηρετήσαντος τὴν Γαλλίαν κατὰ τὸν τελευταῖον γαλλογερμανικὸν πόλεμον).

Τὴν 29 ὀκτωβρίου, περὶ τὴν πρωΐαν, ἐξερχόμεθα τοῦ Μέτς ὁπλοι· τὴν προτεραίαν εἴχομεν παραδώσει τὰ ὅπλα. Διερχόμεθα τὸ χωρίον Λορρύ. Οἱ κάτοικοι ἵσταντο ἐπὶ τῶν θυρῶν τῶν κατοικιῶν των καὶ παρετήρουν ἡμᾶς διερχομένους. Ἐν τῷ μέσῳ μεγάλης πεδιάδος μεταξὺ Λορρὺ καὶ Πλασθίλ ἱστάμεθα πρὸς ἀνάπαυσιν. Ἐκεῖ εὑρίσκοντο ἔφιπποι πρῶσσοι ὑπαξιωματικοί, ἐπὶ τοῦ ἄκρου τῆς ὁδοῦ. Διήλθομεν πρὸ αὐτῶν. Ὁ συνταγματάρχης καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ ἡμῶν μᾶς εἶχον συνοδεύσει. Ὁ συνταγματάρχης ἔθλιψε τὴν χεῖρα τῶν ὑπαξιωματικῶν τούτων. Ἦτο πελιδνός, τὸ δὲ πρόσωπόν του προέδιδεν ἄνθρωπον ἄθλιον. Προσεπάθει νὰ ὁμιλήσῃ, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο. Αἱ λέξεις ἐχάνοντο ἐν τῷ στόματί του. Ἀφοῦ διήλθομεν πάντες πρὸ αὐτοῦ, ἐκεῖνος ἐστράφη πρὸς τὸ Μέτς μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν. Ἐμείναμεν μόνοι μεταξὺ τῶν Πρώσσων. Τετέλεσται! Ἐξμεθα αἰχμάλωτοι.

Μὲ ἔρριψαν ἐντὸς καλύβης ὅπου δὲν ἦμην πολὺ ἄσχημα. Ἐκεῖνοι ἐκ τῶν ἡμετέρων οἵτινες ἐρρίφθησαν εἰς τὰ φρούρια τοῦ Γκλάτς ὑπέφερον περισσότερον ἡμῶν. Ἡ τροφὴ ἦτο ἀρκετή. Ἕκαστος ἐξ ἡμῶν εἶχεν ἀχυρίνην στρωμνήν, ἥτις ἐπὶ τέλους κατέστη ξηρὰ ὡς διπυρίτης, διότι ἐπὶ ἐξ ὁλοκλήρους μῆνας οὐδεὶς ἐσκέφθη νὰ ἀνανεώσῃ τὸ ἄχυρον. Ἠνάγκαζον ἡμᾶς νὰ ἐργαζώμεθα εἰς κατεδαφίσεις, εἰς κατασκευὴν στύχων κτλ. Δύο μόνον παραπήγματα ὑπῆρχον, ἐν ἑκάστῳ δὲ διέμενον 180—200 στρατιῶται. Ἀλλὰ τὸ σκληρότερον καὶ ἀλγεινότερον πάντων ἦτο ἡ ἔλλειψις εἰδήσεων. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν συνάδελφός τις ἐλάμβανεν ἐπιστολήν τινα ἐκ Γαλλίας, ἀλλὰ πάν ὅ,τι ἀνεφέρετο ἐν αὐτῇ περὶ οἰκογενειακῶν ὑποθέσεων, περὶ ὑγείας κτλ. ἐξηλείφετο ὑπὸ τῶν πρωσσικῶν ἀρχῶν, αἱ δὲ ἐπιστολαὶ ἑπομένως οὐδὲν τὸ καινὸν περιελάμβανον.

Μᾶς ἔδιδον πρὸς ἀνάγνωσιν γαλλικήν τινα ἐφημερίδα ἥτις ἐκαλεῖτο «Βερολίνειος Ἀνταπόκρισις», καὶ ἥτις ἐξεδίδετο ἐν Πρωσσίᾳ, ἀλλ' ἡ ἐφημερὶς αὕτη ἐγράφετο πρὸς μόνον τὸν σκοπόν, ὅπως οἱ αἰχμάλωτοι ἀποθαρρυνθῶσιν. Καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς ἐφημερίδος, οὐδὲν ἄλλο ἀπάντα τις ἢ ὅτι οἱ Γάλλοι εἶναι μηδὲν ἀπέναντι τῶν Γερμανῶν, ὅτι ἐν Γαλλίᾳ δὲν ἀπέμεινε πλέον οὔτε θρησκεία, οὔτε ἦθη, οὔτε πειθαρχία, οὐδὲν τέλος, ὅτι τὸ γαλλικὸν ἔθνος ἀπωλέσθη ἐντελῶς, ὅτι οἱ Παρίσιοι θὰ κατεστρέφοντο καὶ θὰ κατηρημοῦντο ἐὰν ἐξακολούθουν νὰ προβάλλωσιν ἀντίστασιν, ὅτι ἡ Πρωσσία ἦτο ὁ πρῶτος καὶ κύριος λαὸς τοῦ κόσμου, κτλ. κτλ. Ἰδοὺ τί ἔδιδον εἰς ἡμᾶς πρὸς ἀνάγνωσιν καὶ ψυχαγωγίαν.

Ἐκτὸς τούτων, ἐν τῇ ἐφημερίδι εὑρίσκοντο καὶ νεώτεραι εἰδήσεις περὶ πολέμου. Ἀλλὰ πάντοτε τὰ αὐτὰ πράγματα ἐπανελαμβάνοντο. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν μαχῶν, αἵτινες θνήσκουν ἐπὶ ἑξ ἢ ἑπτὰ ὥρας, οἱ Γάλλοι πάντοτε ὑρίσκοντο ἀνυπολογίστους ζηλίας, οἱ δὲ Πρῶσσοι ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης περισυνέλεγον ἕνα νεκρὸν καὶ πέντε ἢ ἓξ τραυματίας! Ἐνθυμοῦμαι τὸ περὶ τῆς μάχης τοῦ Μοντρετοῦ ἄρθρον τῆς ἐφημερίδος ταύτης. Οἱ Γερμανοὶ ἠρίθμουν τρεῖς νεκροὺς καὶ ἓξ τραυματίας, ἐνῷ οἱ πεσόντες Γάλλοι ἀνήρχοντο εἰς ἑκατοντάδας καὶ χιλιάδας.

Δι' ἑκάστην νίκην τὰ τηλεβόλα ἐκρότουν ἑκατὸν καὶ μίαν φοράν. Ὅταν εὑρισκόμεθα ἐν τοῖς παραπήγμασι, καὶ ὁ πρῶτος κανονιοβολισμὸς ἠκούετο, πάντες ἐσιγῶμεν καὶ ὁ εἷς παρετήρει τὸν ἕτερον. Ἐνίοτε εὑρίσκοντο μεταξὺ ἡμῶν καὶ τινες οἱ ὁποῖοι ἐχαρακτήριζον ταῦτα ὡς μηχανορραφίας. «Εἶναι ἀδύνατον, ἔλε» γον, οἱ Γερμανοὶ νὰ ἄρωσι τόσας νίκας κατὰ τῶν Γάλλων. » — Καὶ ἐν τούτοις μᾶς κατετρόπωσαν. — Ὄχι, δὲν μᾶς κατετρό» πωσαν. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ Βαζαὶν μᾶς ἔφερεν εἰς σκμεῖον, » ὥστε νὰ συλληφθῶμεν ὡς ἐν παγίδι κτλ».

Περὶ τὰ τέλη ἰανουαρίου, ἠμέραν τινά, τὰ τηλεβόλα ἐκρότησαν καὶ πάλιν ἑκατὸν καὶ μίαν φοράν. Πρῶσσος λοχαγὸς εἰσέρχεται εἰς τὸ παράπηγμα καὶ λέγει: «Οἱ Παρίσιοι ἐσυνθηκολόγησαν, δὲν θὰ ἀργήσητε δὲ νὰ ἐπανακάμψητε εἰς τὰς ἑστίας σας. Ὁ πόλεμος ἔληξεν». Αἱ ἐλπίδες πάντων ἀνεπτερώθησαν καὶ ἀνεμένομεν, ἀλλ' ἀναμενόντων ἡ ζωὴ ἡμῶν ἐξηκολούθει ὡς καὶ πρότερον. Σοῦπα τὴν πρωΐαν καὶ εἶτα καταθλιπτικὴ ἐργασία, ὀλίγα πίσα, φακὴ ἢ φασίολοι τὴν μεσημβρίαν καὶ κατόπιν ἄλλη ἀγγαρεία. Τὸ ἑσπέρας πάλιν ἐδίδετο ἡ αὐτὴ σοῦπα καὶ κατόπιν πάντων τούτων ὕπνος ἐπὶ τῆς σκληρᾶς ἀχυρίνης στρωμνῆς.

Μετὰ ἕνα μῆνα, ἑκατὸν καὶ εἷς κανονιοβολισμοὶ ἐκρότησαν. Ἡ εἰρήνη ὑπεγράφη. Τῇ φορᾷ ταύτῃ θὰ ἐπανεκάμπτομεν εἰς τὰ ἴδια! Ὁποία ἀπογοήτευσις! Οὐδὲν μετεβλήθη! Ἐξηκολούθουν νὰ μᾶς πέμπωσι τὴν αὐτὴν ἐφημερίδα τοῦ Βερολίνου, ἐν ᾗ τὰ αὐτὰ δυσάρεστα περὶ Γαλλίας ἀνεγινώσκομεν. Δὲν ὑπῆρχεν ἐν Γαλλίᾳ ἡ ὁμόνοια, τὰ κόμματα ἔμελλον νὰ ἔλθωσιν εἰς διενέξεις διεκδικοῦντα τὴν ἐξουσίαν κτλ. Ἐκ τῆς ἐφημερίδος ταύτης ἐπληροφορήθημεν τὸν σχηματισμὸν τῆς Κοινότητος (Commune), χαρὰν δὲ μεγάλην ἠσθάνοντο οἱ συντάκται τῆς ἐφημερίδος ταύτης ἀναγράφοντες ὅτι οὐδὲν κῦρος εἶχε πλέον ὁ Θιέρσος, ὅτι ἦτο ἀδύνατος νὰ κυβερνήσῃ, ὅτι δὲν ὑρίσκετο πλέον στρατὸς ἐν Γαλλίᾳ, ὅτι ἡ Κοινότης ἐξήρχετο τοῦ ἀγῶνος νικηφόρος, ὅτι ἡ Γαλλία δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποτίσῃ τὰ 5 δισεκατομμύρια καὶ ὅτι οἱ Γερμανοὶ θὰ ἐκρότουν ἡμᾶς ὡς ὁμήρους πρὸς ἐγγύησιν τῆς ἀποζημιώσεως ταύτης.

Τότε ἀποθάρρυνσις κατέλαβεν ἡμᾶς. Καὶ πρὸ τῆς συνθηκολογήσεως τῶν Παρισίων, ἡ ἰδέα τῆς ἀποδράσεως εἶχε γεννηθῇ ἐν ἡμῖν. Τὴν 28 ἢ 29 ἀπριλίου — ἦτο σάββατον — 12 ἢ 13, κατόπιν συνεννοήσεως, ἠρξάμεθα νὰ ὑποσκάπτωμεν τὸ ἔδαφος. Ἔπρεπε νὰ διατρήσωμεν τὸ ἔδαφος εἰς ἀπόστασιν δεκάδος μέτρων, διότι τὰ χαρακώματα εὑρίσκονται λίαν πλησίον τῶν παραπηγμάτων. Ἐν διαστήματι ὀκτὼ ἡμερῶν, ἡ στενωπὸς ὑπεσκάφη. Ἡ ὀπὴ θὰ ὡδήγει ἡμᾶς εἰς ἀπόστασιν ὀκτὼ μέτρων πέραν τῶν χαρακωμάτων. Ἡ ἀπόδρασις ὡρίσθη τῇ 6 μαΐου, τῇ ἑνδεκάτῃ ὥρᾳ μ. μ. Πάντες οἱ ἐν τῷ παραπήγματι συνάδελφοι, βλέποντες ὅτι κατορθώσαμεν νὰ διατρήσωμεν τὸ ἔδαφος ἀπεφάσισαν νὰ μᾶς ἀκολουθήσωσιν. Οἱ Γερμανοὶ δεκανεὶς ἐκοιμᾶντο ἐν τινι μικρῷ δωματίῳ περικλείστῳ ὅπερ συνείχετο μετὰ τῶν παραπηγμάτων. Τὴν ἑσπέραν ἐκείνην οἱ δεκανεὶς ἐπανέκαμψαν ἀργότερον τοῦ συνήθους, εἰς τὰς 10 1/2 ὥρας. Ἔσβεσαν τὰ φῶτα καὶ ἐκλείσθησαν ἐντὸς τῶν δωματίων των.

Μετὰ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας, πρῶτος ἐγὼ εἰσέρχομαι εἰς τὴν στενωπόν. Ἔδει κατὰ πρῶτον νὰ κατέλθῃ τις καθέτως πρὸς τὸ ἔδαφος, κατὰ δύο ἢ τρία μέτρα, εἶτα δὲ νὰ συσπειρωθῇ καὶ βαδίζων τετραποδιστεὶ νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς τῆς στενωποῦ, ἥτις εἶχε διάμετρον 70—75 ἑκατοστομέτρων. Ἤμην ἠναγκασμένος νὰ σύρωμαι ὡς ἑρπετόν. Ἄνωθεν ἐμοῦ ἤκουον τὸ βῆμα τοῦ σκοποῦ. Φθάνω εἰς τὸ ἄλλον ἄκρον τῆς στενωποῦ, καὶ διὰ τοῦ ἐργαλείου ὅπερ ἐχρησίμευσεν εἰς ἡμᾶς διὰ νὰ ὑποσκάψωμεν τὸ ἔδαφος, διανοίγω ὀπὴν καὶ ἐξέρχομαι τῆς στενωποῦ. Προβάλλω τὴν κεφαλὴν καὶ παρατηρῶ. Ὁ καιρὸς ἦτο εὐνοϊκός, ἤτοι ζοφερὸν καὶ βροχερὸν ἐπίπρα. Ὁ σκοπὸς ἵστατο. Εἶχε τὰ νῶτα ἐστραμμένα καὶ διὰ τοῦ ποδὸς ἔτυπτε τὸ ἔδαφος. Ἡ ὀπὴ ἣν διήνοιξα εὑρίσκετο ἀκριβῶς εἰς τὸ μέσον τῆς σχηματιζομένης κατωφεράσας. Ρίπτομαι ἐντὸς παρακειμένου κήπου καὶ διέρχομαι αὐτόν. Ἀναρριχῶμαι ἐπὶ τοῦ χαρακώματος τοῦ κήπου τούτου, φθάνω δὲ εἰς τὸ μέρος τὸ ὁποῖον ὡρίσθη διὰ τὴν συνέντευξίν μας. Οἱ στρατιῶται, ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον, ἔρχονται πρὸς συνάντησίν μου, ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ὁ ἕνατος ἐξήρχετο τῆς ὀπῆς, ἐκ τοῦ φρουρίου κανονιοβολισμὸς ἀκούεται. . . .

Ἰδοὺ τί συνέβη. Δυστυχῶς τὸ ἐμάθομεν πολὺ ἀργά. Τὸ τηλεβόλον δὲν ἐκρότησε δι' ἡμᾶς, ἀλλὰ διά τινα στρατιώτην γάλλον τοῦ πυροβολικοῦ, καταγόμενον ἐκ τῆς Ἀλσατίας, ὃν μετεχειρίζοντο ὡς διερμηνέα καὶ ὅστις ἀπήλαυε σχετικῆς τινὸς ἐλευθερίας. Εἶχε λάβει τὴν ἄδειαν ὅπως κατέλθῃ εἰς τὴν πόλιν, ἐκεῖ εἶχε γνωρίσει πρόσωπόν τι, ἀπὸ καιροῦ δὲ εἰς καιρὸν τὴν νύκτα ἔφευγε λαθραίως ὅπως μεταβῇ πρὸς συνάντησιν αὐτοῦ. Μέχρι τοῦδε ἡ ἀπουσία του κατὰ τὴν νύκτα παρήρχετο ἀπαρατήρητος, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ὁ σκοπὸς παρατηρήσας ἄνθρωπον ἀναρριχώμενον μικρὸν τοῖχος, ἔδωκε τὸ σύνθημα καὶ τὸ τηλεβόλον ἐκρότησεν.

Ὁ ἕνατος τῶν συναδέλφων μας κατορθοῖ νὰ ἐξέλθῃ τῆς ὀπῆς παρὰ τὸν κρότον τοῦ τηλεβόλου, ὡς καὶ ὁ δέκατος καὶ ὁ ἑνδέκατος, οἵτινες κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ κανονιοβολισμοῦ εὑρέθησαν ἐντὸς τῆς ὑπογείου στενωποῦ, ἀλλ' οἱ λοιποὶ ὑπὸ φόβου καταληφθέντες ἔμειναν ἐν τῷ παραπήγματι. Τότε καὶ οἱ ἑνδέκα συνηθροίσθημεν καὶ διηρωτώμεθα τί ἔδει νὰ πράξωμεν. Ἐξμεθα πεπεισμένοι ὅτι δι' ἡμᾶς ἐκρότησε τὸ τηλεβόλον, ἀλλ' εὑρεθέντες αἴφνης ἐλεύθεροι, δὲν ἔπρεπε νὰ ὑποχωρήσωμεν. Τὸ σχέδιόν μας καλῶς συνεδυάσθη καὶ παρεῖχε πολλὰς ἐλπίδας ἐπιτυχίας. Ὅπως φθάσωμεν εἰς τὰ μεθόρια τῆς Βαυαρίας ἔδει νὰ διανύσωμεν εἴκοσι πέντε ἢ τριάκοντα χιλιόμετρα ἀνὰ μέσον πυκνοτάτων

δασῶν. Ἐὰν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ φθάσωμεν πρὸ τῆς πρωΐας, ἔδει νὰ ἀναμείνωμεν τὴν ἑπομένην νύκτα, κεκρυμμένοι ἐν τῷ δάσει.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἐπρόκειτο νὰ ἐγερθῶμεν ὅπως ἀρχίσωμεν τὴν ὁδοιπορίαν μας, ἠκούσαμεν τὰ βήματα πρωσσικῆς περιπόλου. Ριπτόμεθα αὐθις καὶ ἐξαπλούμεθα κατὰ γῆς, ὄπισθεν φραγμοῦ ἐξ ἀκανθῶν καὶ συμπλεκτῶν κλάδων. Ἡ περίπολος διέρχεται. Προχωροῦμεν κατὰ πεντήκοντα βήματα, ἀνὰ μέσον τῶν κήπων. Νέα περίπολος διαβαίνει. Εὑρισκόμεθα πλησίον τῶν προκαστείων τῆς πόλεως. Ὁ ἐκ τοῦ φρουρίου κανονιοβολισμὸς εἶχε δώσει τὸ σύνθημα καὶ πάντες οἱ φύλακες ἦσαν ἐπὶ ποδός. Ἱστάμεθα. Ἡ περίπολος διέρχεται τὴν γέφυραν, καὶ διὰ μικρᾶς ἀτραποῦ κατὰ μῆκος τοῦ ποταμοῦ, ἀπομακρύνεται. Ἔδει πρὸ παντὸς νὰ ἀποφεύγωμεν τὰς ὁδούς. Ἐξακολουθοῦμεν νὰ ἀναρριχώμεθα χαμαιμὰ καὶ νὰ διερχώμεθα κήπους. Ἀφικνούμεθα εἰς μικρὰν πλατείαν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας εὑρίσκετο παράπηγμα σχοινοβατῶν, οἵτινες ἐπεδείκνυον εἰς τὸ πλῆθος πιθήκους, κύνας, ἵππους, καροῦτας κτλ. Οἱ κύνες τῶν σχοινοβατῶν ἤρχισαν νὰ ὑλακτῶσιν· εὐτυχῶς ἁμαξα διέρχεται ἐπὶ τῆς πλατείας, ἡμεῖς δὲ ἐπωφελούμεθα τοῦ ἀρότου τῆς ἁμάξης, διερχόμεθα τὴν πλατείαν καὶ ἐξερχόμεθα τῶν προκαστείων τῆς πόλεως. Τὸ ἐπικινδυνότερον μέρος τῆς ἐκδρομῆς μας ἐπετελέσθη. Τὸ ὡρολόγιον τῆς πόλεως Γκλάτς ἐσήμανε μεσονύκτιον. Καθ' ὅλην τὴν νύκτα ὁδοιπορῶμεν. Τῇ τρίτῃ πρωϊνῇ ὥρᾳ, πρὶν ἐξημερώσῃ, εὑρισκόμεθα πλησίον χωρίου τινός... ἀδύνατον νὰ προχωρήσωμεν περαιτέρω ἄνευ κινδύνου. Ὅλην τὴν ἡμέραν διερχόμεθα κεκρυμμένοι ἐν τῷ δάσει. Τῇ μεσημβρίᾳ τρεῖς κανονιοβολισμοὶ ἠκούσθησαν. Τῇ φορᾷ ταύτῃ βεβαίως ἦσαν δι' ἡμᾶς, ἀλλὰ παρεδόξως ὁ κρότος ἦτο ἰσχυρὸς καὶ τὰ τηλεβόλα εὑρίσκοντο πλησίον. Τόσον λοιπὸν ὀλίγον δρόμον διανύσαμεν; Ἀπὸ τῆς πρωΐας ἡ βροχὴ δὲν εἶχε παύσει. Περὶ τὴν τετάρτην ὥραν ὁ ἥλιος ἔδειξεν ἡμῖν τὰς ἀκτῖνας του ἐπί τινα στιγμήν. Τοῦτο παρέσχεν ἡμῖν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀντιληφθῶμεν ποῦ ἀκριβῶς εὑρισκόμεθα καὶ νὰ ὁρίσωμεν ποίαν διεύθυνσιν ἔδει νὰ λάβωμεν, ἅμα ὡς ἐπέλθῃ ἡ νύξ. Ἐνῷ εὑρισκόμεθα ἐκεῖ, ἐν μέσῳ τοῦ δάσους, αἴφνης διεκρίναμεν δύο ὀφθαλμοὺς οἵτινες παρεστήρουν ἡμᾶς. Εἶναι ὁ ἀγροφύλαξ τοῦ γειτονος χωρίου. Ταχέως ἀπομακρύνεται ἀφ' ἡμῶν. Πάντες τὴν αὐτὴν σκέψιν εἴχομεν: Συνελήφθημεν!

Πάραυτα ἐσπευσμένως περιπατοῦντες εἰσεδύσαμεν εἰς τὸ δάσος ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ ὄρους. Ἐκεῖ συναντῶμεν τρία ἄτομα ἅτινα μᾶς παρατηροῦσιν ἐκστατικῶς καὶ διαβαίνουσι χωρὶς νὰ μᾶς εἴπωσί τι. Μέχρις τῆς ὀγδόης ὥρας προβαίνομεν ἀνερχόμενοι πάντοτε, χωρὶς νὰ ἀναπαυθῶμεν. Ἐστάθημεν ἐπί τινος ὁδοῦ ἥτις ἔτεμνε τὸ δάσος. Ἱστάμεθα ἐντὸς τῶν ἐλατῶν καὶ ἐπὶ ἀκολουθοῦμεν τὴν πρὸς τὸ δάσος ἄγουσαν. Ἐκ τῆς ἑτέρας πλευρᾶς τοῦ δάσους βλέπομεν οἰκίσκους. Εἷς ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀφῆκε κραυγὴν δεικνύων ἡμῖν δύο ὅπλα ἐστραμμένα ἐφ' ἡμῶν. Ἦσαν δύο τελωνοφύλακες, οἵτινες ὅπως προκαπίσωμεν ἐκυτοὺς ἔλαβον ἐπιθετικὴν στάσιν καὶ οὐχὶ ὅπως μᾶς προσβάλωσι, διότι ἐλθόντες ἐνδεκα ἀπαφασίστοι νὰ σώσωμεν τὴν ζωήν μας μὲ πάντα κίνδυνον, ὡπλισμένοι μὲ χονδρὰς ῥάβδους τὰς ὁποίας ἐκόψαμεν ἐκ τοῦ δάσους. Διερχόμεθα εἰς εἰκοσάδα μέτρων μακρὰν τῶν τελωνοφυλάκων.

Ἡ νὺξ ἐπέρχεται. Κατηναλώσαμεν πάσας τὰς προμηθείας τὰς ὁποίας εἴχομεν παραλάβει. Ἠρχίσαμεν νὰ πεινῶμεν. Πρὸς τὰ δεξιά, ἀνὰ μέσον τοῦ δάσους παρατηροῦμεν φῶτα τῇδε κἀκεῖσε. Ἐσκέφθημεν ὅτι οἱ δύο τελωνοφύλακες προύχώρησαν κατὰ πολὺ πρὸ ἡμῶν κρατοῦντες φανοὺς ὅπως μᾶς φοβίσωσι καὶ μᾶς ἀναγκάσωσι νὰ ἀλλάξωμεν διεύθυνσιν. Ἐξακολουθοῦμεν βαδίζοντες μέχρι μεσονυκτίου κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ τοῦ δάσους. Ἐπανερχόμεθα πάλιν ἐπὶ τῆς κεχαραγμένης ὁδοῦ τοῦ δάσους. Διακρίνομεν μέγα χωρίον. Ἀπὸ δύο τριῶν ὡρῶν ὁδοιπορεῖν τυχαίως. Εἷς τι παράθυρον διακρίνομεν φῶς. Κρούομεν τὴν θύραν τοῦ οἰκίσκου. Τὸ παράθυρον ἀνεώγη, ἐπεφάνη δὲ ἡ μορφὴ γηραιοῦ ἀνθρώπου ἔχοντος φυσιογνωμίαν ἀθλίου. Τῷ ἐρωτῶμεν τὸ ὄνομα τοῦ χωρίου. Μᾶς ἀπαντᾷ ὅτι ὀνομάζεται Ἀκγγαρπιλώ. Προτείνομεν νὰ τῷ προσφέρωμεν τρία τάλληρα—πᾶν ὅ,τι εἴχομεν—διὰ νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ μέχρι τῶν συνόρων. Ἐπὶ στιγμὴν διστάζει, ἀλλ' εἶτα μᾶς ἀπαντᾷ: «Ὄχι! ὄχι! Εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνον. Ἀλλ' ἰδού, θὰ ὑπάγετε ἀπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος. Δὲν εἶναι πολὺ μακρὰν· μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας δρόμος».

Ἐπανακλείει τὸ παράθυρον. Ἀγνοῶ διατί ἐσχηματίσαμεν τὴν ἰδέαν ὅτι ὁ γέρων μᾶς ἠπάτησεν. Λαμβάνομεν ἄλλην διεύθυνσιν. Μᾶς εἶχεν εἴπει τὴν ἀλήθειαν.

Εἰσδύομεν εἰς τὸ δάσος. Διερχόμεθα ῥυάκιόν τι. Τὸ δάσος, ἐνόσῳ προβαίνομεν, καθίσταται πυκνότατον. Ὁδὸς κεχαραγμένη δὲν ὑπάρχει. Προχωροῦμεν μετὰ κόπου πολλοῦ, ἀλλὰ λίαν ἐσπευσμένως. Ἐξαντλήθησαν αἱ δυνάμεις ἡμῶν, εἴμεθα βεβρεγμένοι μέχρις ὀστέων ἀλλὰ πρὸ πάντων ἡ πεῖνα μᾶς καταπαράττει. Ἐπανερχόμεθα πρὸς τὸ χωρίον. Ἔνθα εἴχομεν τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ εὕρωμεν ὀλίγον ἄρτον. Εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ χωρίου συναντῶμεν τὸν νυκτοφύλακα, ὅστις φωνάζει: Werda! Werda! Τὸν περικυκλοῦμεν καὶ τῷ λέγομεν «Ἄρτον! Ἄρτον! Θέλομεν ἄρτον!» Ἤρξατο νὰ τρέμῃ καὶ μᾶς ὁδηγεῖ εἰς ξενῶνά τινα πλησίον τῆς ἐκκλησίας. Κρούομεν τὴν θύραν καὶ πρόσωπόν τι μᾶς ἀνοίγει. Ζητοῦμεν παρὰ τοῦ ξενοδόχου ἄρτον, τυρὸν καὶ οἶνον. Δὲν τολμᾷ νὰ μᾶς ἀρνηθῇ, ἀλλὰ μόλις μετὰ ἡμίσειαν ὥραν μᾶς φέρει τὰ αἰτηθέντα. Καταβροχθίζομεν πᾶν ὅ,τι εἶχε φέρει. Ἀφοῦ ἐφάγομεν, ἠθελήσαμεν νὰ ἀναχωρήσωμεν. Ἡ θύρα ἦτο κεκλεισμένη. Ἤρχισε νὰ ἐξημερώνῃ. Ἐκ τοῦ παραθύρου παρετηρήσαμεν ὅτι ἡ οἰκία ἦτο περικεκυκλωμένη. Πάντες οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου—περὶ τοὺς ἑκατὸν περίπου—εἶχον συναθροισθῆ ἐκεῖ, φέροντες κυνηγετικὰ ὅπλα, ῥάβδους κτλ. Δὲν ὑπῆρχε τρόπος νὰ ἀντιστῶμεν.

Τῇ ἑβδόμῃ ὥρᾳ τῆς πρωΐας, ὁ ἀστυνόμος τοῦ Γκλάτς ἦρχετο πρὸς ἀνεύρεσίν μας. Μᾶς ἠνάγκασαν νὰ ἀνέλθωμεν ἐπὶ δύο ἁμαξῶν, μετὰ ὀκτὼ δὲ ἡμέρας ἐπαρουσιαζόμεθα πρὸ τοῦ στρατοδικείου καὶ κατεδικαζόμεθα εἰς ἑξάμηνον ἐγκάθειρξιν ἔν τινι φρουρίῳ. Τὴν ἑπομένην ἡμέραν μᾶς ὡδήγησαν εἰς τὸ φρούριον τοῦ Γκλάτς καὶ ἔρριψεν ἡμᾶς ἐντὸς μεγάλης ἀποθήκης. Μᾶς ἔδωκαν πρωσσικὰς ἐνδυμασίας ἀντὶ τῶν γαλλικῶν περιβολῶν, ἤτοι κυανῆν ἐσθῆτα, περισκελίδα ἐκ γονδροῦ ὑφάσματος καὶ πιλίδιον μετ' ἐρυθρᾶς ταινίας. Πάντα ταῦτα ἦσαν παλαιὰ καὶ μεταχειρισμένα. Τὰ φορέματα ταῦτα ἔφερον προκγουμένως Πρῶσσοι, ἰδοὺ δὲ ὅτι καὶ ἡμεῖς εἴμεθα καταδεδικασμένοι ἐπὶ ἓξ μῆνας νὰ φέρωμεν αὐτά! Τὸ νὰ καθαρίζωμεν τὰς γεφύρας, νὰ ἀντικαθιστῶμεν τοὺς ἵππους ὁσάκις ἐπρόκειτο νὰ σύρωμεν ἁμάξας, νὰ μεταφέρωμεν ἀκαθαρσίας, νὰ τρώγωμεν ὅσον ἤρκει διὰ νὰ μὴ ἀπαθανωμεν ἐκ πείνης, ταῦτα δὲν ἦσαν τίποτε ἀπέναντι ἄλλων δοκιμασιῶν, ἤτοι ἑκάστην κυριακὴν μετὰ τὴν λειτουργίαν νὰ γυμναζώμεθα μετὰ τῶν Πρώσσων πεφυλακισμένων, νὰ εὑρισκώμεθα πρόσωπον πρὸς πρόσωπον μετὰ Πρώσσων, νὰ ἀκούωμεν τὰ διατάγματα εἰς τὴν Γερμανικήν! Ἐνίοτε οὐδὲν ἐννοοῦμεν ἐκ τῶν διαταγμάτων τούτων. Τότε ἠκούομεν ὕβρεις, ἀπειλὰς καὶ ἐδεχόμεθα καὶ ῥαπίσματα. Ἀνεκράζομεν «Δὲν ἐννοοῦμεν», ὁ δὲ πρῶσσος ὑπαξιωματικὸς μᾶς ἀπάντα «Πρέπει νὰ ἐννοεῖτε. Δὲν εἶσθε πλέον Γάλλοι, εἶσθε Γερμανοί!» Nicht mehr Franzose Preusse nun!

Μετὰ ἓξ μῆνας μᾶς ἀπέδωκαν τὰ παλαιὰ ἐνδύματά μας, μόλις δὲ τὰ εἶδον δάκρυα ἐνῆλθον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου. Ἐνῷ δὲ περιεβαλλόμην τὴν ἐρυθρὰν περισκελίδα καὶ τὴν φαιόχρουν καπόττα μου, ἠσθανόμην ὅτι ἐγιγνόμην πάλιν Γάλλος!

Ο ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΝΕΟΛΟΓΟΥ.